

Podręcznik użytkownika środowiska dLibra w wersji 3.0

**Poznańskie Centrum Superkomputerowo - Sieciowe
Redakcja: Tomasz Parkoła**

Podręcznik użytkownika środowiska *dLibra* w wersji 3.0

Tomasz Parkoła

Copyright © 2002 - 2007 Poznańskie Centrum Superkomputerowo - Sieciowe

Spis treści

1. Wstęp	1
1.1. dLibra - platforma do budowy bibliotek cyfrowych	1
1.2. Użytkownicy systemu dLibra	2
1.3. Katalogi	2
1.4. Kolekcje	2
1.5. Publikacja	3
1.5.1. Wydania publikacji, pliki i wersje plików	3
1.6. Właściwości obiektu	5
1.6.1. Wielojęzyczność właściwości	5
1.6.2. Opis bibliograficzny obiektu	5
1.7. Inne zasoby biblioteki	5
2. Instalacja, uruchamianie i logowanie do programu okienkowego dLibra	6
2.1. Instalacja i uruchamianie programu okienkowego dLibra	6
2.2. Logowanie do programu okienkowego dLibra i uruchamianie aplikacji redaktora lub administratora	7
3. Aplikacja Redaktora	9
3.1. Aplikacji Redaktora - główne okno	9
3.1.1. Drzewo Katalogów	10
3.1.2. Lista elementów	10
3.1.3. Okno Własności	11
3.1.4. Edytor informacji ogólnych	12
3.1.5. Edytor opisu bibliograficznego	13
3.1.6. Edytor Praw	18
3.1.7. Edytor Pozycji Publikacji	20
3.1.8. Wybór kolekcji dla publikacji	53
3.2. Kreator Publikacji	21
3.2.1. Działanie Kreatora Publikacji	22
3.2.2. Używanie Kreatora Publikacji	22
3.3. Typowe zadania redaktora	26
3.3.1. Przesuwanie i usuwanie elementów	26
3.3.2. Tworzenie katalogu	26
3.3.3. Tworzenie nowej publikacji grupowej	27
3.3.4. Tworzenie nowej publikacji	27
3.3.5. Tworzenie nowej publikacji planowanej	34
3.3.6. Dodawanie treści do publikacji planowanej	35
3.3.7. Publikowanie wydania publikacji	36
3.3.8. Usuwanie treści publikacji	36
3.3.9. Zmiana hasła	37
3.3.10. Wyszukiwanie elementów	37
3.4. Zaawansowane zadania redaktora	37
3.4.1. Tryby działania (widoki) programu redaktora	37
3.4.2. Pobieranie plików wydania publikacji	38
3.4.3. Dodawanie nowych wersji plików	40
3.4.4. Tworzenie/usuwanie wydania publikacji	41
3.4.5. Porządkowanie plików publikacji	44
3.4.6. Masowe ładowanie publikacji	44
3.4.7. Konfiguracja programu redaktora	49
4. Zarządzanie biblioteką	51
4.1. Główne okno Aplikacji Administratora	51
4.1.1. Drzewo Biblioteki	51
4.2. Podstawowe Zadania Administratora	52

4.2.1. Tworzenie/usuwanie kolekcji	52
4.2.2. Zarządzanie publikacjami w kolekcji	53
4.2.3. Zarządzanie atrybutami biblioteki	55
4.2.4. Zarządzanie słownikiem wartości atrybutów	58
4.2.5. Zarządzanie użytkownikami i grupami	63
4.2.6. Zarządzanie językami	71
4.3. Zaawansowane zarządzanie prawami	72
4.3.1. Wprowadzenie	72
4.3.2. Uprawnienia na poziomie biblioteki	72
4.3.3. Uprawnienia na poziomie katalogu	73
4.3.4. Uprawnienia na poziomie kolekcji	75
4.3.5. Uprawnienia na poziomie publikacji	76
4.4. Zarządzanie domenami dostępu	77
A. Rozszerzenie importu MARC	86
A.1. Format pliku marcImport.properties	79
A.2. Format pliku marcImpRemChars.properties	81
A.3. Domyślna konfiguracja	81
B. Import i eksport w formacie RDF	83
B.1. Plik konfiguracyjny eksportu RDF	83
C. Import metadanych z formatu XML	86
D. Import metadanych z formatu BibTeX	86
E. Słownik synonimów wartości atrybutów	88
E.1. Idea słownika synonimów	88
E.2. Konstrukcja słownika synonimów	88
F. Domyślna konfiguracja aplikacji redaktora	90
F.1. Domyślne ustawienia programu redaktora	90
G. Właściwości obiektów w systemie dLibra	91
H. Operacje dotyczące obiektów systemu dLibra	97
Słownik	101

Rozdział 1. Wstęp

1.1. *dLibra* - platforma do budowy bibliotek cyfrowych

System Biblioteki Cyfrowej *dLibra* stanowi zbiór narzędzi, które umożliwiają:

- Przechowywanie różnego typu dokumentów cyfrowych (np. artykułów naukowych, sprawozdań, podręczników, stron HTML, dokumentów PDF, nagrań audio/video)
- Zarządzanie dokumentami cyfrowymi znajdującymi się w bibliotece cyfrowej (np. modyfikowanie dokumentów, grupowanie dokumentów, przypisywanie dokumentów do kategorii tematycznych, zarządzanie prawami użytkowników do dokumentów)
- Udostępnianie dokumentów cyfrowych przechowywanych w bibliotece (np. przeglądanie dokumentów poprzez stronę WWW, wyszukiwanie dokumentów, zabezpieczanie dokumentów przed kopiowaniem, czasowe udostępnianie dokumentów)
- Zarządzanie biblioteką cyfrową (np. tworzenie grup użytkowników biblioteki cyfrowej, przyznawanie praw użytkownikom)
- Współpracę z innymi systemami informacyjnymi przy użyciu publicznie dostępnych standardów (np. OAI-PMH, RSS)

System *dLibra* składa się z trzech podstawowych elementów:

- Serwer - jest to kluczowy element systemu - odpowiada za wszelkie operacje wykonywane w bibliotece cyfrowej,
- Strony WWW - aplikacja czytelnika - są to strony WWW poprzez które czytelnik ma dostęp do zasobów (np. książek) biblioteki cyfrowej,
- Aplikacja redaktora i administratora - jest to program okienkowy, składający się z dwóch aplikacji - redaktora i administratora, które pozwalają odpowiednio na zarządzanie zawartością biblioteki cyfrowej (np. dodawanie nowych pozycji) oraz zarządzanie samą biblioteką cyfrową (np. zarządzanie podziałem tematycznym biblioteki cyfrowej).

Elementy te połączone w całość stanowią system *dLibra* - platformę do budowy bibliotek cyfrowych.

Na stronie WWW projektu *dLibra* (<http://www.dlibra.psnc.pl>) znajduje się zestaw forów dyskusyjnych. Fora te dotyczą pomocy technicznej systemu *dLibra* (aplikacji redaktora i administratora, aplikacji czytelnika, instalacji i konfiguracji systemu, itp.) oraz ogólnych tematów dotyczących bibliotek cyfrowych czy samego systemu *dLibra*. Dla użytkowników aplikacji redaktora i administratora szczególnie interesujące może być forum dotyczące aplikacji redaktora oraz forum dotyczące aplikacji administratora. Fora znajdują się pod adresem <http://www.dlibra.psnc.pl/forum>. Jeśli zatem mają Państwo pytanie/problem/propozycję zapraszamy do wypowiedzi na forum.

1.2. Użytkownicy systemu *dLibra*

Użytkowników korzystających z systemu *dLibra* możemy podzielić na trzy typy:

- Administrator - zarządza biblioteką poprzez tworzenie użytkowników oraz grup użytkowników, nadaje prawa użytkownikom, może tworzyć i modyfikować strukturę biblioteki, może używać wszystkich programów systemu *dLibra* (administrатора, redaktora, WWW) przy czym najczęściej wykorzystuje program administratora,
- Redaktor - tworzy bibliotekę cyfrową poprzez dodawanie dokumentów (publikacji) do biblioteki, tworzy lub importuje z zewnątrz opisy bibliograficzne dokumentów, grupuje dokumenty, z reguły ma ograniczony dostęp do programu administratora, najczęściej korzysta z programu redaktora,
- Czytelnik - użytkownik systemu *dLibra*, który ma dostęp jedynie do stron WWW umieszczonych w Internecie, może przeglądać udostępnioną przez redaktora treść dokumentów, nie może korzystać z programu administratora i redaktora, czytelnikiem jest każda osoba która odwiedza strony WWW biblioteki cyfrowej.

Są to trzy typy użytkowników najczęściej spotykanych w bibliotekach cyfrowych opartych o system *dLibra*. Każdy z nich ma odrębne zadanie oraz inny charakter. Administrator dba o bibliotekę cyfrową jako całość, redaktor zajmuje się zawartością biblioteki cyfrowej zgodnie z ograniczeniami wprowadzonymi przez administratora natomiast czytelnik - końcowy użytkownik - korzysta z pozycji zgromadzonych w bibliotece przez redaktora.

1.3. Katalogi

Wszystkie dokumenty przechowywane w bibliotece *dLibra* są ułożone w hierarchiczną strukturę katalogów. Każdy katalog może zawierać dowolną ilość dokumentów lub katalogów podrzędnych. Katalogi wprowadzają w bibliotece porządek strukturalny. W większości przypadków dokumenty będą przypisane do katalogów według ich właściciela, lub np. działu firmy, do którego należą.

Struktura biblioteki zorganizowana w katalogi widoczna jest jedynie w programie administratora i redaktora dlatego czytelnik nie ma do niej dostępu. Dzięki takiemu podejściu redaktor może w dowolny sposób konstruować strukturę biblioteki bez wpływu na to jak widzi bibliotekę czytelnik.

1.4. Kolekcje

Katalogi są elementem porządkującym zbiór dokumentów wewnątrz biblioteki widzianym jedynie przez administratorów i redaktorów biblioteki. Strukturę logiczną, widzianą przez czytelnika zapewnia mechanizm kolekcji. W systemie *dLibra* może istnieć dowolna liczba kolekcji a ich struktura jest hierarchiczna. Każda kolekcja może się składać z dowolnej liczby kolekcji podrzędnych. Do danej kolekcji może należeć dowolna liczba dokumentów (publikacji), a jeden dokument może należeć do dowolnej liczby kolekcji. Kolekcje są zazwyczaj tworzone tematycznie (np. *Materiały dydaktyczne* i podrzędne względem niej kolekcje *Biologia* i *Informatyka*).

1.5. Publikacja

Publikacja stanowi zbiór informacji, np. artykuł, sprawozdanie, podręcznik użytkownika czy też galerię zdjęć. Publikacje *dLibra* składają się z plików. W najprostszym przypadku publikacja może się składać tylko z jednego pliku zawierającego wszystkie informacje (np. PDF, PS lub dokument MS Word). Istnieje jednak możliwość, że jedna publikacja składać się będzie z wielu różnego typu plików. Najlepszym przykładem takiej publikacji jest strona internetowa z plikami HTML, GIF i innymi.

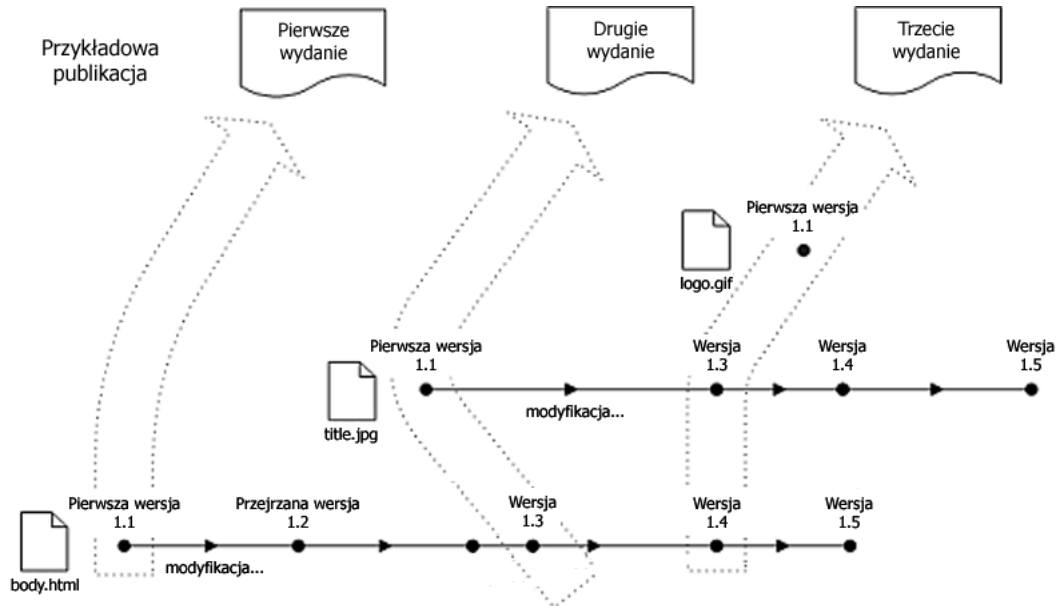
1.5.1. Wydania publikacji, pliki i wersje plików

Wydanie publikacji jest konkretną wersją dokumentu elektronicznego. Załóżmy, że autor stworzył dokument *A* - jest to pierwsza wersja. Autor przesłał pliki dokumentu redaktorowi, który wprowadził ten dokument do biblioteki cyfrowej tworząc publikację (podczas tworzenia publikacji system *dLibra* automatycznie tworzy również pierwsze wydanie tej publikacji). Następnie autor poprawił dokument *A* w wyniku czego redaktor otrzymał kolejną wersję dokumentu - dokument *A'*. Aby udostępnić nową wersję dokumentu (*A'*) w bibliotece cyfrowej redaktor powinien dodać do publikacji nowe wydanie (nie wprowadzać nowej publikacji!). Po dodaniu nowego wydania publikacja posiada dwa wydania - jedno odpowiadające dokumentowi *A*, a drugie odpowiadające dokumentowi *A'*. Dzięki takiemu podejściu użytkownik biblioteki cyfrowej ma udostępnioną całą „historię życia” dokumentu.

W kontekście plików wydanie jest zbiorem konkretnych wersji plików, przy czym wersję pliku rozumiemy jako plik w określonym czasie (np. plik z dnia 17.01.2006, godziny 07:32). Zgadza się to z informacjami z poprzedniego paragrafu - dokument *A* to pierwsza wersja dokumentu, która grupuje wersje plików przesłane redaktorowi po utworzeniu dokumentu. Dokument *A'* grupuje natomiast wersje plików przesłane po modyfikacji dokumentu. Podsumowując, wydanie pierwsze publikacji (stworzone automatycznie podczas tworzenia publikacji) grupuje wersje plików dokumentu *A*, wydanie drugie grupuje wersje plików dokumentu *A'*. Warto tu również dodać, że jeżeli dokument byłby wieloplikowy i modyfikacje wykonane przez autora nie dotyczyłyby wszystkich plików to wydanie drugie grupowałoby część plików w wersji z dokumentu *A* (pliki nie zmodyfikowane) i część plików w wersji z dokumentu *A'* (pliki zmodyfikowane).

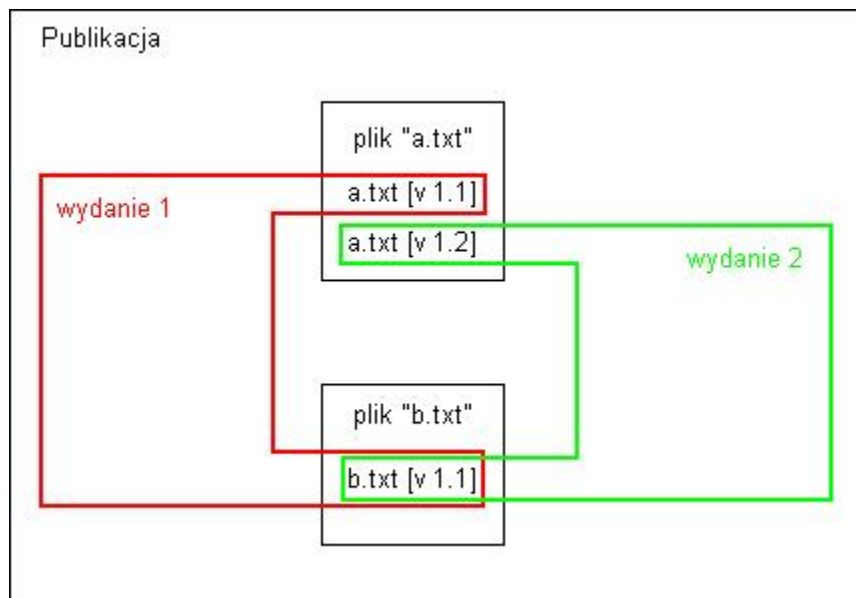
Aby dokładniej wyjaśnić kwestię wersjonowania prześledźmy przykład (ilustracja przykładowo: Rysunek 1.1.). Załóżmy, że początkowo dana publikacja składa się tylko z jednego pliku `body.html`. Redaktor tworzy publikację w systemie *dLibra* wskazując ten plik jako treść. System *dLibra* tworząc publikację tworzy jej pierwsze wydanie, które grupuje tę konkretną wersję pliku. Po pewnym czasie autor zmodyfikował plik `body.html` oraz dodał do dokumentu plik `title.jpg`. Redaktor utworzył drugie wydanie które grupuje plik `body.html` w wersji po modyfikacji oraz plik `title.jpg` w jego pierwszej wersji. Po pewnym czasie autor ponownie zmodyfikował dokument zmieniając pliki `body.html` i `title.jpg` oraz dodając plik `logo.gif`. Redaktor utworzył trzecie wydanie, które grupuje najnowsze wersje plików `body.html` i `title.jpg` oraz pierwszą wersję pliku `logo.gif`. Podsumowując, publikacja ostatecznie składa się z trzech wydań. Wydania te grupują pliki w określonych wersjach. Publikacja zawiera ogółem 3 pliki, które grupują konkretne wersje pliku (np. plik `title.jpg` grupuje wersję *1.1* oraz wersję *1.3*, a plik `logo.gif` grupuje jedną wersję *1.1*).

Rysunek 1.1. Wersjonowanie plików i wydania publikacji

Kolejny przykład znajduje się na rysunku poniżej. Przedstawia on zależności między publikacją, wydaniem, plikami i wersjami plików. Jak widać publikacja składa się z dwóch wydań i dwóch plików. Pliki zawierają konkretne wersje plików, natomiast wydania grupują konkretne wersje plików. Użytkownik WWW (czytelnik) widzi publikację oraz jej dwa wydania. Gdy chce zobaczyć treść konkretnego wydania system *dLibra* serwuje mu odpowiadające wydaniu wersje plików.

Rysunek 1.2. Struktura publikacji

1.6. Właściwości obiektu

Obiekty znajdujące się w systemie *dLibra* posiadają różne właściwości. Właściwością jest np. nazwa elementu, opis bibliograficzny elementu, informacje administracyjne dotyczące elementu, itp. Każda właściwość może dodatkowo być wielojęzyczna lub niezależna od języka, wymagana bądź nie. Dodatek G. *Właściwości obiektów w systemie dLibra* zawiera informacje na temat właściwości obiektów w systemie *dLibra*.

1.6.1. Wielojęzyczność właściwości

Jeżeli właściwość jest niezależna od języka specyfikuje się ją tylko raz (w jednym języku). Jeżeli właściwość jest wielojęzyczna oznacza to, że może być wyspecyfikowana w dowolnej liczbie języków (używane języki definiuje administrator biblioteki). Przykładem właściwości niezależnej od języka jest nazwa katalogu. Katalogi tworzone są przez redaktora w celu hierarchicznego uporządkowania zbioru dokumentów. Jest to uporządkowanie wewnętrzne (tylko dla redaktora) co oznacza, że katalogi widziane są tylko przez redaktorów - czytelnicy stron WWW nie mają do nich dostępu. Przez to, że katalog jest wewnętrznym elementem redaktorów nie jest konieczne wprowadzanie nazwy wielojęzycznej. Przykładem właściwości wielojęzycznej (zależnej od języka) jest nazwa kolekcji. Nazwy kolekcji prezentowane są na stronie WWW dlatego pożądanym jest aby były one wyspecyfikowane w wielu językach ze względu na wielonarodowość czytelników stron WWW.

1.6.2. Opis bibliograficzny obiektu

Niektóre obiekty w bibliotece *dLibra* można opisać przy pomocy zdefiniowanego zbioru atrybutów zwanego schematem. Podstawowym schematem w bibliotece *dLibra* jest Dublin Core 1.1, przy czym istnieje możliwość modyfikacji tego zestawu atrybutów. Wartości atrybutów obiektu są rozpatrywane podczas przeszukiwania biblioteki i są kluczowym elementem pozwalającym identyfikować dany zasób. Schemat jest w praktyce opisem bibliograficznym obiektu w bibliotece. W przypadku domyślnego schematu (Dublin Core 1.1) są to informacje typu autor, tytuł, data wydania, wydawca, itd.

Obiekty, które posiadają opis bibliograficzny to:

- publikacja planowana,
- wydanie,
- publikacja grupowa,
- katalog

1.7. Inne zasoby biblioteki

Poza zawartością biblioteki (tzn. publikacjami), *dLibra* zarządza również innymi zasobami. System użytkowników i grup użytkowników ułatwia zarządzanie prawami. Wszystkie prawa mogą być przyznawane na poziomie użytkownika lub grupy. Przypisanie użytkownika do grupy daje mu wszystkie prawa, jakie ma grupa.

W bibliotece *dLibra* atrybuty obiektu (tworzące opis bibliograficzny) są również zasobami. Dzięki temu mogą one być tworzone i zmieniane przez administratorów biblioteki.

Rozdział 2. Instalacja, uruchamianie i logowanie do programu okienkowego *dLibra*

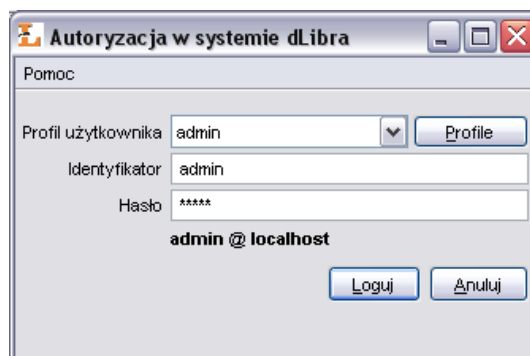
2.1. Instalacja i uruchamianie programu okienkowego *dLibra*

Instalacją aplikacji okienkowej zajmuje się administrator biblioteki *dLibra*. Do uruchomienia programu wymagana jest wersja 5.0 Java 2 Virtual Machine lub nowsza. Jeżeli administrator biblioteki *dLibra* przeprowadził instalację i stworzył skrót do programu okienkowego *dLibra*, np. na pulpicie, to w celu jego uruchomienia wystarczy dwukrotnie kliknąć na skrót.

Jeżeli taki skrót nie istnieje to w celu uruchomienia programu okienkowego *dLibra* należy:

1. Uruchomić przeglądarkę internetową (np. Internet Explorer, Firefox)
2. W pole adresu wpisać adres biblioteki i dodać końcówkę */jnlp*. Przykładowo, jeżeli adres WWW biblioteki to *www.wbc.poznan.pl* to należy wpisać adres *www.wbc.poznan.pl/jnlp* czyli dodać do adresu biblioteki końcówkę */jnlp*.
3. Zatwierdzić wpisany adres, np. przyciskając klawisz **ENTER**.
4. Począkać aż potrzebne pliki zostaną ściągnięte i program zostanie uruchomiony.
5. Jeżeli zostanie wyświetlony komunikat na temat bezpieczeństwa --- przycisnąć przycisk *Zawsze* (Always w przypadku języka angielskiego).
6. Na ekranie powinno pojawić się okno logowania (Rysunek 2.1.).

Rysunek 2.1. Okno logowania

Autoryzacja w systemie *dLibra*

Pomoc

Profil użytkownika: admin [Profile]

Identyfikator: admin

Hasło: *****

admin @ localhost

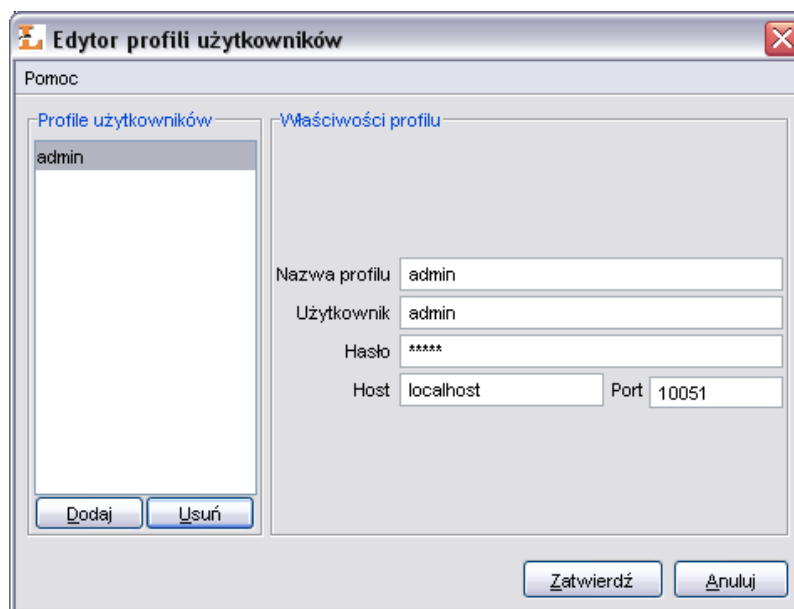
[Loguj] [Anuluj]

2.2. Logowanie do programu okienkowego dLibra i uruchamianie aplikacji redaktora lub administratora

Przed rozpoczęciem pracy z aplikacjami okienkowymi systemu *dLibra* należy przeprowadzić proces logowania. Po uruchomieniu programu okienkowego *dLibra* wyświetli się okno logowania - Rysunek 2.1..

Dane potrzebne do autoryzacji (nazwa użytkownika, hasło) mogą być wprowadzane bezpośrednio w polach Identyfikator i Hasło albo przechowywane w profilu logowania. Edytor Profilów Logowania (Rysunek 2.2.) umożliwia zarówno tworzenie nowych profili, jak i modyfikację istniejących.

Rysunek 2.2. Edytor Profilów Logowania

Domyślny profil logowania określa adres i numer portu serwera *dLibra*, który ma być wykorzystywany podczas autoryzacji przy bezpośrednim wprowadzaniu nazwy użytkownika i hasła. Dla innych profili dane mogą być definiowane oddzielnie. Gdy hasło w profilu logowania pozostanie puste, będzie musiało ono być wprowadzane w polu Hasło okna logowania (Rysunek 2.1.) podczas każdej operacji logowania.

Po zalogowaniu do systemu wyświetlane jest okno startowe (Rysunek 2.3.), które umożliwia użytkownikowi uruchomienie aplikacji okienkowych systemu *dLibra*. Wyboru dokonuje się poprzez przyciśnięcie jednej z nazw aplikacji:

- Aplikacja Redaktora- aplikacja redaktora biblioteki *dLibra*
- Zarządzanie biblioteką - aplikacja administratora biblioteki *dLibra*

Po wyborze aplikacji następuje ładowanie elementów wchodzących w jej skład. Informacja o aktualnie ładowanym elemencie wyświetlana jest w dolnej części okna startowego.

Instalacja, uruchamianie i
logowanie do programu
okienkowego dLibra

Rysunek 2.3. Aplikacja startowa dLibra

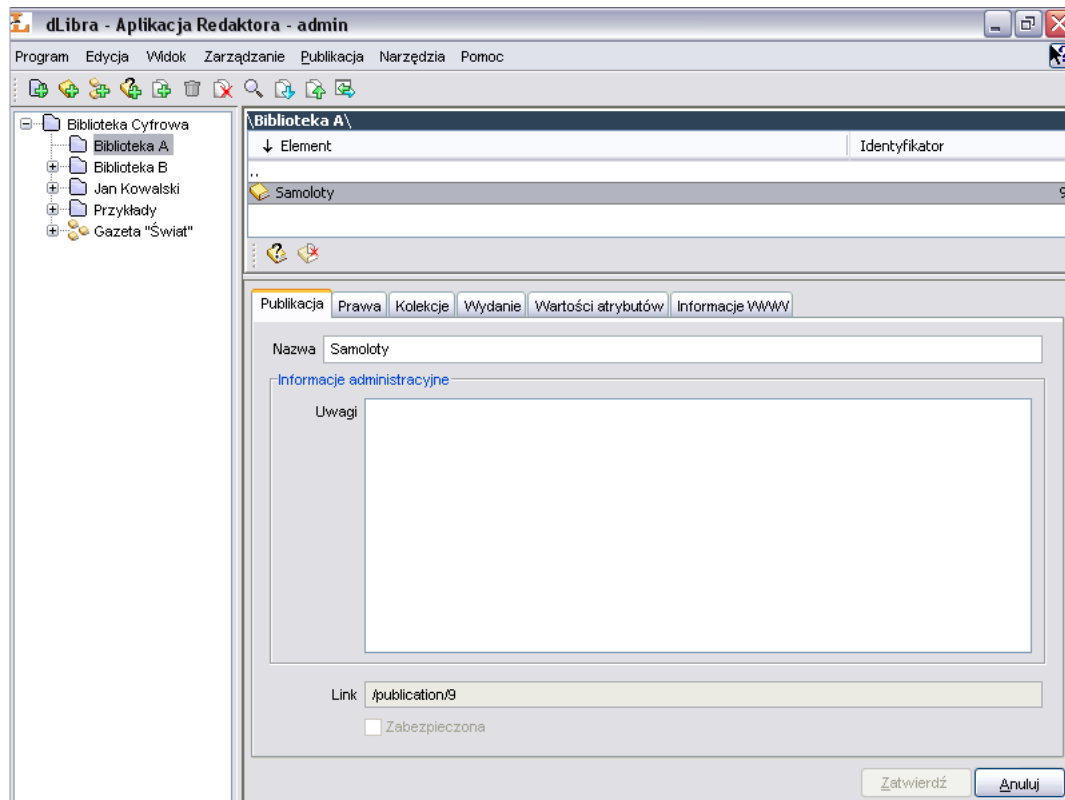

Rozdział 3. Aplikacja Redaktora

Rozdział ten opisuje Aplikację Redaktora *dLibra* wraz z jej podstawowymi komponentami.

3.1. Aplikacji Redaktora - główne okno

Rysunek 3.1. Główne okno Aplikacji Redaktora

Główne okno Aplikacji Redaktora (Rysunek 3.1.) składa się z pięciu podstawowych części:

- Drzewa katalogów umiejscowionego po lewej stronie . Przedstawia ono hierarchiczną strukturę biblioteki - katalogi biblioteki.
- Lista elementów (prawa górna część okna) przedstawiająca listę elementów, które zawiera wybrany obiekt.
- Okno własności (prawa dolna część okna) zawierające zakładki na których znajdują się informacje na temat wybranego na *liście elementów* obiektu.
- Menu Główne znajdujące się w górnej części okna aplikacji redaktora,
- Pasek narzędzi (poniżej „Menu Głównego”) umożliwiający szybki dostęp do najczęściej wykonywanych operacji (np. tworzenie nowej publikacji).

Standardowy rozkład elementów aplikacji redaktora przedstawiono na rysunku powyżej. Rozkład ten można w ograniczonym stopniu dostosować do potrzeb użytkownika. Do

dyspozycji użytkownika są miejsca w których standardowo umieszczone są lista elementów i okno własności. W obu tych miejscach można umieścić zarówno okno własności jak i listę elementów. Możliwe jest zatem porównanie własności dwóch elementów (wyświetlenie dwóch okien własności) lub manipulowanie na dwóch listach elementów (umożliwia przenoszenie elementów biblioteki).

Aby zmienić wyświetlany element w miejscu gdzie standardowo wyświetlana jest lista elementów należy przycisnąć **ALT+F1** - pojawi się okno własności. Aby powrócić do listy elementów należy ponownie wybrać **ALT+F1**. Aby zmienić wyświetlany element w miejscu gdzie domyślnie znajduje się okno własności należy wybrać **ALT+F2** - pojawi się lista elementów, aby powrócić do okna własności należy ponownie wybrać **ALT+F2**.

3.1.1. Drzewo Katalogów

Drzewo katalogów umieszczone jest w lewej części okna programu redaktora. Katalogi umożliwiają hierarchiczne porządkowanie dokumentów w systemie na potrzeby redaktorów i administratorów. Struktura katalogów widoczna jest tylko dla redaktorów i administratorów (dla użytkowników stron WWW nie jest ona widoczna). Na drzewie katalogów znajdować się mogą następujące węzły:

- węzeł katalogu - przedstawia katalog biblioteki, może zawierać katalogi podrzędne oraz publikacje grupowe,
- węzeł publikacji grupowej - reprezentuje publikację grupową, może zawierać podrzędne publikacje grupowe.

Z każdym węzłem związane jest menu kontekstowe, które umożliwia szybki dostęp do najczęściej wykonywanych operacji na danym typie elementu (np. dodawanie publikacji). Menu to wywoływane jest po kliknięciu na węzeł prawym przyciskiem myszy.

Po dwukrotnym kliknięciu na wybrany węzeł drzewa katalogów lista elementów (prawa górna część okna) jest wypełniana elementami, które zawiera element reprezentowany przez wybrany węzeł.

3.1.2. Lista elementów

3.1.2.1. Wstęp

Lista elementów pozwala na przeglądanie zawartości biblioteki cyfrowej. Domyślnie na liście znajdują się elementy pochodzące z głównego katalogu biblioteki. Elementy znajdujące się na liście można otwierać dwukrotnie klikając na wybrany element myszką lub przyciskając klawisz **ENTER** (gdy element który chcemy otworzyć jest wybrany na liście). Aby przejść o jeden poziom wyżej należy przycisnąć klawisz **BACKSPACE** lub dwukrotnie kliknąć element znajdujący się na pierwszej pozycji oznaczony jako „...” (element ten nie jest obecny na liście elementów które zawiera katalog główny ponieważ nie da się przejść poziom wyżej ponad katalog główny). Ścieżka do aktualnie otwartego elementu znajduje się w górnej części listy elementów.

Po wybraniu elementu na liście okno własności (prawa dolna część okna) wypełnia się szczegółowymi informacjami na temat wybranego elementu.

Na liście elementów mogą znajdować się:

- węzeł katalogu - przedstawia katalog biblioteki, może zawierać katalogi podrzędne oraz publikacje,
- węzeł publikacji grupowej - reprezentuje publikację grupową, w której skład mogą wchodzić inne publikacje włącznie z publikacjami grupowymi,
- węzeł planowanej publikacji - reprezentuje publikację planowaną i nie zawiera żadnych podrzędnych węzłów,
- węzeł publikacji - reprezentuje publikację, w trybie zaawansowanym zawiera węzły wydań publikacji oraz węzeł plików publikacji, natomiast w trybie uproszczonym gdy publikacja ma tylko jedno wydanie zawiera wersje plików tego wydania,
- węzeł publikacji której treść została usunięta - reprezentuje publikację z usuniętą treścią, zawiera jedynie węzły wydań.
- węzeł wydania - reprezentuje wydanie publikacji i zawiera te wersje plików publikacji, które tworzą wydanie,
- węzeł plików publikacji - zawiera wszystkie pliki publikacji,
- węzeł folderu (ikonka folderu taka jak w systemie operacyjnym na którym uruchomiony jest program) - reprezentuje folder, który grupuje pliki publikacji lub wersje plików publikacji,
- węzeł pliku publikacji (ikonka zależna od typu pliku) - reprezentuje plik publikacji i zawiera wszystkie wersje tego pliku,
- węzeł wersji (ikonka zależna od typu pliku) - reprezentuje pojedynczą wersję pliku publikacji,

Z każdym elementem związane jest menu kontekstowe, które umożliwia szybki dostęp do najczęściej wykonywanych operacji na danym typie elementu (np. dodawanie nowych wersji plików). Menu to wywoływane jest po kliknięciu na elemencie prawym przyciskiem myszy.

W dolnej części listy elementów znajdują się dwa przyciski służące do ukrywania elementów znajdujących się na liście. Obecnie możliwe jest ukrywanie publikacji planowanych oraz publikacji z usuniętą treścią.

3.1.2.2. Opis wybranych elementów

- Publikacja

Strukturę publikacji opisano w . Dodatkowo, publikacja w systemie *dLibra* może być zabezpieczona. Zabezpieczyć można jedynie publikacje, które są w pełni w formacie HTML (wspierana jest wersja 3.2, wersje wyższe mogą być niepoprawnie wyświetlane). Mechanizm zabezpieczenia uniemożliwia czytelnikowi kopiowanie, zapisywanie na dysku czy drukowanie treści publikacji.

3.1.3. Okno Własności

Okno Własności składa się z kilku zakładek (liczba zależy od typu zaznaczonego elementu). Każda zakładka zawiera edytor właściwości, który pozwala na modyfikację

określonych właściwości wybranego elementu. Wciśnięcie przycisku Zatwierdź powoduje zapisanie w systemie informacji znajdujących się na zakładkach. Kliknięcie przycisku Anuluj lub wybranie innego elementu na liście elementów wycofuje wszystkie zmiany wprowadzone od ostatniej operacji Zatwierdź. Wartości niektórych parametrów (np. opis wydania) można określić w różnych językach - aktualnie wybrany język można zmienić na liście rozwijanej dostępnej w prawym dolnym rogu okna własności.

3.1.4. Edytor informacji ogólnych

Edytor informacji ogólnych umożliwia przeglądanie i modyfikowanie głównych parametrów obiektów biblioteki, np. nazwy katalogu dla obiektu katalog. Edytor informacji ogólnych znajduje się z reguły na pierwszej zakładce w oknie własności.

Poniżej przedstawiona jest lista głównych własności dla każdego elementu biblioteki:

- *Katalog biblioteki:*
 - *Nazwa* - określa nazwę katalogu identyfikującą go w systemie *dLibra*; nazwa katalogu jest niezależna od wybranego języka,
 - *Uwagi* - uwagi administracyjne do katalogu; zawartość jest niezależna od wybranego języka,
- *Kolekcja biblioteki:*
 - *Nazwa* - określa nazwę kolekcji identyfikującą ją w systemie *dLibra* oraz wyświetlaną w aplikacji WWW; nazwa kolekcji jest zależna od wybranego języka i powinna być zdefiniowana dla każdego z nich osobno,
 - *Opis* - opis definiuje daną kolekcję i zawiera podstawowe informacje o niej, opis jest dostępny na stronach WWW; opis kolekcji jest zależny od wybranego języka i powinien być zdefiniowany dla każdego z nich osobno,
 - *Uwagi* - uwagi administracyjne do kolekcji; zawartość jest niezależna od wybranego języka,
- *Publikacja (planowana, normalna oraz z usuniętą treścią):*
 - *Nazwa* - określa nazwę publikacji identyfikującą ją w systemie *dLibra*; nazwa publikacji jest niezależna od wybranego języka i jest widoczna tylko w Aplikacji Redaktora i Aplikacji Administratora,
 - *Uwagi* - uwagi administracyjne do publikacji; zawartość jest niezależna od wybranego języka,
- *Wydanie:*
 - *Nazwa* - określa nazwę wydania, która jest niezależna od wybranego języka; nazwa ta jest widoczna w aplikacji WWW tylko wtedy gdy tytuł nie jest zawarty w opisie bibliograficznym tego wydania,

- *Opis* - opis definiuje dane wydanie i zawiera podstawowe informacje o nim (jak np. streszczenie), dostępne także przez aplikację WWW; opis wydania jest zależny od wybranego języka i powinien być zdefiniowany dla każdego z nich osobno,
- *Komentarz* - komentarz zawiera dodatkowe informacje o wydaniu (jak np. informacje o błędach lub uszkodzeniach w przypadku starodruków), dostępne także przez aplikację WWW; komentarz do wydania jest zależny od wybranego języka i powinien być zdefiniowany dla każdego z nich osobno,
- *Uwagi* - uwagi administracyjne do wydania; zawartość jest niezależna od wybranego języka,
- *Miniatura* - obrazek symbolizujący miniaturę wydania; jeśli miniatura jest wybrana, będzie ona widoczna przez aplikację WWW.

3.1.5. Edytor opisu bibliograficznego

3.1.5.1. Wartości atrybutów

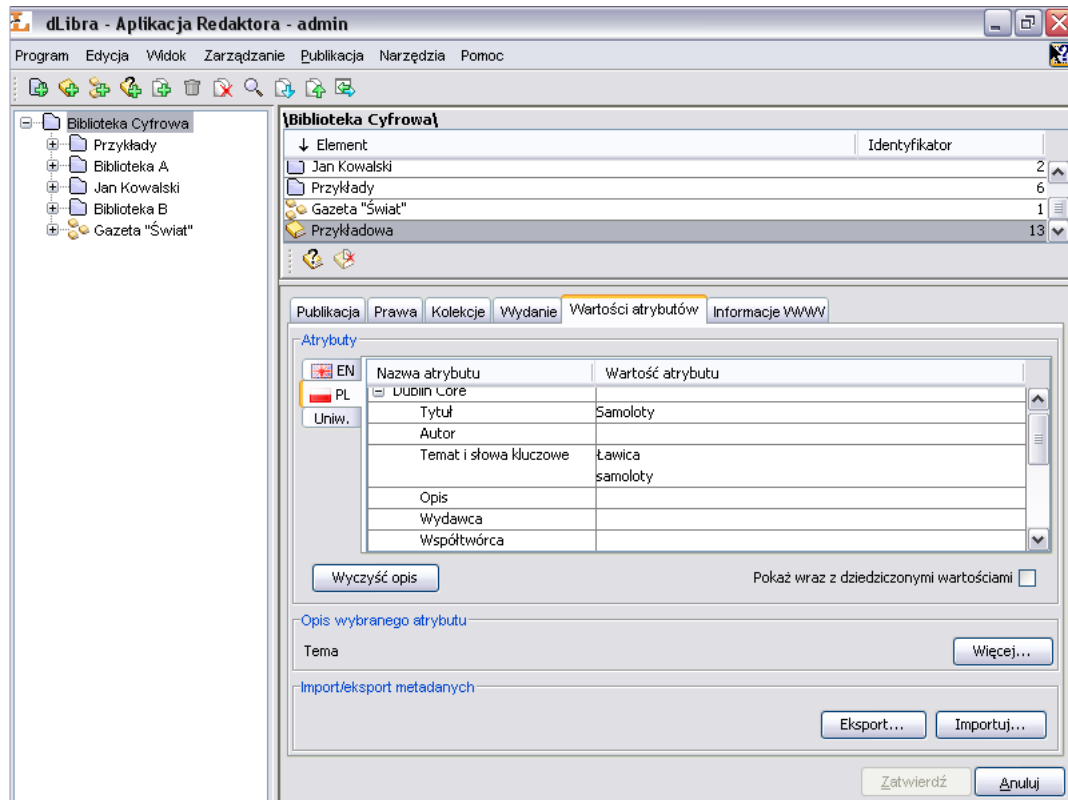
System *dLibra* udostępnia do opisu elementów biblioteki metadanymi zaawansowany mechanizm zarządzania wartościami atrybutów. Więcej informacji na temat tego mechanizmu znajduje się w . Idea słownika synonimów jest przedstawiona w słowniku wartości atrybutu. W tej sekcji znajdują się jedynie podstawowe informacje o działaniu systemu i jego wpływ na sposób opisywania *katalogów*, *publikacji grupowych* i *wydań* przez użytkownika.

Wartości atrybutów są przechowywane w systemie w specjalnym słowniku. Jest on budowany osobno dla każdego języka i dla każdego atrybutu. Dlatego też ta sama wartość może występować wielokrotnie, dla każdego atrybutu osobno. W obrębie atrybutu wartości podzielone są na grupy synonimów. Taka sama wartość może istnieć w wielu grupach, jeżeli ma wiele znaczeń. Opisywanie zasobów biblioteki metadanymi polega na przypisywaniu atrybutom wartości przechowywanych w słowniku. Jeżeli jakaś wartość nie istnieje to można ją dodać do systemu z poziomu Aplikacji Redaktora.

3.1.5.2. Edytor Wartości Atrybutów

W Edytorze Wartości Atrybutów (Rysunek 3.2.) można zmieniać wartości atrybutów (opis bibliograficzny) obiektu. W systemie *dLibra* atrybutami można opisać *katalog*, *wydanie* i *publikację planowaną i grupową*. Opis bibliograficzny wydania ma znaczenie przy wyszukiwaniu zasobów na stronie WWW na podstawie wartości atrybutów. Opis publikacji grupowej propaguje się niejawnie na wszystkie publikacje grupowe i wydania, które znajdują się poniżej w hierarchii drzewa. Opis katalogu staje się domyślnym opisem bibliograficznym przy tworzeniu nowego wydania dla jakiegokolwiek publikacji wewnątrz tego katalogu.

Rysunek 3.2. Edytor Wartości Atrybutów

Edytor Wartości Atrybutów jest dostępny na zakładce Wartości atrybutów. Umożliwia on opisanie zasobów biblioteki. Edytor ma formę tabeli w której wyszczególnione są dwie kolumny. W lewej kolumnie znajduje się drzewo atrybutów. W prawej kolumnie wyświetlane są wartości przypisane do atrybutu. Każdy atrybut może mieć wiele wartości. Każda wartość wyświetlana jest w osobnym wierszu poczynając od wiersza w którym znajduje się nazwa atrybutu. Jeżeli atrybut nie ma żadnych wartości to pole po prawej stronie nazwy atrybutu jest puste.

Pod tabelą opisu bibliograficznego po prawej stronie znajduje się pole wyboru oznaczone etykietą Pokaż wraz z dziedzicznymi wartościami. Zaznaczenie tego pola skutkuje dopełnieniem tabeli o wartości dziedziczone z nadrzędnych publikacji grupowych. Również pod tabelą opisu bibliograficznego lecz po lewej stronie znajduje się przycisk Wyczyść opis, który usuwa wszystkie wartości atrybutów z tabeli.

Aby dodać wartość do atrybutu który nie ma przypisanej żadnej wartości należy:

1. Wybrać puste pole po prawej stronie nazwy atrybutu (np. klikając na nie myszką) do którego chcemy dodać wartość
2. Wpisać żadaną wartość atrybutu
3. Zatwierdzić wartość przyciskając klawisz **ENTER**

Aby dodać wartość atrybutu w przypadku gdy jest już conajmniej jedna wartość należy:

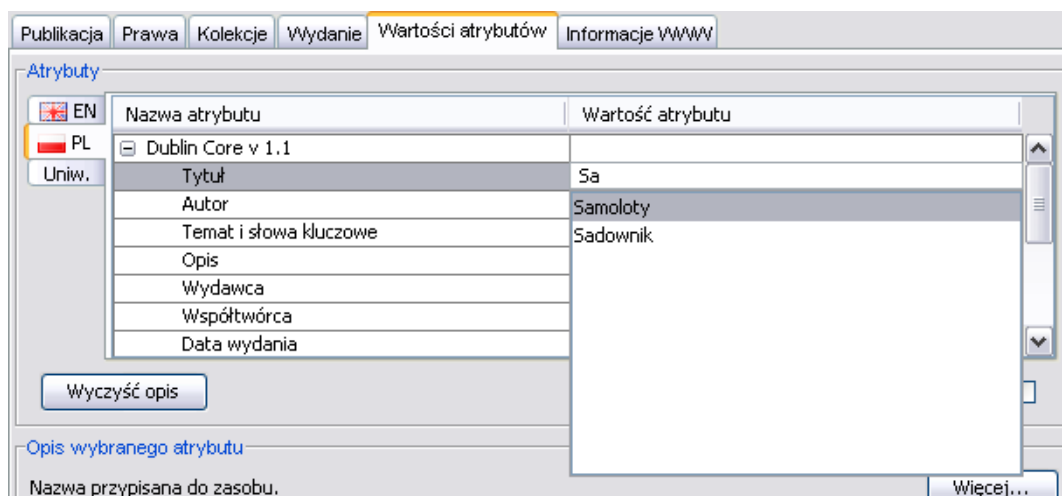
1. Wybrać dowolne pole z wartością atrybutu do ktorego chcemy dodać kolejną wartość

2. Przycisnąć klawisz **TAB** przez co zostanie dodany nowy wiersz, poniżej wybranej wcześniej wartości
3. Wpisać żądaną wartość atrybutu
4. Zatwierdzić wartość przyciskając klawisz **ENTER**

Podczas wpisywania wartości atrybutu możliwe jest w każdym momencie wciśnięcie klawisza **TAB**. Spowoduje to dodanie aktualnej wartości do wartości atrybutów i stworzenie nowego wiersza w który można wprowadzać kolejną wartość.

Jeżeli atrybut dla którego wprowadzana jest wartość ma już zdefiniowane wartości rozpoczynające się takimi samymi znakami jakie są wprowadzane to zostanie uruchomiony mechanizm autouzupełniania. Mechanizm autouzupełniania wyświetla listę wartości (zobacz Rysunek 3.3.) które rozpoczynają się na wpisaną frazę. Jeżeli interesująca nas wartość jest na liście możliwy jest jej bezpośredni wybór (np. przez dwukrotne kliknięcie myszką na wartość).

Rysunek 3.3. Wyświetlana lista wartości atrybutu przez mechanizm autouzupełniania

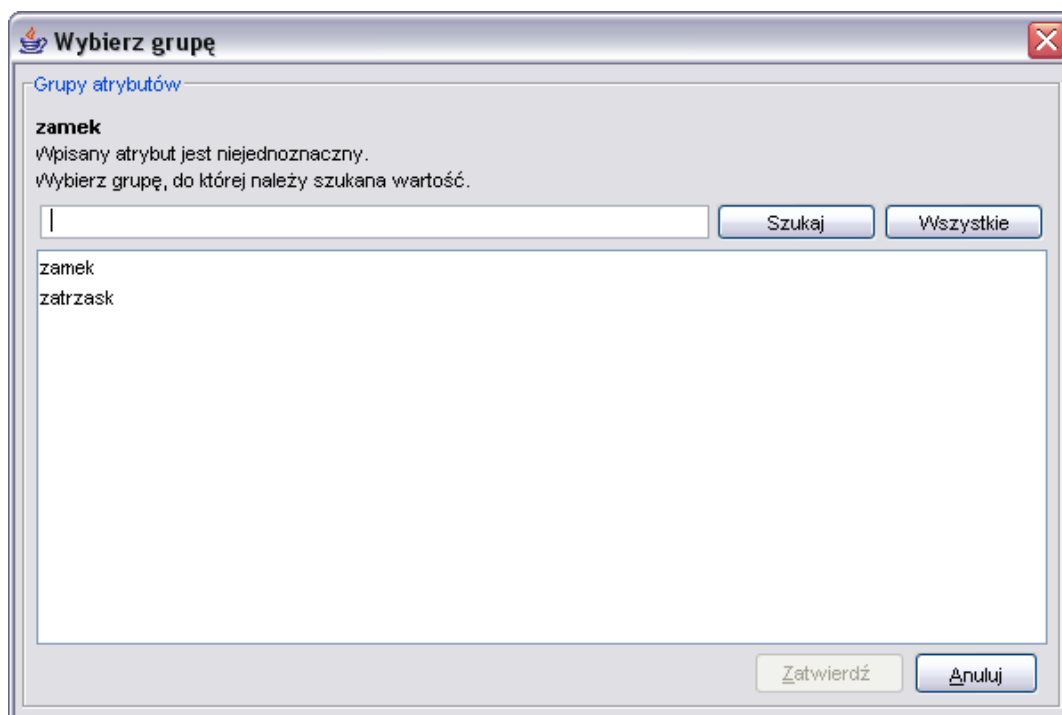

Wartości atrybutów można usuwać z listy wartości atrybutu. W tym celu należy wybrać pojedynczą wartość na liście i nacisnąć przycisk **DELETE** (na klawiaturze). Wartość zostanie usunięta z opisu bibliograficznego (jeśli była tylko jedna wartość --- pole zostanie wyczyszczone, jeśli było więcej wartości --- wiersz z zaznaczoną wartością zostanie usunięty).

Uwaga! Aby wartości atrybutów wybranego elementu zostały zapisane należy przycisnąć przycisk Zatwierdź w prawym dolnym rogu *Okna Właściwości*.

Jeśli opis bibliograficzny zawiera wartość niejednoznaczную użytkownik musi wybrać odpowiednio jej znaczenie. Aby to zrobić aplikacja wyświetla okno wyboru grupy wartości (patrz Rysunek 3.4.) gdzie użytkownik może wybrać grupę (znaczenie) do której należy niejednoznaczna wartość. Przykład: Załóżmy, że w opisie bibliograficznym znajduje się wartość *zamek* a w systemie *dLibra* znajdują się dwie grupy wartości, które zawierają wartość *zamek* - grupę *budynek* oraz grupę *zapięcie*. W takim przypadku użytkownik musi zdecydować czy *zamek* to budynek czy może jest to rodzaj zapięcia.

Rysunek 3.4. Wybór grupy dla podanej wartości

Opis bibliograficzny jest zależny od języka co oznacza, że użytkownik może wprowadzić opis bibliograficzny w różnych językach. Aby zobaczyć/modyfikować opis w konkretnym języku należy wybrać odpowiednią zakładkę w edytorze wartości atrybutów (Rysunek 3.2.). Nazwa zakładki to dwuliterowy skrót nazwy języka a graficzna reprezentacja to piktogram reprezentujący dany język.

3.1.5.3. Uniwersalny język metadanych

Założmy, że w naszej bibliotece wprowadzamy opisy bibliograficzne w języku angielskim i polskim. Aby wprowadzić autora danej pozycji w obu językach należałoby wprowadzić tę samą wartość autora w obu językach. Aby następnie zmodyfikować wartość autora należałoby wykonać modyfikację dwukrotnie (dla każdego języka osobno). W tej sytuacji wartość autora jest uniwersalna, czyli dotyczy obu języków (taka sama wartość powinna być wprowadzona w każdym języku). Aby ułatwić wprowadzanie opisu bibliograficznego w takich sytuacjach w systemie dLibra został wprowadzony specjalny język uniwersalny (na zakładkach oznaczony jako „Uniw.”). Język ten jest tylko i wyłącznie na użytek redaktora (opis w tym języku nie jest widoczny na stronach WWW). Wartości wprowadzone w tym języku są automatycznie dodawane do opisów bibliograficznych innych języków przed wyświetleniem ich na stronie WWW.

Założmy przykładowo, że w aplikacji redaktora wprowadziliśmy wartość atrybutu „Tytuł” w języku uniwersalnym dla wydania A. Na stronie WWW wydania A użytkownik widzi tę wartość tytułu w każdym języku. Opis prezentowany w konkretnym języku (np. polskim czy angielskim) jest wzbogacany o wartości z języka uniwersalnego - wszystkie wartości z języka uniwersalnego dodawane są do wartości z wybranego języka opisu na stronie WWW. Warto tutaj zaznaczyć, że wartości z języka uniwersalnego są dodawane (nie zastępują innych wartości) do wartości w innych językach.

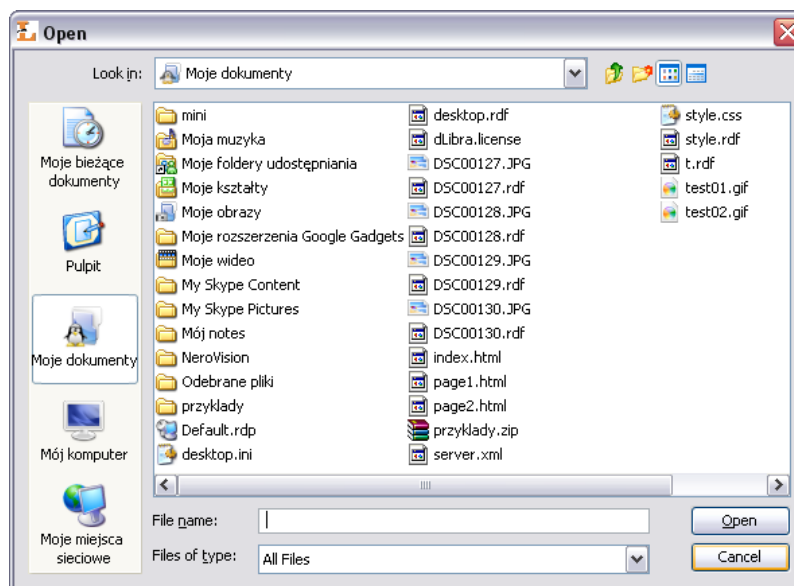
3.1.5.4. Import metadanych

Edytor wartości atrybutów umożliwia importowanie opisu bibliograficznego z zewnętrznego pliku, który zapisany jest w odpowiednim formacie. Administrator biblioteki cyfrowej może dodać tzw. rozszerzenia do aplikacji, które pozwolą na importowanie opisu bibliograficznego z różnych formatów. Rozszerzenia dostępne domyślnie pozwalają na importowanie opisu z następujących formatów:

- format wymienny MARC 21 (szczegóły konfiguracji znajdują się w rozdziale application configuration oraz Dodatek A. *Rozszerzenie importu MARC*).
- format XML (konfiguracja domyślna pozwala na import z formatu RDF oraz MASTER, szczegóły konfiguracji znajdują się w rozdziale application configuration oraz Dodatek B. *Import i eksport w formacie RDF*).
- format Bibtex (szczegóły konfiguracji znajdują się w rozdziale application configuration oraz Dodatek A. *Rozszerzenie importu MARC*).

Aby zaimportować metadane z zewnętrznego źródła wcisnąć przycisk Importuj... - pojawi się okno importu metadanych (???)

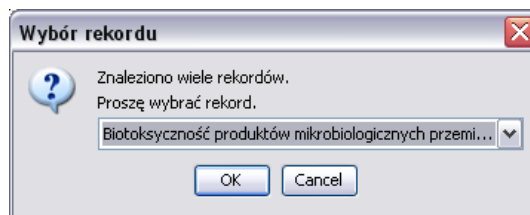
Rysunek 3.5. Okno wyboru pliku.

Okno importu metadanych pozwala użytkownikowi na wyspecyfikowanie zewnętrznego źródła opisu bibliograficznego (plik lub URL do pliku) oraz format źródłowego pliku. Aby zaimportować metadane wybierz przycisk Importuj. Jeśli użytkownik wybierze opcję Wykryj automatycznie, aplikacja spróbuje automatycznie wykryć format źródłowego pliku i zaimportować znajdujące się w nim metadane.

Jeśli plik z metadanymi zawiera więcej niż jeden zestaw wartości aplikacja poprosi użytkownika o wybór jednego zestawu wartości. (???)

Rysunek 3.6. Okno wyboru rekordu MARC.

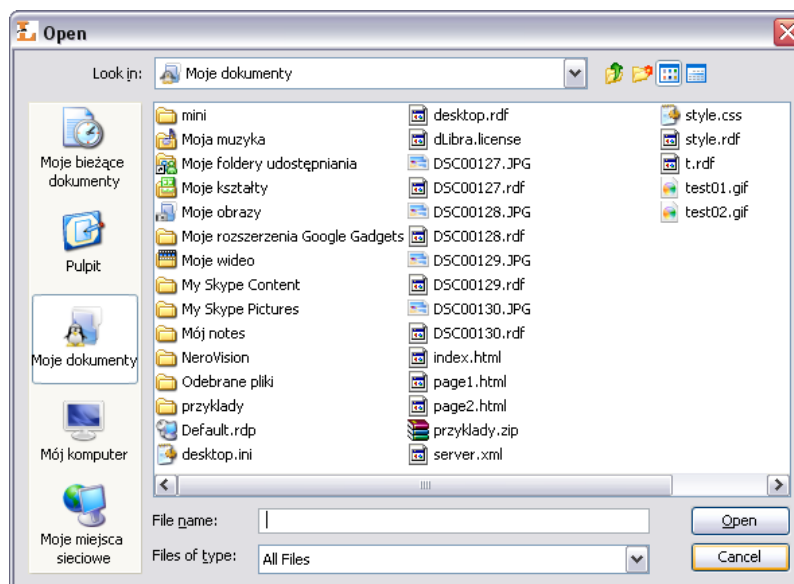
3.1.5.5. Eksport metadanych

Edytor wartości atrybutów umożliwia eksportowanie opisu bibliograficznego do zewnętrznego pliku, który zapisany będzie w odpowiednim formacie. Administrator biblioteki cyfrowej może dodać tzw. rozszerzenia, które pozwolą na eksport metadanych do odpowiednich formatów. Rozszerzenia dostępne domyślnie pozwalają na eksport metadanych do następujących formatów:

- format RDF (szczegóły konfiguracji znajdują się w rozdziale application configuration oraz Dodatek B. *Import i eksport w formacie RDF*).

Aby wyeksportować metadane do zewnętrznego pliku wybierz przycisk Eksportuj... - pojawi się okno eksportu metadanych (Rysunek 3.7.).

Rysunek 3.7. Metadata export dialog

Okno eksportu metadanych pozwala użytkownikowi wybrać plik do którego mają zostać zapisane metadane oraz format tego pliku. Wybierz przycisk Eksportuj aby wyeksportować metadane.

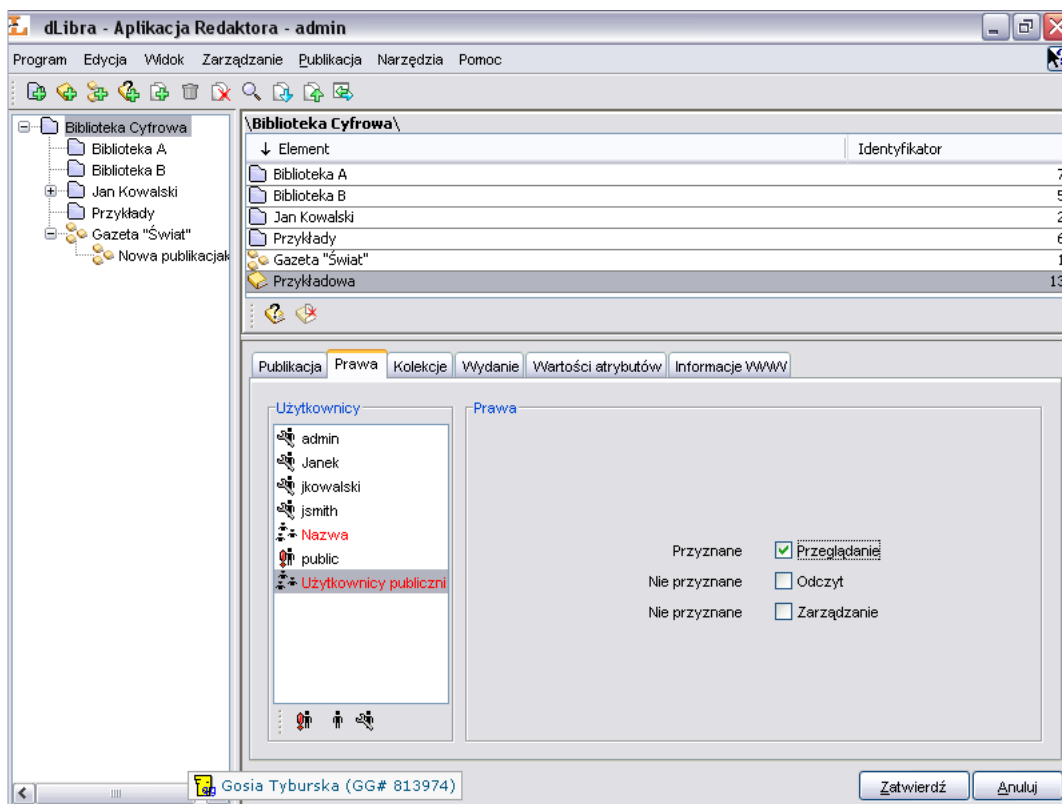
3.1.6. Edytor Praw

Edytor Praw (Rysunek 3.8.) umożliwia dokonywanie zmian w prawach dostępu do publikacji.

W obrębie całej publikacji przyznane mogą być trzy rodzaje praw:

- Przeglądanie - Prawo do odczytania wszystkich opublikowanych wydań publikacji.
- Odczyt - Prawo do odczytania wszystkich wydań publikacji.
- Zarządzanie - Prawo do zarządzania publikacją (np. tworzenia nowego wydania lub przyznania praw dostępu).

Rysunek 3.8. Edytor Praw - prawa publikacji

Każde prawo, niezależnie od tego, jakiego obiektu biblioteki dotyczy, może mieć jeden z pięciu stanów:

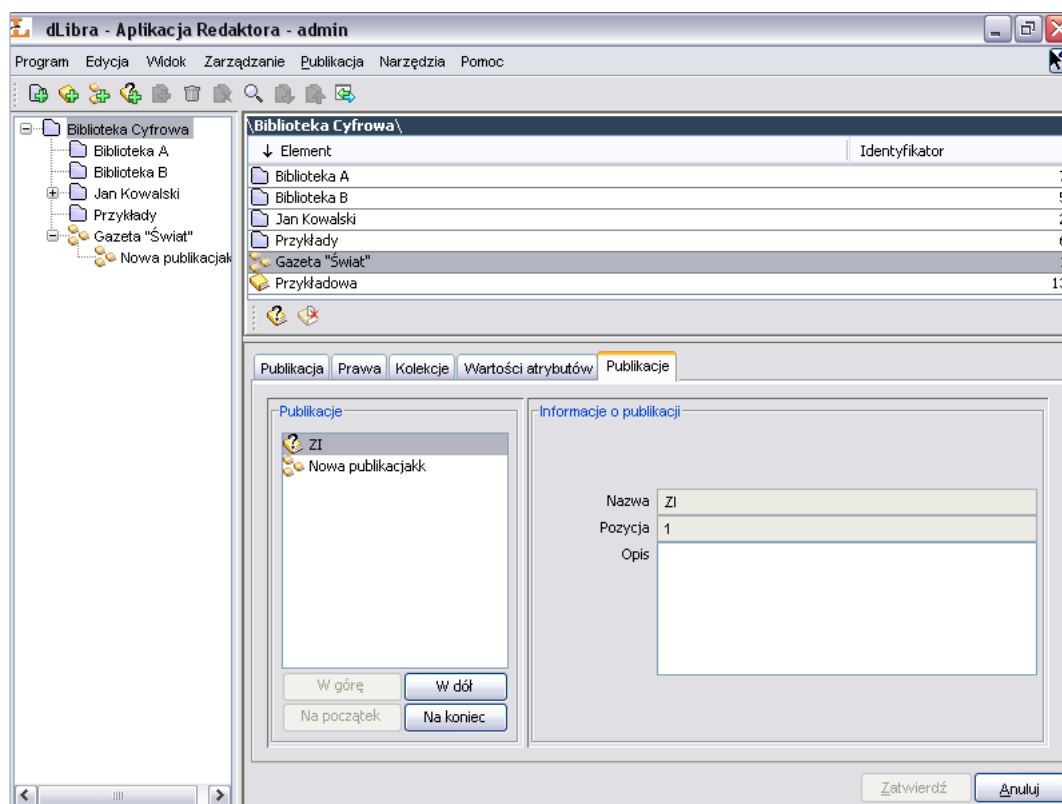
- Przyznane - Prawo jest przyznane bezpośrednio użytkownikowi.
- Od grupy - Użytkownik jest członkiem grupy, która ma przyznane prawo.
- Odziedziczone - Prawo zostało przyznane jednemu z obiektów nadrzędnych (np. katalogowi nadrzédnemu).
- Implikowane - Prawo jest przyznane ze względu na posiadanie innego prawa (np. użytkownik mający prawo Zarządzaj, ma również niejawne prawo Czytaj).
- Nie przyznane - Prawo nie jest przyznane.

Prawa dostępu do publikacji można również zmienić w programie administratora ().

3.1.7. Edytor Pozycji Publikacji

Publikacja grupowa może zawierać inne publikacje które są uporządkowane przez redaktora. Publikacje wyświetlane są na stronach WWW zgodnie z kolejnością wyspecyfikowaną przez redaktora. Domyślnie, nowa publikacja umieszczona jest na ostatniej pozycji. Przy użyciu edytora pozycji publikacji (Rysunek 3.9.) możliwa jest manipulacja pozycjami publikacji w publikacji grupowej.

Rysunek 3.9. Edytor Pozycji Publikacji

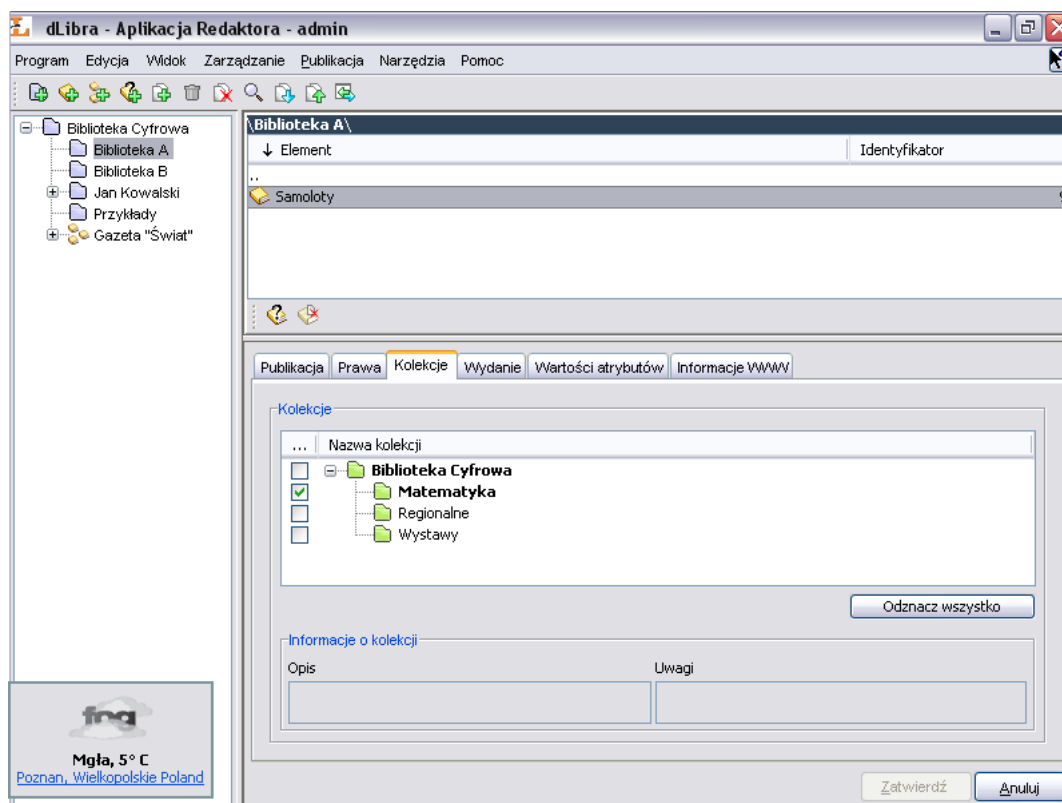
Używając przycisków W górę, W dół, Na początek lub Na koniec na panelu Publikacje użytkownik może zmienić pozycję wybranej publikacji. Podstawowe informacje o wybranej publikacji znajdują się na panelu Informacje o publikacji.

3.1.8. Wybór kolekcji dla publikacji

Kolekcje są zgrupowane w strukturze hierarchicznej. Każda kolekcja może zawierać dowolną liczbę kolekcji podrzędnych. Na każdym poziomie tej struktury kolekcjom można przypisywać publikacje. Do każdej kolekcji może należeć dowolna liczba publikacji. *Przynależność publikacji do danej kolekcji implikuje także jej przynależność do wszystkich kolekcji nadrzędnych aż do kolekcji głównej biblioteki łącznie.*

Edytor kolekcji pozwala użytkownikowi przypisać publikację do dowolnej liczby kolekcji. Gdy publikacja lub publikacja grupowa jest wybrana na liście elementów, edytor kolekcji dostępny jest na zakładce Kolekcje.

Rysunek 3.10. Przypisywanie publikacji do kolekcji

Aby dodać publikację do kolekcji zaznacz odpowiednie pole wyboru. Aby usunąć publikację z kolekcji odznacz odpowiednie pole wyboru. Pola wyboru umieszczone są po lewej stronie kolekcji.

Jeżeli ikona kolekcji jest zielona (🟢) oznacza to, że aktualnie zalogowany użytkownik ma prawo zarządzania tą kolekcją (może zmienić stan przynależności publikacji do tej kolekcji). Ikona koloru czerwonego (🔴) oznacza brak odpowiednich praw do modyfikacji stanu przynależności publikacji do danej kolekcji.

Jeśli nazwa kolekcji wyróżniona jest pogrubioną czcionką oznacza to, że publikacja przynależy do tej kolekcji (bezpośrednio lub pośrednio). Zaznaczenie jakiegokolwiek kolekcji powoduje wyróżnienie jej nazwy oraz nazw wszystkich kolekcji nadrzędnych na ścieżce aż do głównej kolekcji biblioteki. Oznacza to, że publikacja będzie pośrednio przypisana do wszystkich nadrzędnych kolekcji a bezpośrednio to zaznaczonej kolekcji.

Wszystkie wprowadzone zmiany należy zaakceptować używając przycisku Zatwierdź. Wybór innego elementu na liście elementów bądź naciśnięcie przycisku Anuluj powoduje anulowanie wszystkich zmian wprowadzonych od ostatniej akceptacji.

3.2. Kreator Publikacji

Niniejszy podrozdział omawia funkcjonalność Kreatora Publikacji, który został dodany jako element „Aplikacji Redaktora”.

3.2.1. Działanie Kreatora Publikacji

Kreator Publikacji służy do tworzenia publikacji w formacie HTML, zawierającej pliki wskazane przez użytkownika. Jest użyteczny wtedy, kiedy użytkownik chce w łatwy sposób stworzyć spójny dokument, zawierający posiadane przez niego pliki (np. galerię zdjęć). Kreator, korzystając z szablonu publikacji uzupełnia go referencjami do plików (w przypadku plików graficznych przygotowuje ich miniaturki) i zapisuje na dysku lokalnym użytkownika jako gotową publikację. Po wygenerowaniu publikacji system pyta, czy użytkownik chce dodać tę publikację do biblioteki. Po odpowiedzi twierdzącej uruchamiany jest kreator publikacji, w którym pierwszym krokiem jest określenie katalogu docelowego. Pozostałe kroki są takie same jak w przypadku kreatora nowej publikacji. Plik główny wybierany jest automatycznie.

Przed wygenerowaniem publikacji, należy odpowiednio przygotować pliki. Przede wszystkim muszą one znajdować się w tym samym katalogu na dysku lokalnym. Poza tym ich nazwy powinny mieć określony format. Podstawowy człon musi być taki sam we wszystkich plikach, a różnić się one muszą tylko numerem porządkowym, umieszczonym w nazwie tuż przed rozszerzeniem (przykładowo: `test01.jpg` , `test02.jpg`, `test03.jpg` itd.).

3.2.2. Używanie Kreatora Publikacji

Kreator Publikacji jest podzielony na trzy zakładki: Dane , Informacje o publikacji i Szablony . Pod panelem z zakładkami znajduje się przycisk Generuj strony, którego naciśnięcie powoduje wygenerowanie publikacji do wskazanego katalogu (patrz dalej). Przycisk Anuluj zamyka okno „Kreatora Publikacji”.

3.2.2.1. Zakładka "Dane"

Rysunek 3.11. Kreator Publikacji - zakładka informacji o plikach

The screenshot shows a window titled "Kreator Publikacji" with a close button in the top right corner. Below the title bar are three tabs: "Dane" (selected), "Informacje o publikacji", and "Szablony". The main area is labeled "Pliki" and contains the following elements:

- A text label "Katalog źródłowy publikacji:" followed by a text input field.
- A button labeled "Wybierz plik" to the right of the input field.
- A text label "Nazwa pliku:" followed by a text input field.
- A text label "Typ pliku:" followed by a text input field.
- A text label "Indeks początkowy:" followed by a text input field.
- A text label "Indeks końcowy:" followed by a text input field.

At the bottom of the window, there are two buttons: "Generuj strony" on the left and "Anuluj" on the right.

Zakładka Dane pozwala użytkownikowi wybierać pliki, które mają być użyte do wygenerowania publikacji. W ramce Pliki należy wskazać katalog, w którym znajdują się pliki. Służy do tego przycisk Wybierz plik, którego naciśnięcie wywołuje standardowe okienko wyboru pliku. W tym okienku należy wskazać dowolny z plików, które będą wchodziły w skład nowej publikacji. Po jego wybraniu pola w ramce Pliki wypełnią się wartościami:

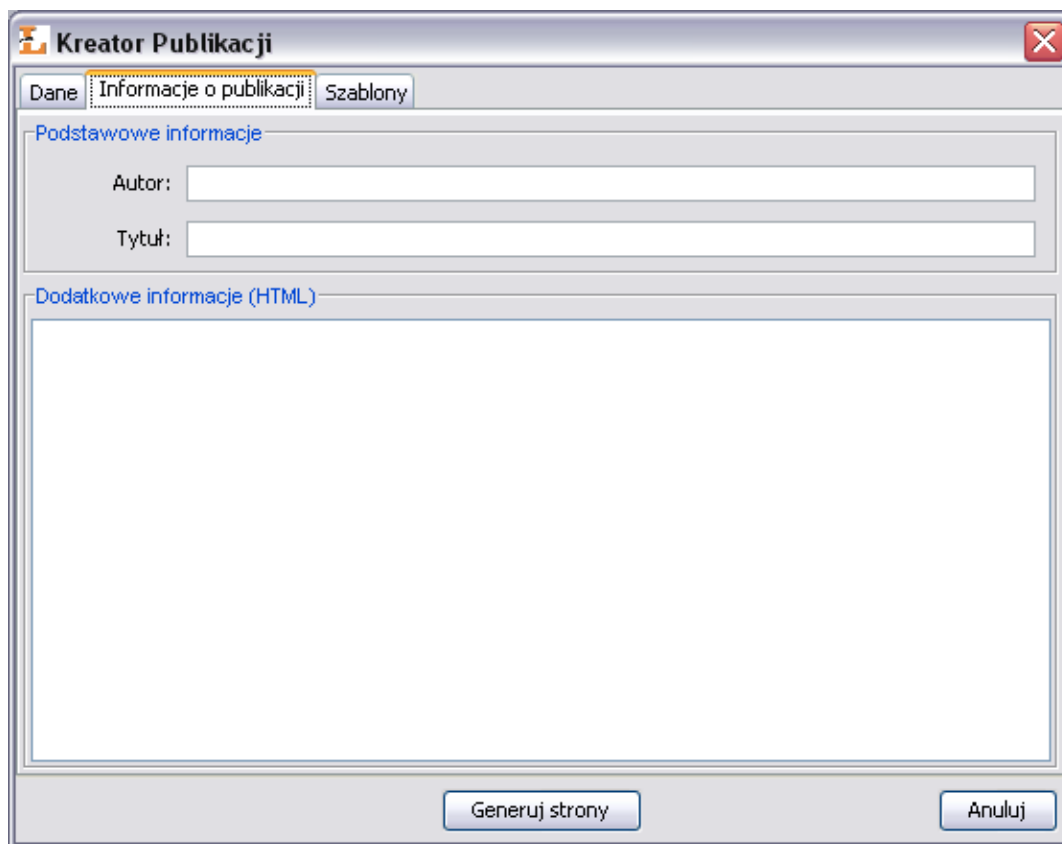
- Nazwa pliku - podstawowy człon nazwy plików,
- Typ pliku - format plików,
- Indeks początkowy - numer pierwszego pliku, który zostanie użyty do stworzenia publikacji,
- Indeks końcowy - numer ostatniego pliku, który zostanie użyty do stworzenia publikacji.

Wartości te mogą być zmieniane przez użytkownika. Zwłaszcza poprawienie indeksów może być użyteczne, jeśli publikacja nie powinna zawierać wszystkich plików znajdujących się w katalogu.

Publikacja zostanie wygenerowana do katalogu, w którym znajdują się pliki publikacji (katalog ten jest wskazany przez pole Katalog źródłowy publikacji).

3.2.2.2. Zakładka "Informacje o publikacji"

Rysunek 3.12. Kreator Publikacji - zakładka informacji o publikacji

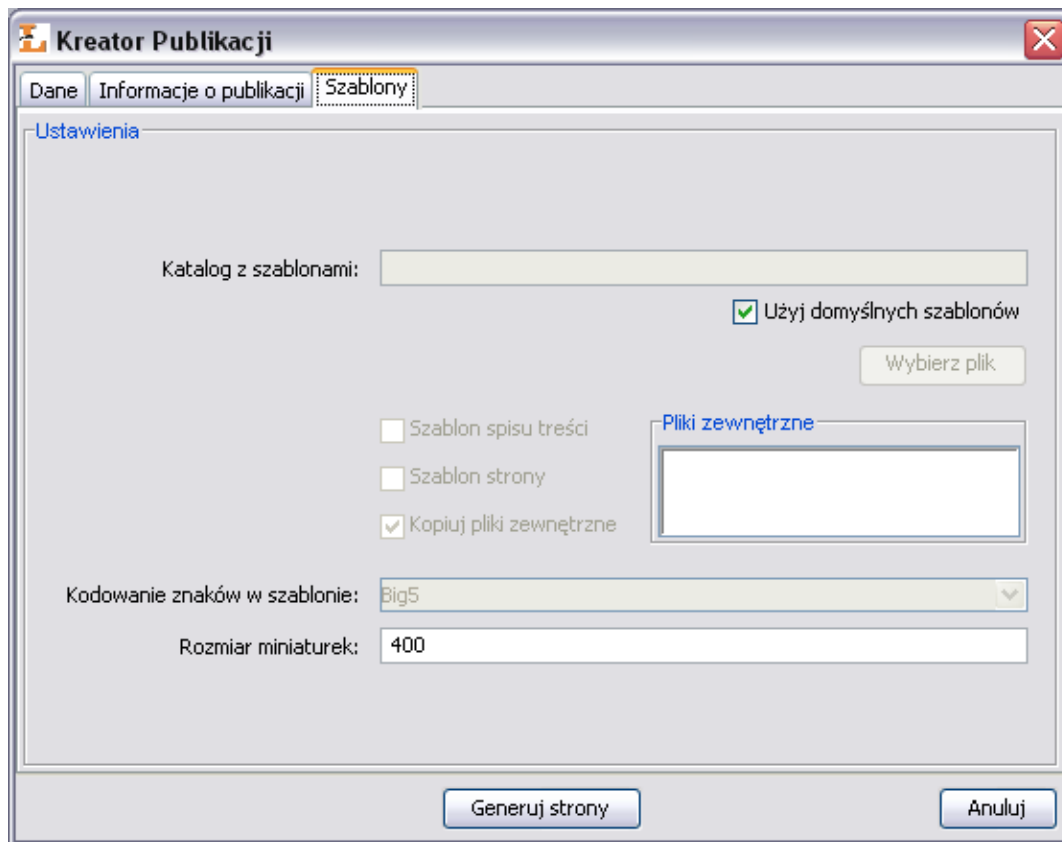
The screenshot shows a window titled "Kreator Publikacji" with a close button in the top right corner. Below the title bar are three tabs: "Dane", "Informacje o publikacji", and "Szablony". The "Informacje o publikacji" tab is selected. The main area is divided into two sections: "Podstawowe informacje" and "Dodatkowe informacje (HTML)". Under "Podstawowe informacje", there are two input fields: "Autor:" and "Tytuł:". The "Dodatkowe informacje (HTML)" section is a large empty text area. At the bottom of the window, there are two buttons: "Generuj strony" and "Anuluj".

Zakładka Informacje o publikacji umożliwia wprowadzenie dodatkowych informacji na temat tworzonej publikacji, które zostaną umieszczone w plikach HTML. Te informacje to:

- Autor - Informacje o autorze publikacji,
- Tytuł - Tytuł tworzonej publikacji,
- Dodatkowe informacje - Dodatkowe informacje o publikacji (mogą być stosowane tagi HTML).

3.2.2.3. Zakładka „Szablony”

Rysunek 3.13. Kreator Publikacji - zakładka informacji o szablonych

Zakładka Szablony zawiera interfejs służący do określenia szablonów, jakie mają być użyte do przygotowania publikacji. W tym celu należy nacisnąć przycisk Wybierz katalog i wskazać katalog, w którym znajdują się szablony. Po wybraniu katalogu, zaznaczą się nieaktywne przełączniki określające, czy odpowiednie szablony do strony i spisu treści zostały znalezione. Szablon spisu treści powinien mieć nazwę `index.vm`, natomiast szablon strony - `page.vm`. Na liście Pliki zewnętrzne zostaną umieszczone wszystkie dodatkowe pliki, z których korzystają wybrane szablony. Zaznaczenie przycisku wyboru Kopiuj pliki zewnętrzne spowoduje, że po wygenerowaniu publikacji te pliki zostaną skopiowane do docelowego katalogu (katalogu w którym zostaną wygenerowane strony HTML). Ostatnimi rzeczami, jakie należy określić są format kodowania szablonów oraz rozmiar miniatur obrazów, które zostaną wygenerowane (użyteczne tylko wtedy gdy generujemy publikację składającą się z plików graficznych). Możliwe jest także użycie domyślnych szablonych (jest to ustawienie domyślne), w tym celu należy zaznaczyć pole wyboru opisane jako Użyj domyślnych szablonych.

Szablony wybierane na zakładce Szablony muszą być zgodne z formatem Velocity. Mogą zawierać następujące zmienne:

- `$info.PublicationAuthor` - informacje o autorze publikacji,
- `$info.PublicationTitle` - tytuł publikacji,
- `$info.PublicationInfo` - dodatkowe informacje o publikacji,

- \$relPath - względna ścieżka dostępu do zasobów publikacji,
- \$info.PictureName - nazwa pliku (podstawowy segment),
- \$info.PictureType - typ pliku (rozszerzenie nazwy pliku),
- \$pictureNumber - numer pliku,
- \$info.BeginIndex - indeks pierwszego pliku,
- \$info.EndIndex - indeks ostatniego pliku,
- \$info.PageCount - liczba plików w publikacji,
- \$pageNumber - aktualny numer strony,
- \$info.PageName - nazwa pliku strony,

Więcej informacji na temat formatu Velocity można znaleźć na stronie <http://jakarta.apache.org/velocity/user-guide.html>.

3.3. Typowe zadania redaktora

Podrozdział ten pokazuje jak wykonywać typowe zadania redaktora przy pomocy „Aplikacji Redaktora” systemu *dLibra*. Pełna lista operacji jakie można wykonywać na poszczególnych obiektach biblioteki cyfrowej dostępne są w Dodatek H. *Operacje dotyczące obiektów systemu dLibra*.

3.3.1. Przesuwanie i usuwanie elementów

Aby usunąć element:

1. W drzewku biblioteki lub na liście elementów należy wybrać element, który ma zostać usunięty.
2. Należy wybrać pozycję Usun z menu podręcznego. Można też wybrać opcję Usun z menu głównego lub paska narzędzi (dotyczy tylko elementów wybranych na liście elementów).

Jeżeli usuwanym elementem jest publikacja lub katalog zawierający conajmniej jedną publikację możliwe jest podanie powodu usunięcia publikacji.

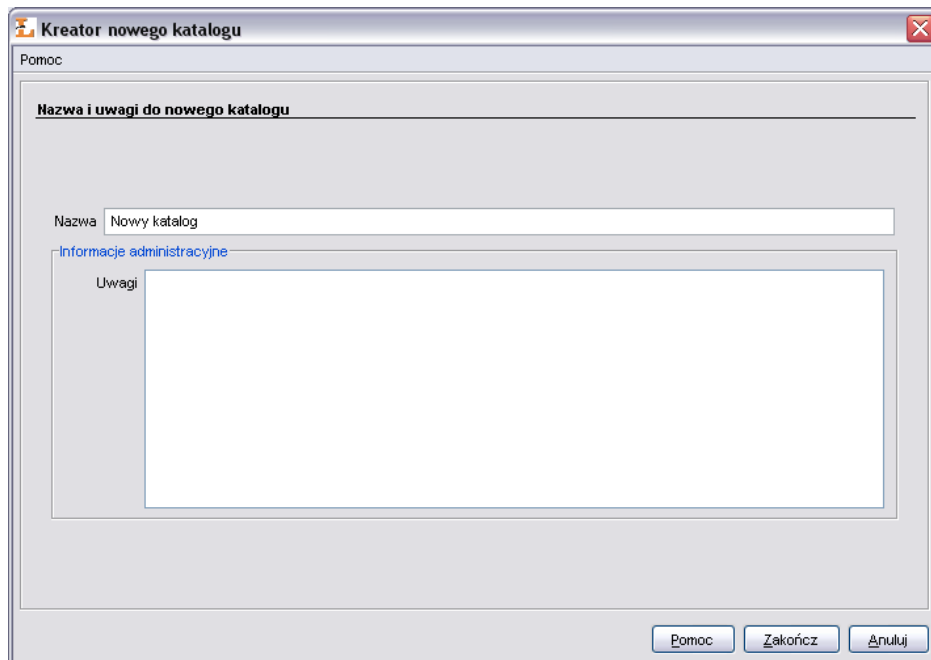
Istnieją dwa sposoby na przenoszenie elementów biblioteki. Pierwszy sposób możliwy jest wtedy, gdy w aplikacji redaktora wyświetlone są dwie listy elementów (zobacz). Aby przenieść element zaznaczony na jednej z list do elementu otworzonego w liście drugiej należy przycisnąć klawisz **F6**. Wykonując tego typu operacje należy pamiętać o tym, że przenoszenie dużej ilości elementów (np. katalogu) może spowodować znaczne obciążenie serwera spowodowane aktualizacją informacji. Drugi sposób polega na przeniesieniu elementu myszką sposobem „Przeciągnij i puść” (tym sposobem można dodatkowo przenosić elementy między listą elementów a drzewem katalogów).

3.3.2. Tworzenie katalogu

Aby stworzyć nowy katalog należy:

1. Na liście elementów wybrać katalog, w którym ma się znaleźć nowy katalog.
2. Z menu podręcznego należy wybrać funkcję Nowy katalog.... Można też wybrać opcję z paska narzędzi lub pozycję Nowy katalog... z menu Zarządzanie.
3. Należy podać nazwę i uwagi administracyjne dla nowego katalogu (Rysunek 3.14.) i nacisnąć Zakończ, aby zakończyć proces tworzenia katalogu.

Rysunek 3.14. Kreator nowego katalogu

Po utworzeniu nowy katalog zostanie zaznaczony na „Drzewie Katalogów”.

3.3.3. Tworzenie nowej publikacji grupowej

Aby stworzyć nową publikację grupową:

1. Na liście elementów należy wybrać katalog lub publikację grupową, w której ma się znaleźć nowa publikacja grupowa.
2. Z menu podręcznego należy wybrać funkcję Nowa publikacja grupowa.... Można też wybrać opcję z paska narzędzi lub pozycję Nowa publikacja grupowa... z menu Zarządzanie.
3. Należy podać nazwę i uwagi dla nowej publikacji grupowej i nacisnąć Zakończ aby zakończyć proces tworzenia publikacji.

3.3.4. Tworzenie nowej publikacji

Notatka

Zanim nowa publikacja zostanie umieszczona w bibliotece, wszystkie jej pliki muszą się znaleźć w jednym z katalogów na dysku lokalnym.

Aby stworzyć nową publikację:

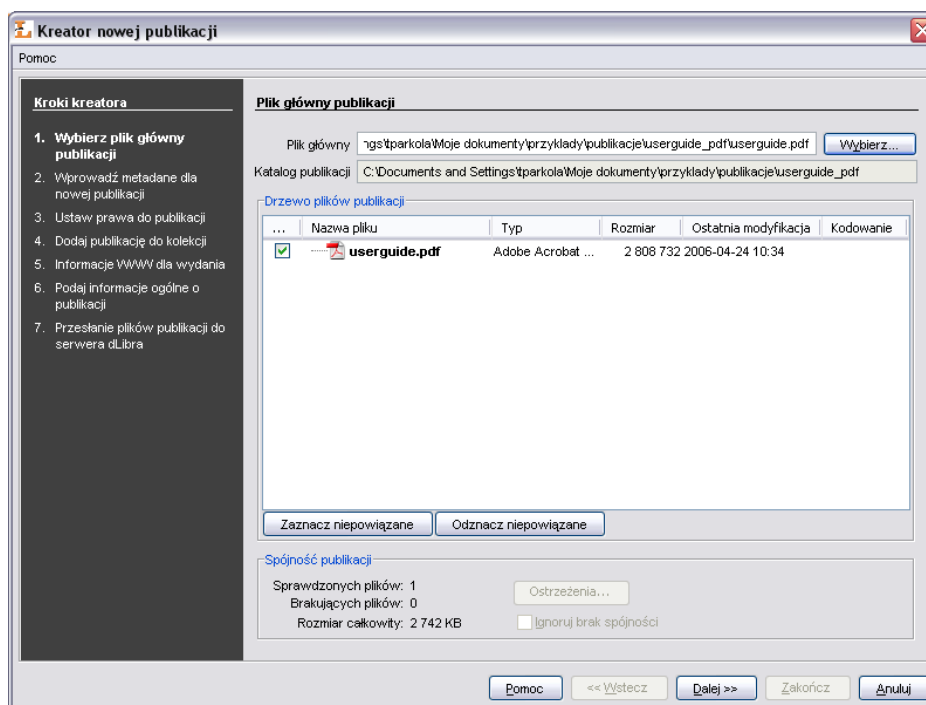
1. Na liście elementów należy wybrać katalog lub publikację grupową, w której ma się znaleźć nowa publikacja.
2. Z menu podręcznego należy wybrać funkcję Nowa Publikacja. Można również użyć przycisku na pasku narzędzi lub wybrać odpowiednią opcję z menu głównego (Nowa publikacja... z menu Zarządzanie). Po wybraniu funkcji Nowa Publikacja... zostanie uruchomiony kreator publikacji.
3. Pierwszym krokiem kreatora publikacji jest wybór pliku głównego publikacji (Rysunek 3.15.). Jeśli publikacja składa się z jednego pliku, np. w formie dokumentu PDF czy MS Word, należy wybrać ten plik. Jeśli publikacja jest złożona z wielu plików (np. HTML), należy wybrać plik startowy dokumentu (dla HTML jest to zwykle `index.html`).

Jeśli główny plik publikacji jest w formacie HTML lub DJVU, kreator sprawdzi, czy obecne są wszystkie pliki powiązane z plikiem głównym i czy są one spójne. Jeżeli okaże się, że wybrany dokument jest niekompletny (brakuje plików powiązanych z plikiem głównym) przejście do kolejnego kroku zostanie domyślnie zablokowane a przycisk Ostrzeżenia... będzie aktywny (przyciśnij przycisk Ostrzeżenia aby zobaczyć listę ostrzeżeń). Istnieje jednak możliwość przejścia do następnego kroku po zaznaczeniu opcji Ignoruj ostrzeżenia. Zaznaczając tę opcję zgadzamy się na umieszczenie w bibliotece niespójnej publikacji. Wszystkie znalezione przez kreator pliki zostaną zaznaczone do przesłania na serwer.

Poza plikami publikacji znalezionymi przez kreator w tabeli plików umieszczone zostaną wszystkie inne pliki znajdujące się w katalogu pliku głównego. Pliki te domyślnie nie są zaznaczone do przesłania na serwer. Możliwe jest zatem dodanie plików, które nie zostały znalezione przez kreator, a należą do publikacji.

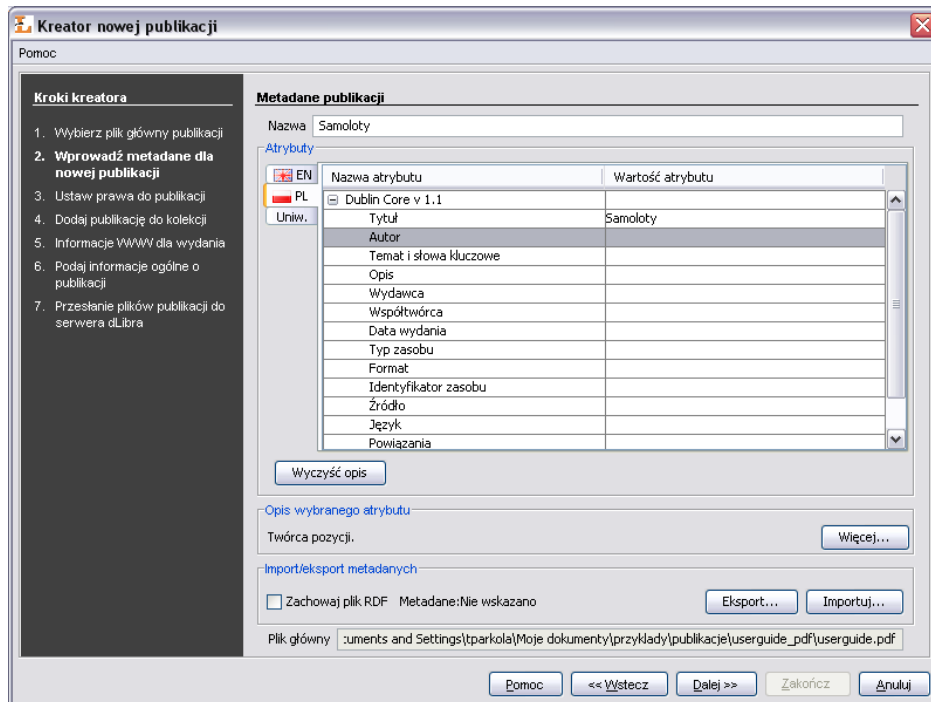
Uwaga! Pliku głównego publikacji oraz plików z nim powiązanych nie da się odznaczyć. Będą one zawsze wysłane na serwer.

Aby przejść do następnej strony, należy kliknąć na przycisk Dalej.

Rysunek 3.15. Kreator Nowej Publikacji - wybór głównego pliku publikacji

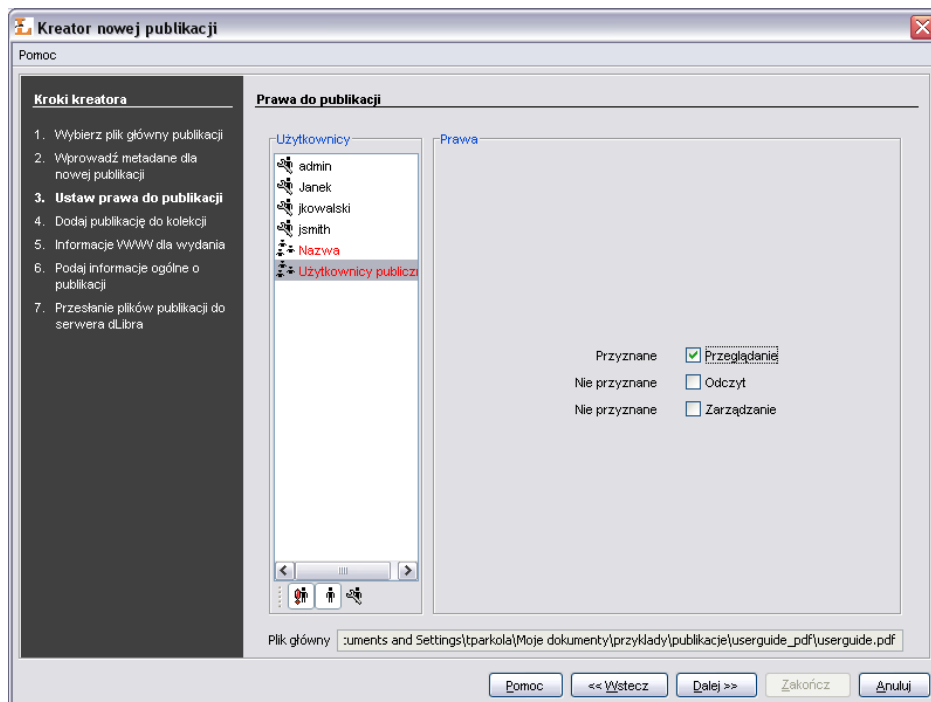
4. W drugim kroku (Rysunek 3.16.) należy opisać przyszłą publikację zestawem wartości atrybutów. Opis bibliograficzny można także zaimportować z pliku zewnętrznego (np. MARC, RDF, Master, Bibtex). Edytor wartości atrybutów oraz mechanizm importowania przedstawiony jest w części dotyczącej Edytora Opisu Bibliograficznego . Aby możliwe było przejście do kolejnego kroku musi być podana nazwa publikacji (pole oznaczone etykietą Nazwa). Domyślnie nazwa ta tworzona jest na podstawie opisu bibliograficznego przez połączenie tytułu autora i daty wydania. Przykładowo jeśli tytuł to „Bajki”, autor „Jan Kowalski” a data wydania „2004” - nazwą będzie „Jan Kowalski, 2004, Bajki” najpierw autor, później data wydania a na końcu tytuł. Za każdym razem kiedy użytkownik zmienia opis bibliograficzny nazwa jest aktualizowana. Aby przejść do kolejnego kroku kreatora należy nacisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 3.16. Kreator Nowej Publikacji - przypisywanie wartości atrybutów

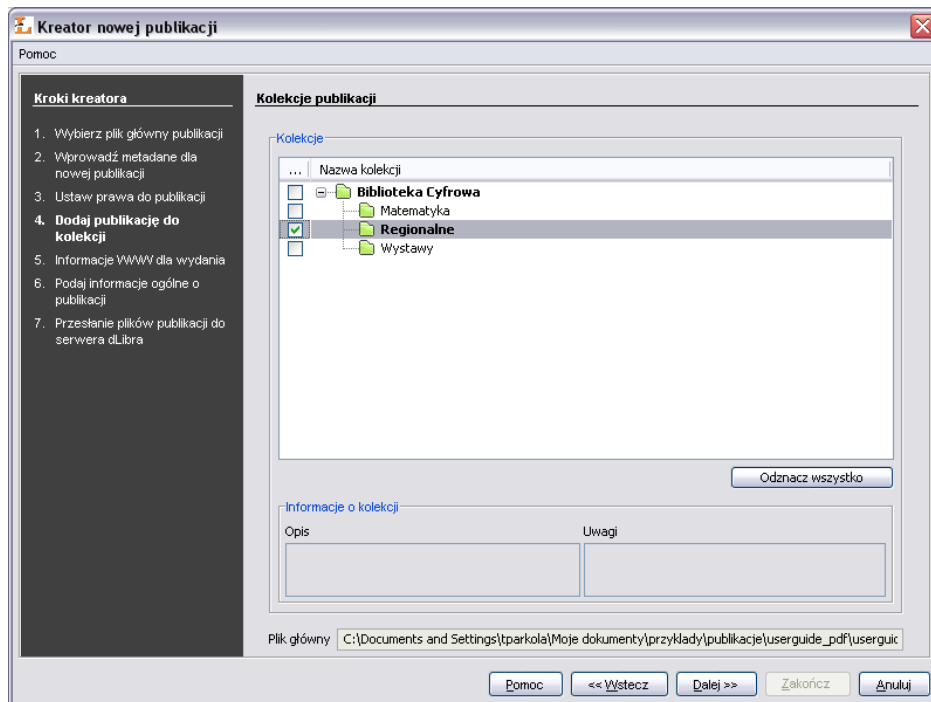
5. Trzecim krokiem (Rysunek 3.17.) jest nadanie użytkownikom praw do publikacji. Nadawanie praw opisane jest w części dotyczącej Edytora Praw. Aby przejść do kolejnego kroku kreatora należy nacisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 3.17. Kreator Nowej Publikacji - nadawanie użytkownikom praw do publikacji

6. Czwartym krokiem kreatora (Rysunek 3.18.) jest przypisywanie publikacji do kolekcji. Mechanizm ten jest dokładnie opisany w części dotyczącej Edytora przynależności do kolekcji. Aby przejść do kolejnego kroku kreatora należy nacisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 3.18. Kreator Nowej Publikacji - dodawanie publikacji do kolekcji

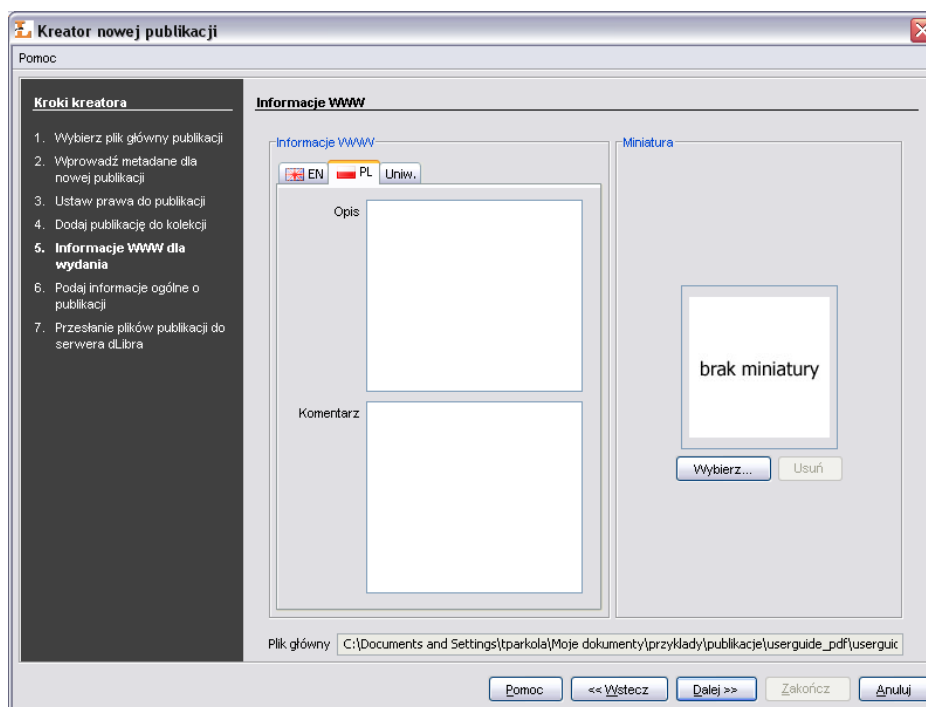

7. W piątym kroku kreatora publikacji (Rysunek 3.19.) mamy możliwość podania informacji WWW dotyczących pierwszego wydania publikacji. Na całość informacji WWW składają się:

- Opis - krótki opis wydania, np. czego dotyczy, widoczny przy wynikach wyszukiwania na stronach WWW (sugeruje się aby opis był możliwie krótki - jedno, dwa zdania)
- Komentarz - informacje charakterystyczne dotyczące wydania, np. pewne znaki szczególne (przykładowo brak strony)
- Miniatura - graficzna reprezentacja wydania widoczna dla użytkowników stron WWW przy informacjach na temat wydania

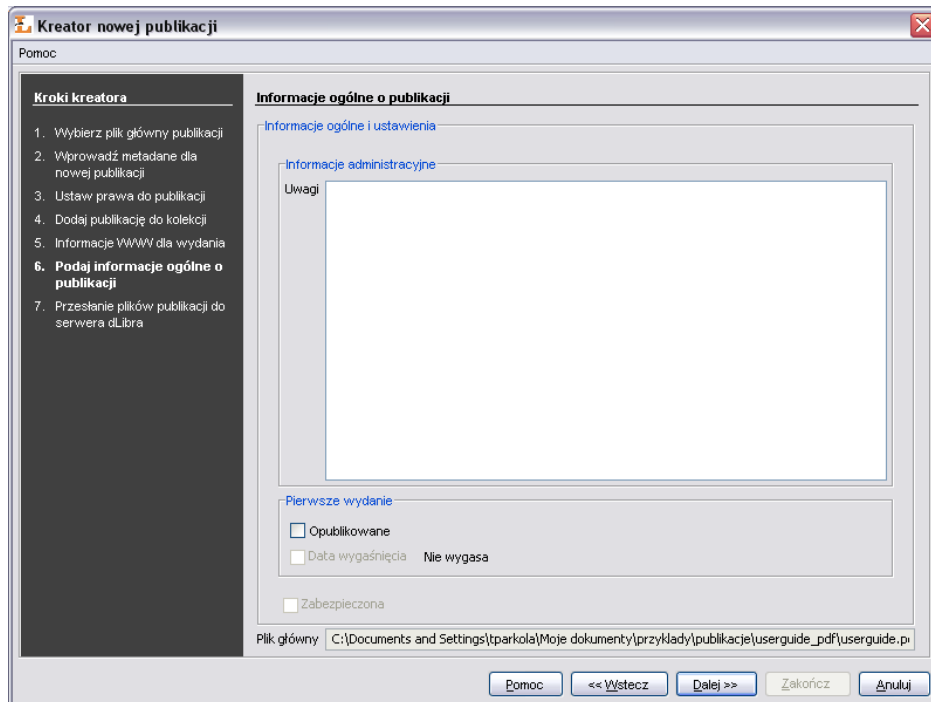
Aby przejść do kolejnego kroku kreatora należy nacisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 3.19. Kreator Nowej Publikacji - informacje WWW

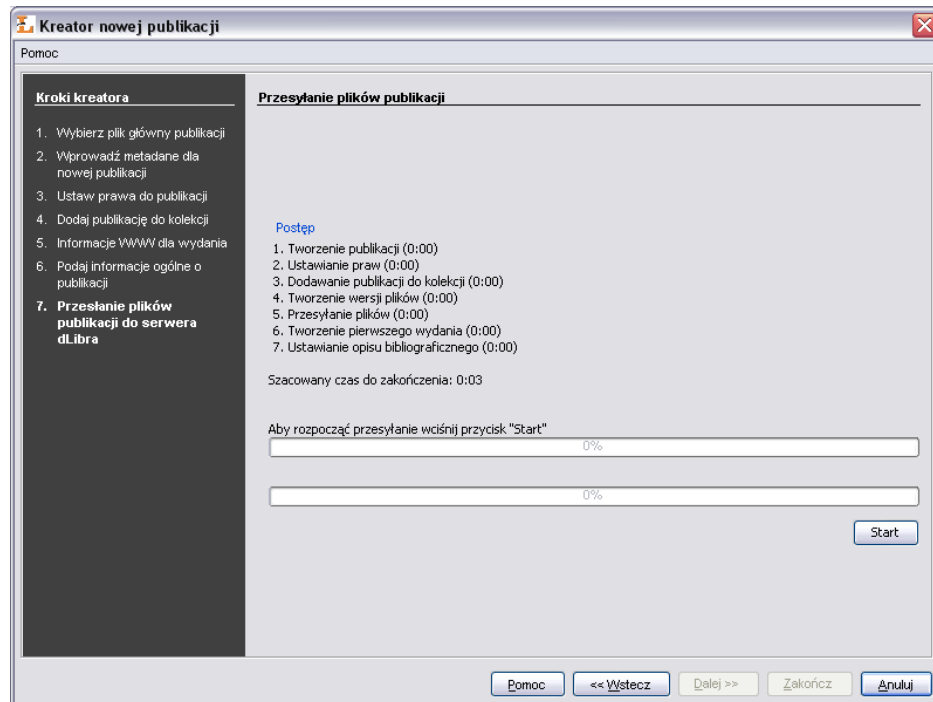
8. Krok szósty (Rysunek 3.20.) umożliwia podanie trzech informacji:

- Uwagi - są to uwagi administracyjne dotyczące publikacji
- Pierwsze wydanie - panel pozwalający na opublikowanie pierwszego wydania na czas nieokreślony, bądź określony - do konkretnej daty
- Zabezpieczona - pole wyboru pozwalające zabezpieczyć publikację przed kopiowaniem (dotyczy wyłącznie publikacji będących w całości w formacie HTML)

Rysunek 3.20. Kreator Nowej Publikacji - informacje ogólne o publikacji

9. Przesyłanie plików na serwer jest ostatnim krokiem kreatora publikacji (Rysunek 3.21.). Aby stworzyć publikację na serwerze, należy przycisnąć przycisk Start. Proces ten można wstrzymać i wznowić wybierając ponownie ten sam przycisk. W trakcie tworzenia publikacji na panelu Postęp wykazane są wszystkie operacje jakie muszą zostać wykonane w celu poprawnego utworzenia publikacji. Nazwa aktualnie wykonywanej czynności jest zaznaczona pogrubioną czcionką. Dla każdej czynności wyświetlany jest czas (w sekundach) jaki upłynął podczas jej wykonywania. Paski postępu informują o zaawansowaniu wykonywanych czynności. Po utworzeniu publikacji wyświetlane jest krótkie podsumowanie. W trakcie tworzenia publikacji na serwerze możliwe jest anulowanie tej czynności (poprzez zamknięcie okna, np. naciśnięcie przycisku Anuluj).

Rysunek 3.21. Kreator Nowej Publikacji - tworzenie publikacji na serwerze

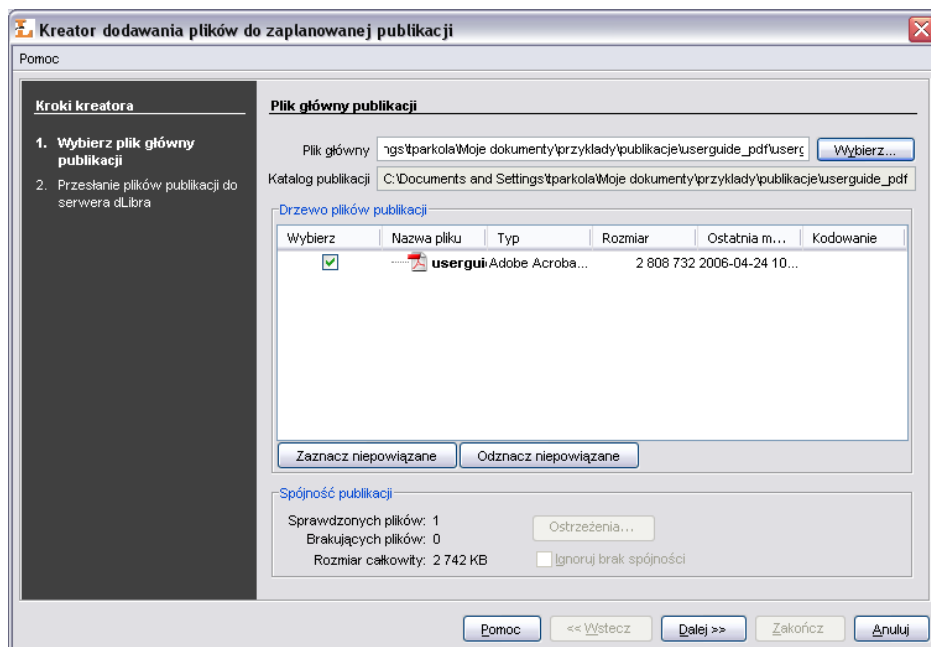

3.3.5. Tworzenie nowej publikacji planowanej

Aby stworzyć nową publikację planowaną

1. Na liście elementów należy wybrać katalog lub publikację grupową, w której ma się znaleźć nowa publikacja planowana.
2. Z menu podręcznego należy wybrać funkcję Nowa publikacja planowana.... Można też wybrać opcję z paska narzędzi lub pozycję Nowa publikacja planowana.. z menu Zarządzanie.
3. Kreator publikacji planowanej składa się z 4 kroków. Krok pierwszy jest taki sam jak drugi krok kreatora publikacji. Krok drugi jest taki sam jak krok trzeci kreatora publikacji. Krok trzeci jest taki sam jak krok czwarty kreatora publikacji. W ostatnim, czwartym kroku kreatora publikacji planowanej (Rysunek 3.22.) możliwe jest podanie uwag administracyjnych publikacji planowanej oraz informacji na temat tego czy publikacja ma być zabezpieczona (pole wyboru Zabezpieczona).

Rysunek 3.22. Kreator Nowej Publikacji Planowanej - informacje ogólne

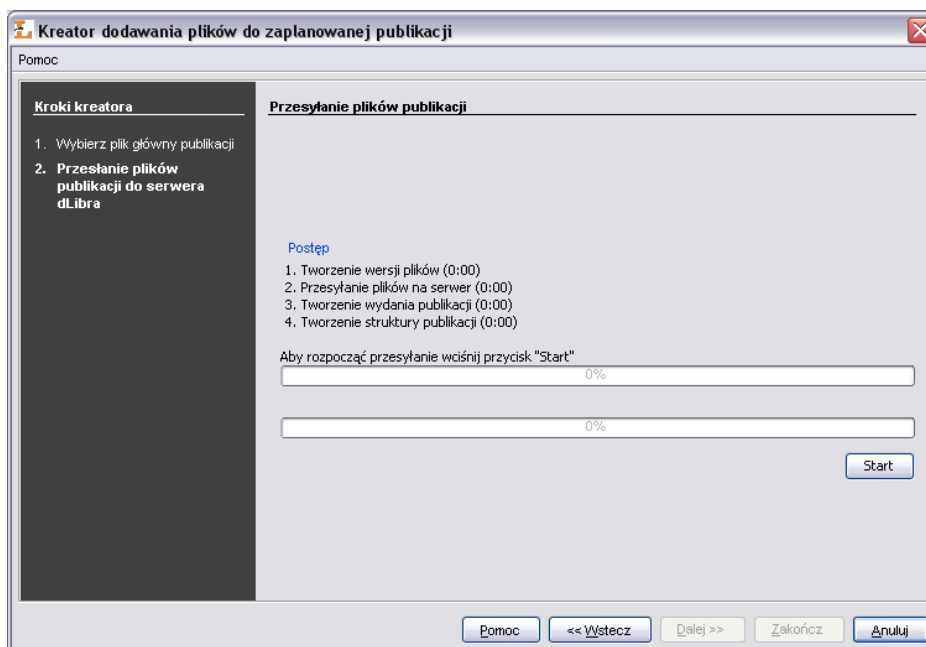

3.3.6. Dodawanie treści do publikacji planowanej

Aby dodać treść do publikacji planowanej:

1. Na liście elementów należy wybrać publikację planowaną do której zamierzamy dodać treść
2. Z menu podręcznego należy wybrać opcję Dodaj pliki....
3. Kreator dodawania plików do publikacji planowanej składa się z dwóch kroków. Pierwszy krok jest taki sam jak pierwszy krok kreatora publikacji. Krok drugi (Rysunek 3.23.) pozwala na przesłanie treści publikacji na serwer. Aby przesłać pliki wybrane w kroku pierwszym należy nacisnąć przycisk Start. Postęp przesyłania plików na serwer pokazują paski postępu.

Rysunek 3.23. Kreator Dodawania Treści Do Publikacji Planowanej - przesyłanie treści (plików) na serwer

3.3.7. Publikowanie wydania publikacji

Aby czytelnik stron WWW biblioteki mógł odczytać wydanie publikacji, trzeba nadać mu prawo przeglądania do publikacji i opublikować wydanie. Aby opublikować wydanie publikacji i nadać czytelnikowi prawo przeglądania do publikacji:

1. Na liście elementów należy wybrać publikację, której wydanie ma być opublikowane i widoczne dla czytelnika.
2. Na zakładce ogólnych własności wydania (Wydanie) należy zaznaczyć opcję Opublikowane.
3. Na zakładce przypisywania praw (Prawa) należy wybrać nazwę użytkownika (lub grupę - jeśli chcemy nadać to prawo całej grupie użytkowników), któremu chcemy udostępnić wydanie, zaznaczyć pole wyboru Przeglądanie.

Aby wprowadzić poczynione zmiany; należy wybrać przycisk Zastosuj. Publikacja jest widoczna dla użytkowników, którzy mają przyznane prawo do jej przeglądania.

3.3.8. Usuwanie treści publikacji

Usuwanie treści publikacji jest użyteczne w przypadku, gdy chcemy usunąć zawartość publikacji pozostawiając opis bibliograficzny jej wydań oraz powód usunięcia.

Aby usunąć treść publikacji:

1. Na liście elementów należy wybrać publikację której treść ma być usunięta,
2. Z menu podręcznego wybrać Usuń treść,

3. Wpisać powód usunięcia. Uwaga! Powód jest wymagany ponieważ potrzebny jest on przy informowaniu użytkowników WWW o usunięciu treści publikacji z biblioteki.

3.3.9. Zmiana hasła

Każdy użytkownik programu redaktora i administratora może zmienić sobie hasło dostępu do programu. W tym celu należy wybrać opcję Zmień hasło... z menu Program. Po wybraniu tej opcji pojawi się okno, w którym należy wprowadzić aktualne hasło, nowe hasło i potwierdzić nowe hasło.

3.3.10. Wyszukiwanie elementów

W programie redaktora istnieją dwa sposoby na znalezienie interesującego nas elementu.

- Wyszukiwanie elementu na bazie opisu bibliograficznego,
- wyszukiwanie elementu na podstawie identyfikatora elementu.

Wyszukiwanie elementu na podstawie opisu bibliograficznego działa na tej samej zasadzie co wyszukiwanie ogólne na stronach WWW systemu *dLibra*. Aby uruchomić to wyszukiwanie należy wybrać opcję Znajdź... z menu Edycja.

Wyszukiwanie elementu na podstawie identyfikatora uruchamia się wybierając opcję Idź do... z menu Edycja. Następnie należy wybrać typ elementu do którego chcemy przejść (np. katalog) i podać jego identyfikator. Jeśli taki element istnieje to zostanie on wyświetlony i zaznaczony na liście elementów.

3.4. Zaawansowane zadania redaktora

Podrozdział ten opisuje typowe zaawansowane zadania redaktora biblioteki cyfrowej.

3.4.1. Tryby działania (widoki) programu redaktora

W programie redaktora możliwe są dwa tryby działania:

- Tryb prosty
- Tryb zaawansowany

Domyślnie włączony jest tryb prosty. Aby przełączyć się do trybu zaawansowanego należy wybrać opcję Tryb zaawansowany z menu Widok. Aby powrócić do trybu prostego należy ponownie wybrać opcję Tryb zaawansowany z menu Widok.

Różnice pomiędzy trybami działania (widokami) programu redaktora przedstawia Tabela 3.1..

Tabela 3.1. Różnice pomiędzy trybami działania programu redaktora

Właściwość \ Tryb	Tryb prosty	Tryb zaawansowany
Węzeł publikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Jeżeli publikacja posiada tylko jedno wydanie to nie jest ono widoczne - po rozwinięciu publikacji widoczne są wersje plików składających się na to wydanie publikacji. Wszystkie właściwości dotyczące wydania i publikacji można modyfikować na zakładkach okna właściwości, • Jeżeli posiada więcej niż jedno wydanie - wydania są widoczne (tak samo jak w trybie zaawansowanym). 	Po rozwinięciu publikacji widoczne są wszystkie wydania publikacji. Wersje plików wchodzących w skład konkretnego wydania widoczne są po rozwinięciu tego wydania.

3.4.2. Pobieranie plików wydania publikacji

Aby dokonać dalszej edycji istniejącej już publikacji, redaktor musi pobrać jej pliki na swój lokalny komputer.

Aby pobrać wydanie publikacji:

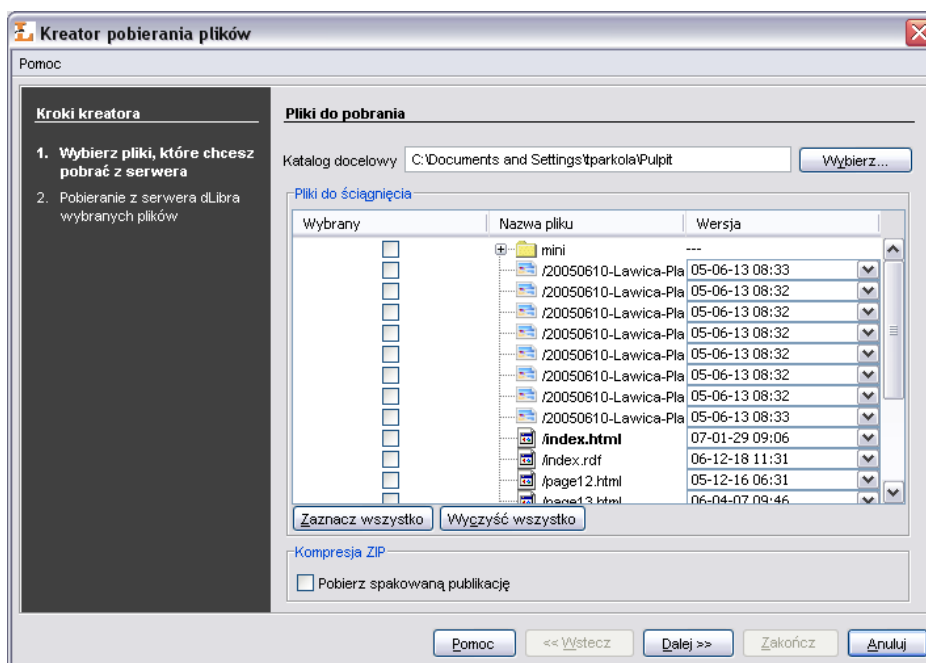
1. Na liście elementów należy wybrać wydanie do pobrania (może to być również wydanie aktualne).
2. Z menu kontekstowego należy wybrać funkcję Pobierz. Można także użyć przycisku na pasku narzędzi lub pozycji Pobierz z menu Publikacja.
3. W pierwszym kroku kreatora (Rysunek 3.24.) należy wybrać katalog na dysku lokalnym, w którym zapisane zostaną pliki publikacji.

W tabeli Pliki od pobrania można zmienić domyślny wybór plików do pobrania. Aby wykluczyć plik z listy plików do pobrania, należy odznaczyć odpowiednią pozycję w kolumnie Pobierz. Wersję pliku do pobrania można zmienić wykorzystując listę rozwijaną w kolumnie Wersja.

Możliwe jest pobranie publikacji w postaci archiwum zip. W tym celu należy zaznaczyć pole Pobierz spakowaną publikację.

Aby przejść do strony pobierania pliku, należy wybrać przycisk Dalej.

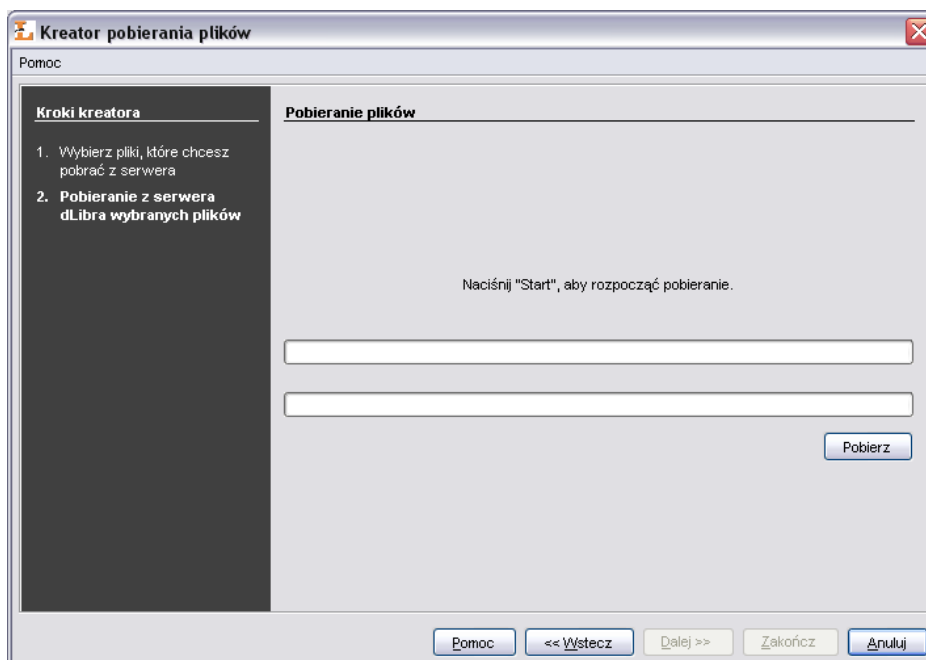
Rysunek 3.24. Kreator Pobierania - strona wyboru pliku publikacji

4. W kroku drugim (Rysunek 3.25.), aby rozpocząć pobieranie wybranych plików publikacji do wskazanego w kroku pierwszym katalogu na dysku lokalnym, należy wybrać przycisk Start. Proces ten można przerywać i wznowiać, ponownie wciskając ten sam przycisk.

Po zakończeniu pobierania należy wybrać przycisk Zakończ, aby zamknąć okno kreatora.

Rysunek 3.25. Kreator pobierania - strona pobierania plików

3.4.3. Dodawanie nowych wersji plików

Po modyfikacji niektórych plików istniejącej publikacji w celu jej aktualizacji trzeba je przesłać na serwer. Dopiero wtedy dokonane zmiany będą mogły być widoczne w bibliotece (np. dla czytelnika WWW po stworzeniu nowego wydania na podstawie nowo dodanych plików).

Aby przesłać nowe wersje plików na serwer:

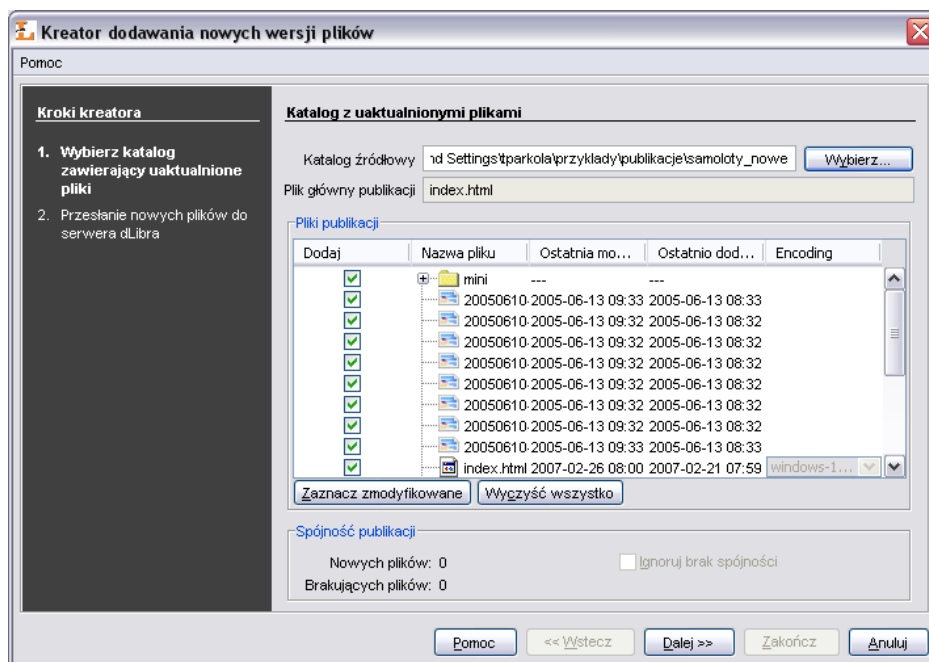
1. Na liście elementów należy wybrać publikację, do której mają być dodane nowe wersje plików.
2. Z menu kontekstowego należy wybrać funkcję Dodaj nowe wersje plików... Można też wykorzystać przycisk na pasku narzędzi, lub wybrać pozycję Dodaj nowe wersje plików... z menu Publikacja.
3. W Kreatorze dodawania nowych wersji plików należy wybrać katalog na dysku lokalnym zawierający zaktualizowane pliki publikacji.

Katalog ten musi zawierać plik główny publikacji. Pliki publikacji których brakuje na dysku oznaczane są jako .

Kreator dodawania nowych wersji plików wybiera pliki do aktualizacji według dat modyfikacji i przechowywania. Domyślnie wybierane są pliki modyfikowane po ostatniej operacji przechowaj/dodaj. Wybór ten można zmienić przez zaznaczenie lub odznaczenie odpowiednich pozycji w kolumnie Dodaj. Możliwe jest również dodanie nowego pliku poprzez odpowiadającego mu pola wyboru w kolumnie Dodaj

Aby przejść do przesyłania plików do serwera, należy wybrać przycisk Dalej.

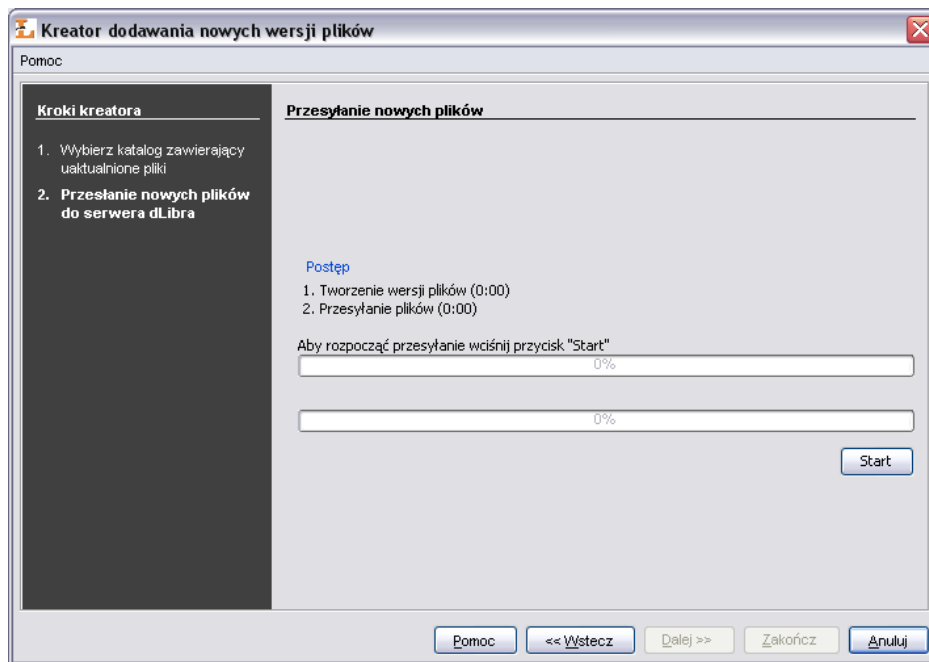
Rysunek 3.26. Kreator Aktualizacji - strona katalogu zaktualizowanych plików

4. Aby umieścić wybrane pliki publikacji na serwerze, należy wybrać przycisk Start . Proces można przerwać i wznowić poprzez ponowne wybranie tego przycisku.

Po zakończeniu procesu umieszczania plików na serwerze, należy wybrać przycisk Zakończ, aby zamknąć okno kreatora.

Rysunek 3.27. Kreator Aktualizacji - umieszczanie plików na serwerze

3.4.4. Tworzenie/usuwanie wydania publikacji

Wydanie jest widzialną formą publikacji - aby publikację udostępnić czytelnikom, trzeba stworzyć i opublikować jej wydanie.

Aby stworzyć wydanie publikacji:

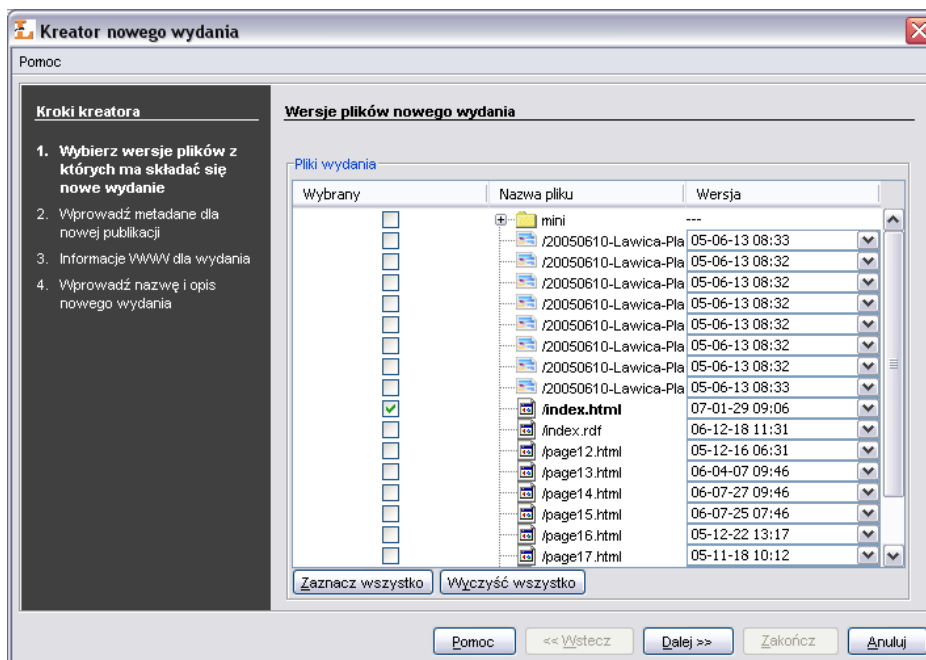
1. Na liście elementów należy wybrać wydanie (np. wydanie aktualne), na którym ma się opierać nowe wydanie.
2. Z menu kontekstowego należy wybrać funkcję Nowe wydanie.... Można też wykorzystać przycisk na pasku narzędzi lub opcję z menu rozwijanego.
3. W Kreatorze Nowego Wydania należy wybrać wersje plików publikacji, z których ma się składać nowe wydanie.

Kiedy nowe wydanie opiera się wydaniu aktualnym publikacji, wybierane są najnowsze wersje plików umieszczone na gałęzi. Kiedy nowe wydanie opiera się na istniejącym wydaniu publikacji, wybrane wersje plików są takie same jak w wydaniu podstawowym.

Można dokonać zmiany wyboru wersji plików używając listy rozwijanej z kolumny Wersja w tabeli plików Wydania.

Aby przejść do strony opisu bibliograficznego wydania, należy wybrać przycisk Dalej.

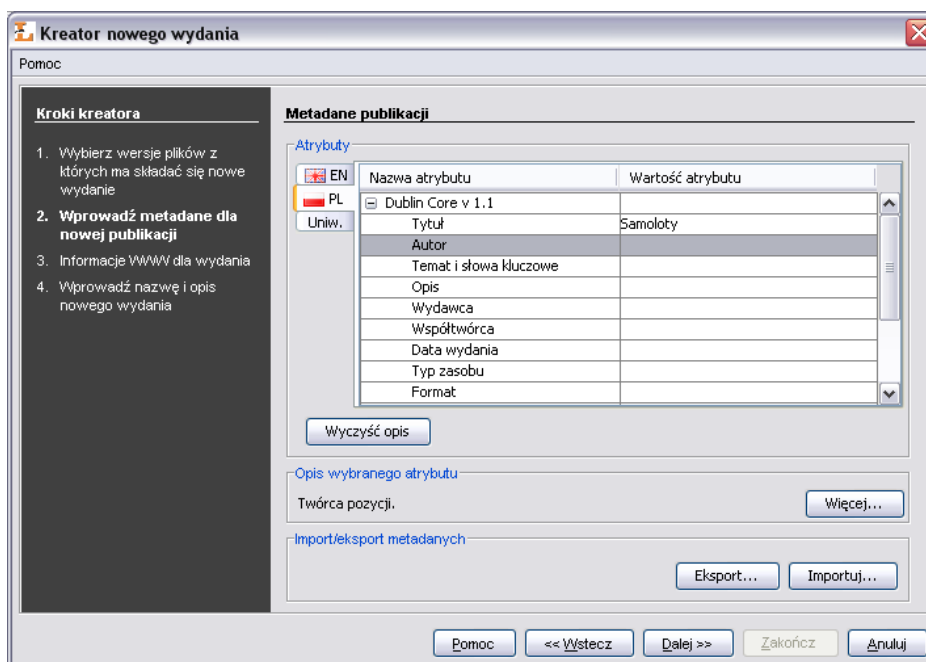
Rysunek 3.28. Kreator Nowego Wydania - strona wyboru wersji plików

4. W tym kroku należy wprowadzić opis bibliograficzny nowego wydania. Możliwy jest oczywiście import opisu zarówno z pliku w formacie *MARC 21* lub *RDF*.

Aby przejść do następnego kroku, należy wybrać przycisk Dalej.

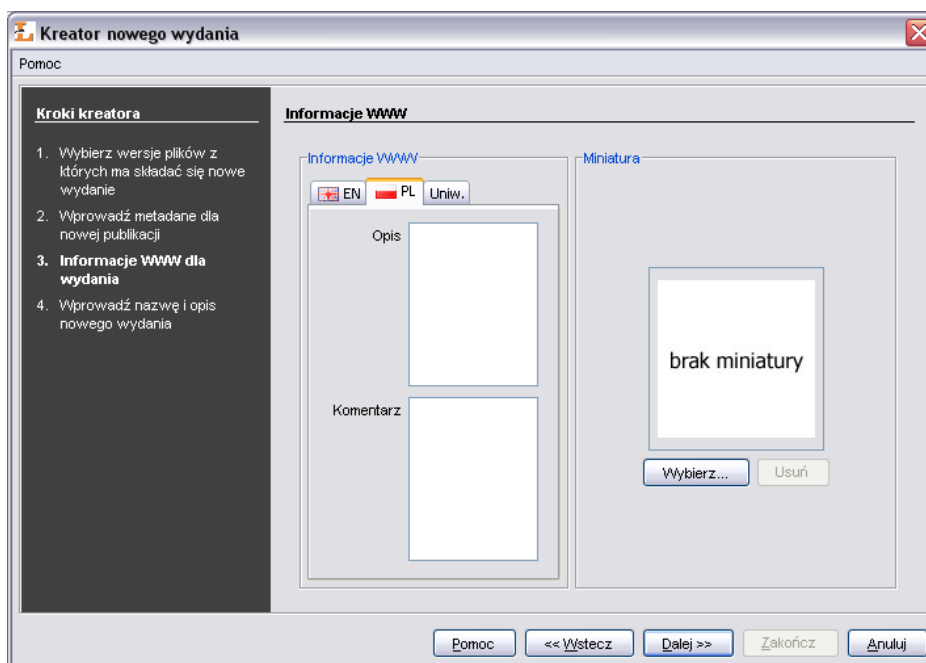
Rysunek 3.29. Kreator Nowego Wydania - strona opisu bibliograficznego wydania

5. W kolejnym kroku należy wprowadzić informacje WWW dotyczące nowego wydania. Informacje te to opis wydania widoczny na liście z wynikami wyszukiwania, komentarz do wydania dostępny po wyświetleniu informacji na temat wydania oraz miniatura wydania znajdująca się na stronie z informacjami o wydaniu.

Aby przejść do następnego kroku, należy wybrać przycisk Dalej.

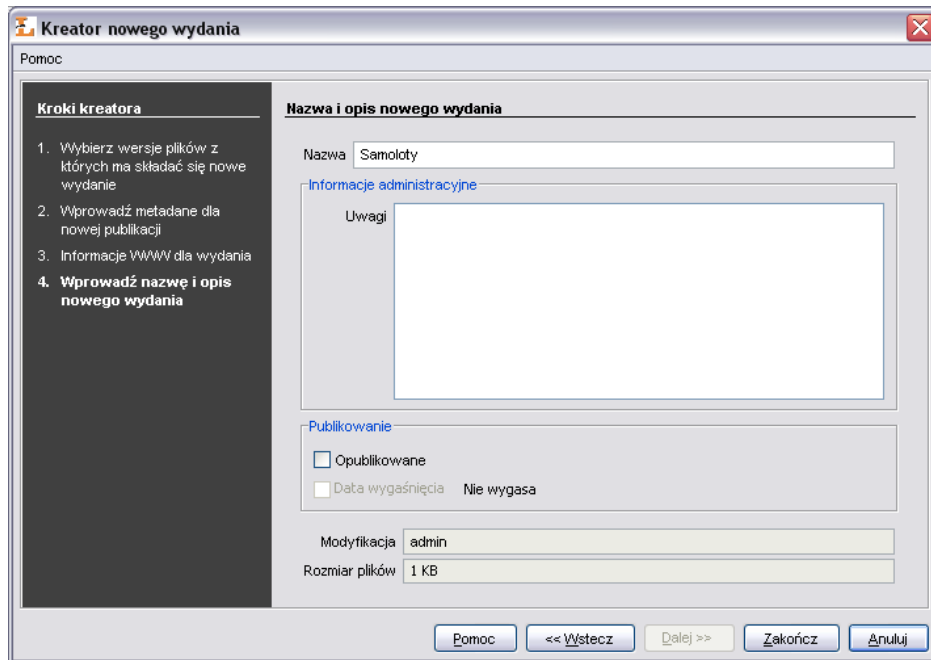
Rysunek 3.30. Kreator Nowego Wydania - strona informacji WWW

6. W polach Nazwa i Opis należy wpisać nazwę i opis nowego wydania. Aby opublikować nowe wydanie, należy zaznaczyć opcję Opublikowane. Można to również zrobić już po stworzeniu wydania.

Aby stworzyć nowe wydanie, należy wybrać przycisk Zakończ.

Rysunek 3.31. Kreator Nowego Wydania - strona własności wydania

Aby usunąć wydanie spełnione muszą być dwa warunki:

- Wydanie nie może być jedynym wydaniem publikacji,
- wydanie nie może być opublikowane.

Wydanie usuwamy wybierając opcję Usun z menu podręcznego.

3.4.5. Porządkowanie plików publikacji

Porządkując pliki publikacji możemy wykorzystywać trzy mechanizmy. Pierwszym z nich jest usuwanie wersji pliku. Usunięcie wersji pliku możliwe jest wtedy gdy dana wersja nie jest jedyną wersją pliku oraz gdy nie należy ona do żadnego wydania. Drugim mechanizmem jest usuwanie pliku. Plik można usunąć gdy żadna z jego wersji nie należy do żadnego wydania. Trzecim mechanizmem jest automatyczne usuwanie zbędnych plików publikacji. Zbędne pliki publikacji to wersje plików oraz pliki, które można usunąć. Aby usunąć zbędne pliki publikacji należy wybrać opcję Usun zbędne pliki... z menu kontekstowego elementu Pliki publikacji (widoczny po otworzeniu publikacji, tylko w trybie zaawansowanym).

3.4.6. Masowe ładowanie publikacji

3.4.6.1. Kreator masowego ładowania publikacji

Aby uruchomić kreator masowego ładowania publikacji należy wybrać pozycję Masowe ładowanie publikacji z menu Narzędzia.

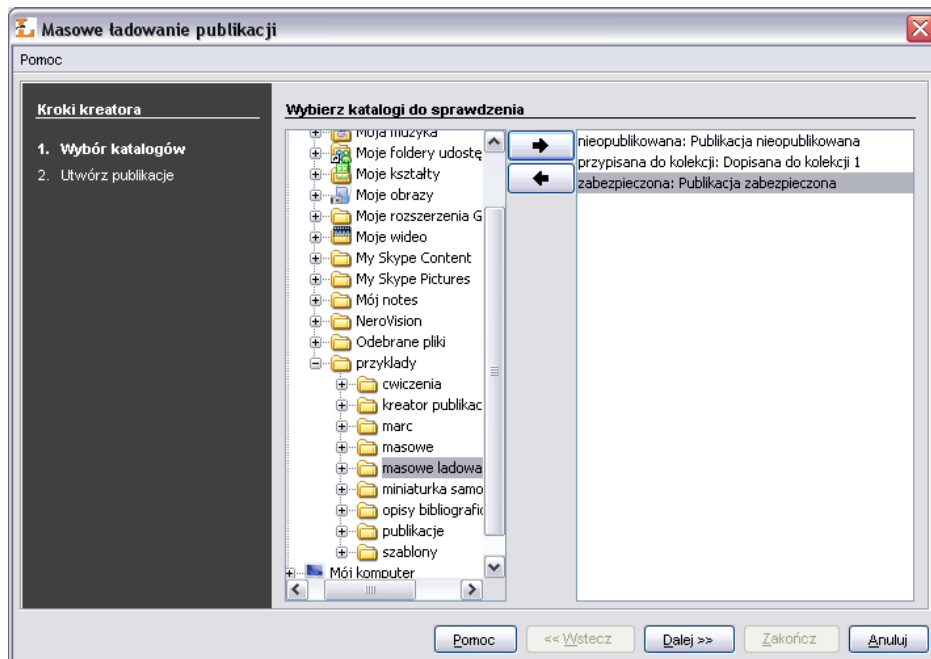
1. W pierwszym kroku kreatora określamy publikacje, które zostaną przesłane do serwera.

Okno pierwszego kroku kreatora (Rysunek 3.32.) podzielone jest na dwie części: z lewej strony umieszczone jest drzewo katalogów systemowych, z prawej lista publikacji do przesłania na serwer. Aby dodać publikacje do listy publikacji do przesłania na serwer należy:

- a. Na drzewie katalogów systemowych zaznaczyć katalog zawierający podkatalogi opisujące publikacje (informacje na temat struktury katalogu opisującego publikację znajdują się w kolejnym podrozdziale).
- b. Nacisnąć przycisk oznaczony przez . Po wykonaniu tej czynności aplikacja sprawdzi poprawność struktury katalogów opisujących publikacje. W razie błędów wyświetlone zostaną stosowne komunikaty.

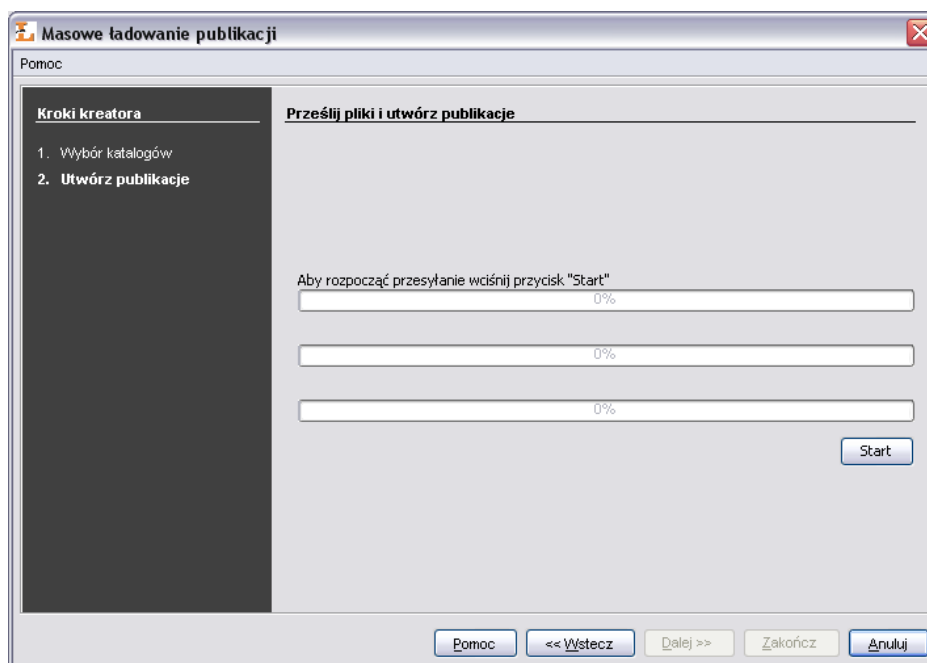
Po dodaniu conajmniej jednej publikacji do przesłania możliwe jest przejście do kolejnego kroku.

Rysunek 3.32. Kreator masowego ładowania publikacji - wybór publikacji do przesłania

2. W drugim kroku kreatora (Rysunek 3.33.) przesyłamy publikacje na serwer. Aby przesłać publikacje na serwer należy nacisnąć przycisk Start. W trakcie przesyłania wyświetlane są informacje na temat postępu przesyłania. Po przesłaniu publikacji wyświetlane jest podsumowanie. Jeżeli z jakiegoś powodu przesyłanie jednej lub więcej publikacji nie powiodło się możliwe jest sprawdzenie komunikatów o błędach na stronie z podsumowaniem naciskając przycisk Szczegóły błędów... .

Rysunek 3.33. Kreator masowego ładowania publikacji - przesyłanie publikacji

3.4.6.2. Struktura katalogu opisującego publikację

Katalog opisujący publikację składa się z:

- Pliku `publication.properties` opisującego publikację,
- Opcjonalnego pliku RDF z opisem bibliograficznym publikacji,
- Plików, które wchodzą w skład publikacji.

3.4.6.2.1. Plik `publication.properties`

Plik `publication.properties` jest plikiem właściwości publikacji. Składa się on z par atrybut—wartość. Atrybut oddzielony jest od wartości znakiem równości (=). Każda taka para znajduje się w oddzielnej linii.

Dozwolone atrybuty oraz ich wartości przedstawione są poniżej.

- Atrybut `publication.actorsRights.<login użytkownika lub nazwa grupy do której przydzielamy prawa>`

Prawa oddzielone przecinkiem. Lista możliwych praw (zobacz):

- `pv` – przeglądanie publikacji
- `pr` – odczyt publikacji
- `pe` – zarządzanie publikacją
- Atrybut `publication.collections`

Identyfikatory kolekcji, oddzielone przecinkiem, do których ma zostać przypisana publikacja.

- Atrybut `publication.destination.directoryId`

Identyfikator katalogu, w którym ma się znaleźć publikacja.

- Atrybut `publication.destination.parentPublicationId`

Identyfikator publikacji grupowej, w której ma się znaleźć publikacja.

- Atrybut `publication.mainFile`

Nazwa pliku głównego publikacji (wraz z rozszerzeniem). Plik główny musi znajdować się w katalogu opisującym publikację.

- Atrybut `publication.metadataFile`

Nazwa pliku metadanych (wraz z rozszerzeniem). Plik metadanych musi być zgodny z formatem RDF oraz znajdować się w katalogu opisującym publikację. Domyślnie nazwa pliku metadanych jest taka sama jak pliku głównego z rozszerzeniem `.rdf`

- Atrybut `publication.name`

Łańcuch znaków określający nazwę publikacji.

- Atrybut `publication.notes`

Łańcuch znaków określający notatki/uwagi administracyjne.

- Atrybut `publication.published`

Łańcuch znaków wskazujący na to, czy pierwsze wydanie tej publikacji ma zostać opublikowane. Jeśli wartość jest `true` wydanie to będzie opublikowane. W każdym innym przypadku wydanie nie będzie opublikowane. Domyślną wartością jest `false`.

- Atrybut `publication.secured`

Łańcuch znaków wskazujący na to, czy publikacja ma być zabezpieczona. Jeśli wartość jest `true` publikacja będzie zabezpieczona. W każdym innym przypadku publikacja nie będzie zabezpieczona. Domyślną wartością jest `false`.

Przykładowy plik `publication.properties`:

```
publication.actorsRights.publicGroup=pv,pr
publication.collections=2,7,12
publication.destination.directoryId=1
publication.mainFile=index.htm
publication.metadataFile=metadata.rdf
publication.name=Przykładowa publikacja
publication.notes=Stworzone przez Jana Kowalskiego
publication.published=true
```

Powyższy przykład pliku specyfikuje publikację, do której aktor `publicGroup` będzie miał prawo przeglądania (`pv`) oraz odczytu (`pr`). Publikacja zostanie przypisana do kolekcji oznaczonych identyfikatorem 2, 7 oraz 12. Publikacja znajdzie się w katalogu o identyfikatorze 1. Plikiem głównym publikacji będzie `index.htm`, a opis metadanych znajduje się w pliku `metadata.rdf`. Nazwa publikacji to „Przykładowa publikacja”, a

notatki administracyjne to „Stworzone przez Jana Kowalskiego”. Pierwsze wydanie nowo stworzonej publikacji będzie opublikowane, a sama publikacja nie będzie zabezpieczona.

Aby możliwe było stworzenie publikacji wymagany jest minimalny zbiór informacji. Jeśli nie jest możliwe uzyskanie choćby jednej z informacji, nie jest możliwe stworzenie publikacji. Minimalny zbiór informacji:

- Umieszczenie publikacji w drzewie katalogów systemu *dLibra*. Możliwe są dwa przypadki: specyfikacja katalogu docelowego (atrybut `publication.destination.directoryId`) i specyfikacja docelowej publikacji grupowej (atrybut `publication.destination.parentPublicationId`) lub specyfikacja jedynie katalogu docelowego.
- Plik główny publikacji. Specyfikuje go atrybut `publication.mainFile` i jest on wymagany.
- Nazwa publikacji. Specyfikacja nazwy publikacji możliwa jest na dwa sposoby. Pierwszy sposób to specyfikacja atrybutu `publication.name`. Jeżeli atrybut ten nie jest wyspecyfikowany, zostanie sprawdzony plik metadanych w celu skomponowania nazwy publikacji tak jak w przypadku kroku 4 [29] kreatora nowej publikacji. Zatem plik metadanych jest drugim sposobem.

3.4.6.2.2. Dziedziczenie plików `publication.properties`

Mechanizm dziedziczenia został wprowadzony w celu ułatwienia grupowego przypisywania wartości atrybutów z plików `publication.properties`

Mechanizm dziedziczenia działa w następujący sposób: Dla każdego pliku `publication.properties`, który ma zostać wczytany (nazwijmy go „dzieckiem”) sprawdzane jest czy istnieje plik `publication.properties` w katalogu nadrzędnym (nazwijmy go „rodzicem”). Jeżeli plik „rodzica” istnieje, wczytywana jest jego zawartość, a następnie wczytywana jest zawartość pliku „dziecka”. W trakcie wczytywania przyjęta jest taka zasada, że wartości atrybutów są nadpisywane. Oznacza to, że jeżeli zarówno plik „rodzica” jak i „dziecka” specyfikuje ten sam atrybut, brana pod uwagę jest wartość atrybutu dziecka (następuje nadpisanie wartości wyspecyfikowanych w pliku „rodzica” wartościami z pliku „dziecka”).

Zauważmy, że mechanizm ten działa rekursywnie. Oznacza to, że zanim zostanie wczytany plik „rodzica” wczytywany jest najpierw jego „rodzic” (jeśli taki istnieje).

3.4.6.2.3. Dziedziczenie plików metadanych

Mechanizm ten działa tak samo jak w przypadku dziedziczenia plików `publication.properties` z tym wyjątkiem, że plik „rodzica” nazywać się powinien `publication.rdf`.

Zatem jeśli wyspecyfikujemy w pliku `publication.properties` atrybut `publication.metadataFile`, zostanie sprawdzone czy istnieje jego „rodzic” (`publication.rdf`), itd.

3.4.6.2.4. Przykładowy plik właściwości

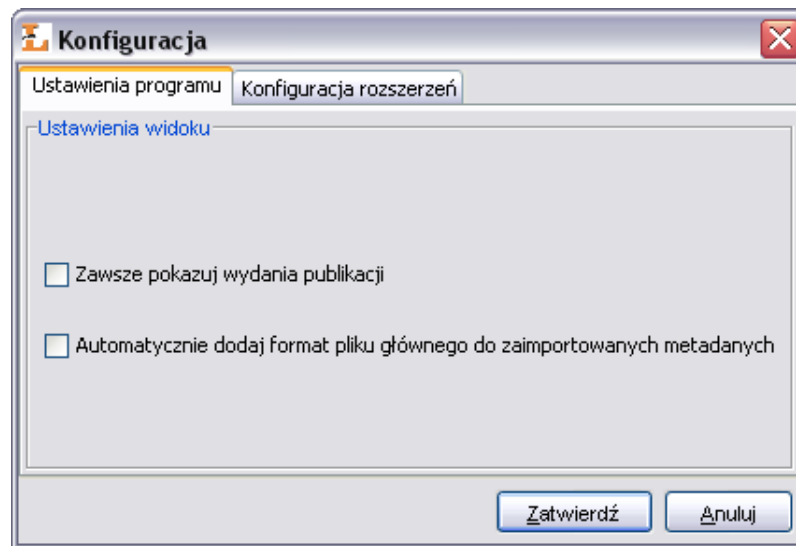
Używając Zapisz plik właściwości z menu Narzędzia możliwe jest zapisanie informacji opisujących publikację wybraną na liście elementów do pliku (plik taki może służyć

jako wzór pliku jaki powinien znaleźć się w katalogu opisującym publikację dla masowego ładowania publikacji).

3.4.7. Konfiguracja programu redaktora

Po wybraniu opcji Konfiguracja z menu Program pojawi się okno konfiguracji programu (Rysunek 3.34.).

Rysunek 3.34. Okno konfiguracji programu

W oknie konfiguracji znajdują się zakładki odpowiadające za konfigurację różnych cech programu. W kolejnych podrozdziałach omówione są wszystkie zakładki.

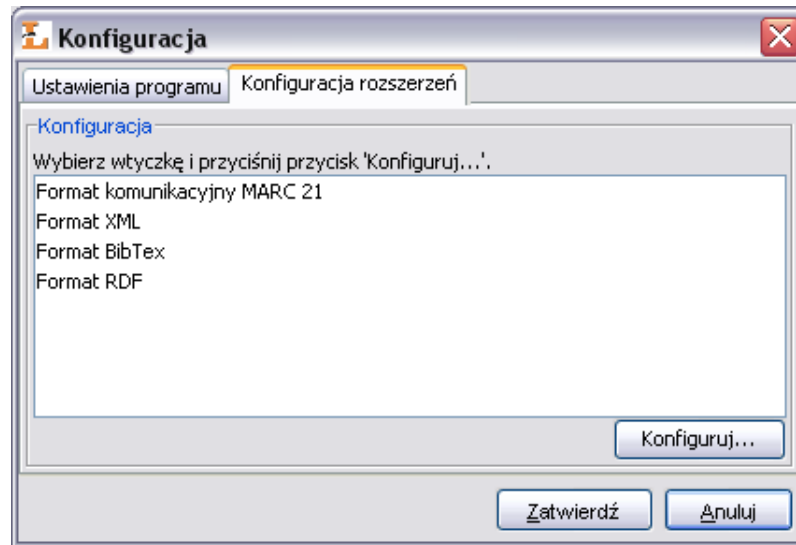
3.4.7.1. Ustawienia programu

Na zakładce Ustawienia programu możliwe jest dostosowanie widoku programu redaktora. Konfiguracja w tym miejscu jest ściśle połączona z trybami pracy programu redaktora. Jeżeli opcja Zawsze pokazuj wydania publikacji *nie jest* zaznaczona to program redaktora pracuje w trybie prostym. Jeśli sytuacja jest odwrotna to program pracuje w trybie zaawansowanym. Przełączając tryby z zaawansowanego na prosty i odwrotnie ustawiamy odpowiednio opisaną wyżej opcję. Znaczenie opcji opisane jest w Tabeli 3.1..

3.4.7.2. Konfiguracja rozszerzeń

Zakładka Konfiguracja rozszerzeń umożliwia dostosowanie ustawień poszczególnych rozszerzeń. Na panelu (Rysunek 3.35.) znajduje się lista rozszerzeń, które można konfigurować. Aby zmienić ustawienia konkretnego rozszerzenia należy zaznaczyć je na liście i wybrać przycisk Konfiguruj....

Rysunek 3.35. Konfiguracja - zakładka Konfiguracja rozszerzeń

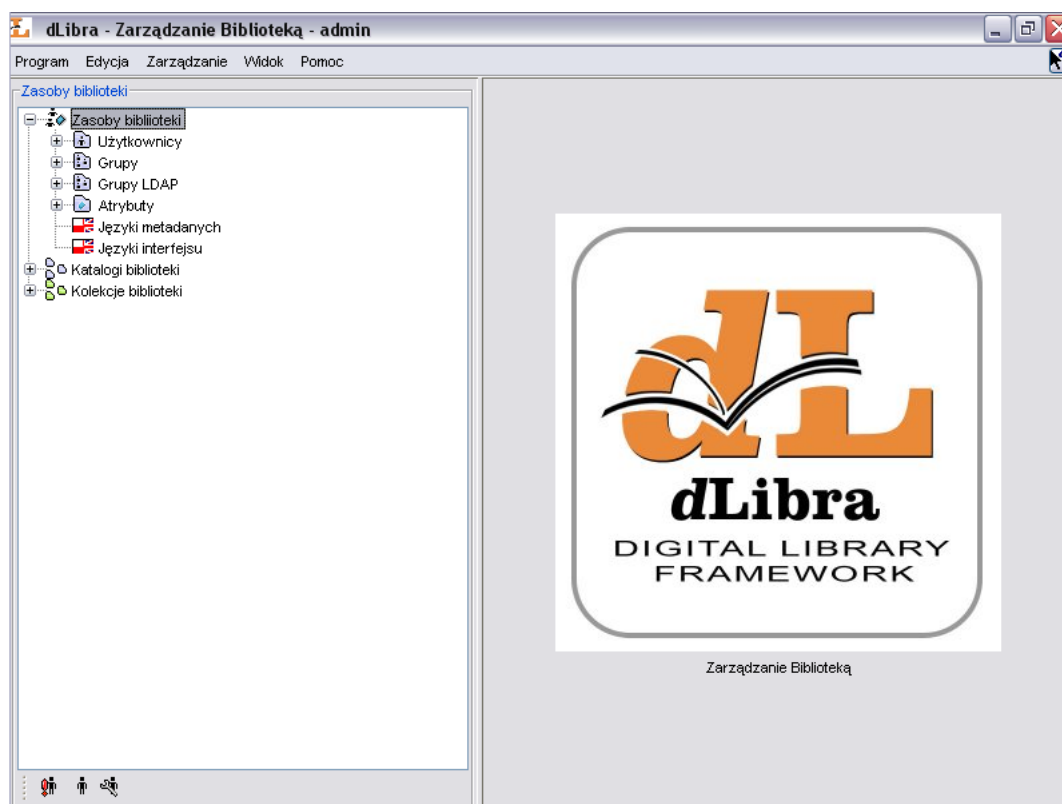

Rozdział 4. Zarządzanie biblioteką

Niniejszy rozdział opisuje Aplikację Administratora *dLibra* w odniesieniu do najczęściej wykonywanych zadań dotyczących zarządzania biblioteką cyfrową.

4.1. Główne okno Aplikacji Administratora

Rysunek 4.1. Główne okno Aplikacji Administratora

Główne okno Aplikacji Administratora składa się z dwóch części. Drzewo biblioteki znajdujące się po lewej stronie udostępnia takie zasoby biblioteki jak użytkownicy biblioteki, grupy i schematy atrybutów, jak również zapewnia dostęp do katalogu zawartości biblioteki. Okna własności wyświetlane po prawej stronie opisują aktualnie wybrany element w drzewku biblioteki.

4.1.1. Drzewo Biblioteki

Drzewo Biblioteki składa się z zasobów biblioteki, katalogów biblioteki i kolekcji biblioteki, reprezentowanych jako osobne poddrzewa.

Poddrzewo zasobów biblioteki składa się z węzłów następujących typów:

- węzeł użytkowników - zawiera węzły przedstawiające użytkowników biblioteki.
- węzeł użytkownika - reprezentuje pojedynczego użytkownika biblioteki.

- węzeł grup - zawiera węzły przedstawiające grupy użytkowników.
- węzeł grupy użytkowników - reprezentuje pojedynczą grupę użytkowników biblioteki.
- węzeł grup LDAP - zawiera węzły przedstawiające grupy LDAP - widoczny tylko wtedy gdy *dLibra* skonfigurowana jest tak aby używać grup LDAP
- węzeł grupy LDAP - przedstawia jedną grupę LDAP
- węzeł atrybutów - zawiera węzły przedstawiające atrybuty zdefiniowane w bibliotece.
- węzeł atrybutu - reprezentuje pojedynczy atrybut zdefiniowany w bibliotece.
- zarządzanie językami - umożliwia zarządzanie określonym typem języków.

Poza węzłem reprezentującymi zasoby, drzewo biblioteki zawiera węzeł udostępniający zawartość biblioteki. Struktura tego węzła została dokładnie opisana w sekcji Aplikacja Redaktora. Funkcjonalność jest jednak ograniczona wyłącznie do zarządzania prawami dla wszystkich elementów. Nie jest widoczna również zawartość żadnej z publikacji.

„Drzewo Kolekcji” umieszczone jest pod węzłem Kolekcje biblioteki. Składa się ono z węzłów tylko jednego typu - węzłów kolekcji, reprezentujących kolekcje biblioteki. Kolekcje są zgrupowane w strukturze hierarchicznej. Każda kolekcja może zawierać dowolną liczbę kolekcji podrzędnych. Na każdym poziomie tej struktury kolekcjom można przypisywać publikacje. Do każdej kolekcji może należeć dowolna liczba publikacji. Przynależność publikacji do danej kolekcji implikuje także jej przynależność do wszystkich kolekcji nadrzędnych aż do kolekcji głównej biblioteki włącznie. Z węzłem każdej kolekcji związane jest menu kontekstowe, które umożliwia szybki dostęp do trzech operacji: dodania, usunięcia oraz odświeżenia kolekcji. Menu to wywoływane jest po kliknięciu na węzle kolekcji prawym przyciskiem myszy. Wybierając kolekcję, na panelu właściwości możemy zmieniać właściwości tej kolekcji (), przypisywać publikacje (???) oraz prawa do niej (???)

Z każdym węzłem na drzewie biblioteki związane jest menu kontekstowe, które zapewnia szybki dostęp do operacji najczęściej wykonywanych na danym elemencie (np. tworzenie nowego katalogu).

Podobnie jak w przypadku „Drzewa Katalogów” (zobacz Aplikacja Redaktora) w dolnej części „Drzewa Biblioteki” znajduje się przycisk służący do ukrywania węzłów. Obecnie możliwe jest ukrywanie węzłów użytkowników.

4.2. Podstawowe Zadania Administratora

Ten podrozdział opisuje jak można wykonywać podstawowe zadania administratora przy użyciu „Aplikacji Administratora” *dLibra*.

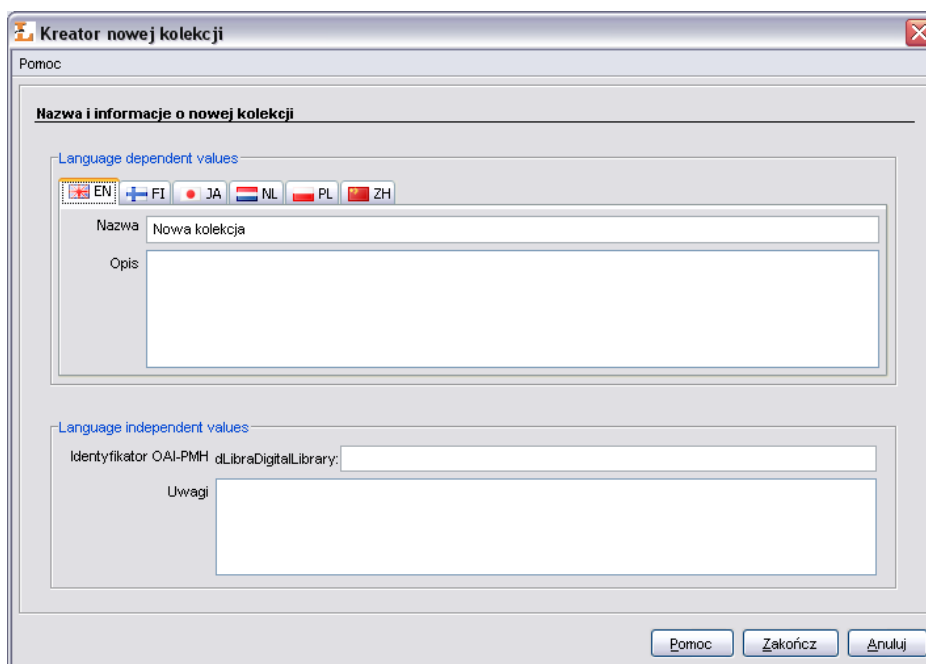
4.2.1. Tworzenie/usuwanie kolekcji

4.2.1.1. Tworzenie i usuwanie kolekcji biblioteki

Aby utworzyć nową kolekcję:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać kolekcję biblioteki, która będzie nadrzędna wobec nowododanej.
2. Z menu podręcznego należy wybrać funkcję Nowa kolekcja. Można też użyć przycisku Nowy na pasku narzędzi lub skorzystać z opcji z menu rozwijanego.
3. W Kreatorze Nowej Kolekcji należy wpisać nazwę, opis i uwagi do nowej kolekcji. Aby utworzyć nową kolekcję, należy wybrać przycisk Zakończ .

Rysunek 4.2. Kreator nowej kolekcji

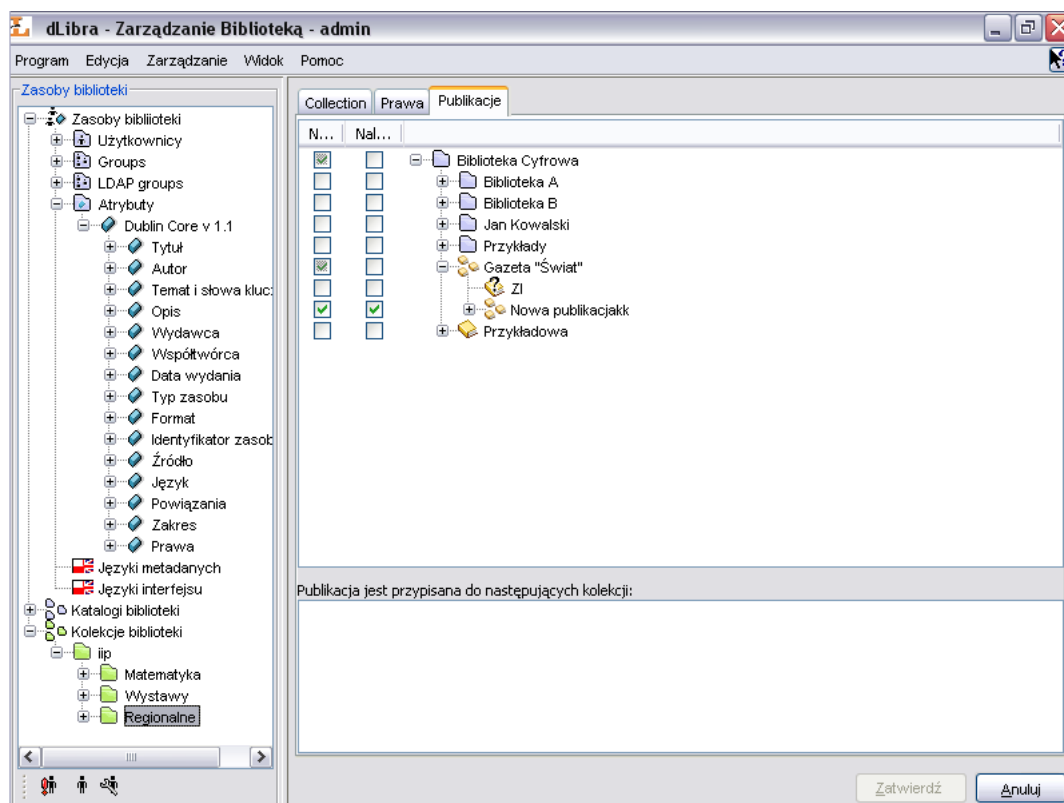
Aby usunąć kolekcję:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać kolekcję, która ma zostać usunięta.
2. Należy wybrać przycisk Usuń. Można też wybrać opcję Usuń z menu kontekstowego.

4.2.2. Zarządzanie publikacjami w kolekcji

Istnieje możliwość zarządzania publikacjami w obrębie danej kolekcji. Użytkownik, który posiada prawo zarządzania daną kolekcją może dodawać do niej lub usuwać z niej publikacje. Służy do tego interfejs umieszczony na zakładce Publikacje dostępny po wyborze kolekcji w „Drzewie Kolekcji”.

Rysunek 4.3. Zarządzanie publikacjami w kolekcji

Po wyborze konkretnej kolekcji w „Drzewie Kolekcji”, na zakładce Publikacje (Rysunek 4.3.) możliwa jest edycja przynależności publikacji do wybranej kolekcji.

W górnej części zakładki Publikacje umieszczona jest tabela służąca do edycji przynależności publikacji do kolekcji. Tabela ta posiada dwie kolumny. W kolumnie prawej umieszczona jest struktura biblioteki (taka sama jak na *Drzewie katalogów* tylko nieedytowalna). Element w prawej kolumnie (w „Drzewie katalogów”) jest zaznaczony lub nie jeśli odpowiadające mu po lewej stronie pole wyboru jest zaznaczone lub nie. Możliwe są trzy stany pola wyboru:

- - stan ten możliwy jest dla każdego elementu. W przypadku katalogu oznacza, że żadna publikacja znajdująca się w nim nie należy do kolekcji. W przypadku publikacji oznacza, że publikacja nie należy do kolekcji.
- - stan możliwy tylko w przypadku katalogu i oznacza, że katalog zawiera publikacje, które należą do kolekcji oraz takie które nie należą.
- - stan możliwy jest dla każdego elementu. W przypadku katalogu oznacza, że wszystkie publikacje znajdujące się w tym katalogu należą do kolekcji. W przypadku publikacji oznacza to, że publikacja jest przypisana do kolekcji.

Modyfikując pola wyboru modyfikujemy przydział publikacji do kolekcji.

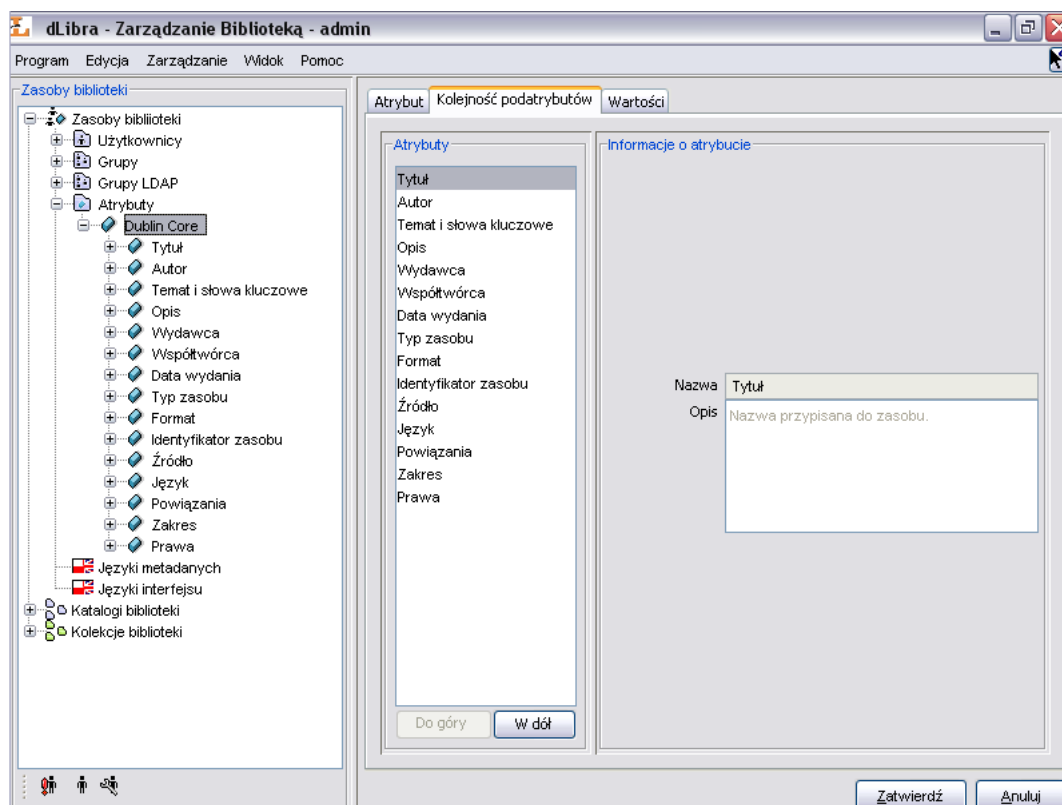
Wszystkie zmiany muszą zostać zatwierdzone przyciskiem Zatwierdź u dołu Okna Właściwości.

4.2.3. Zarządzanie atrybutami biblioteki

Aplikacja Administratora umożliwia zarządzanie atrybutami w systemie *dLibra*. Do tego celu służą interfejsy dostępne po wybraniu w Drzewie Biblioteki węzła atrybutów bądź węzła pojedynczego atrybutu.

Atrybuty w systemie *dLibra* są przechowywane w ustalonym porządku, który jest istotny ze względu na przeglądanie opisów bibliograficznych zasobów biblioteki. Dla każdego atrybutu (oraz węzła atrybutów) możliwe jest zarządzanie kolejnością jego podatrybutów na zakładce Kolejność atrybutów (Rysunek 4.4.).

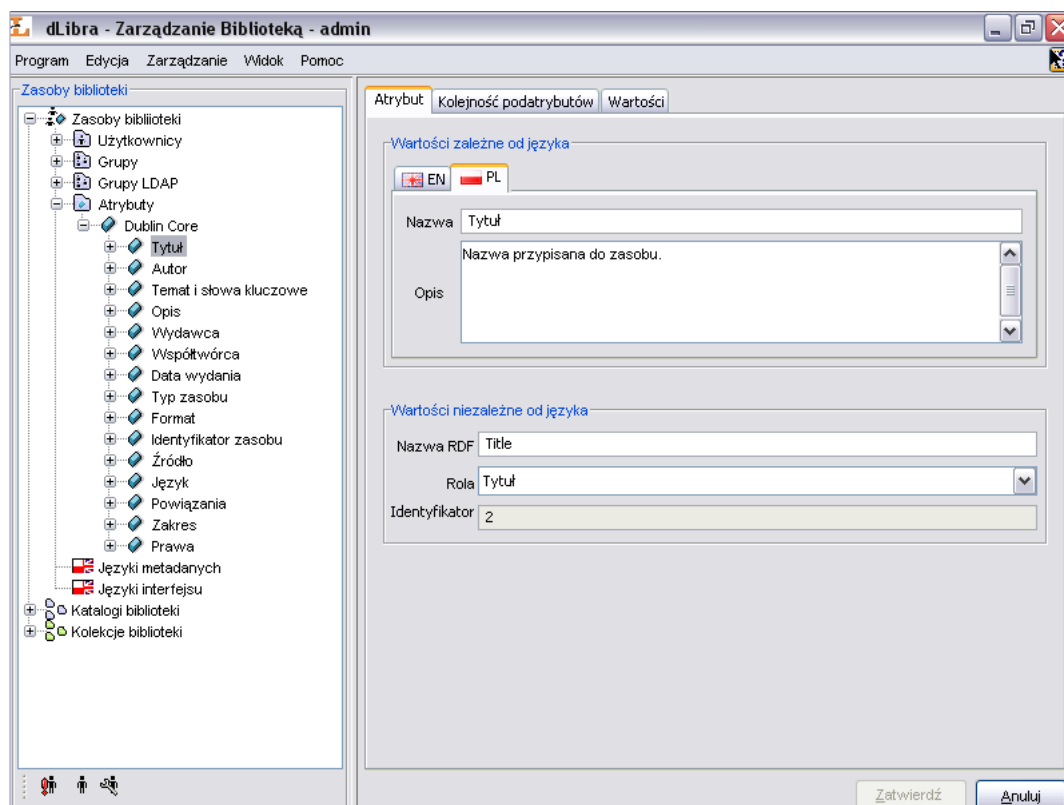
Rysunek 4.4. Zarządzanie kolejnością atrybutów

Po lewej stronie znajduje się lista atrybutów, a po prawej informacje o aktualnie wybranym na tej liście atrybucie. Wartości mają jedynie charakter informacyjny i nie są edytowalne. Atrybuty na liście po lewej stronie można w dowolny sposób przesuwać używając przycisków Do góry i W dół. Wszystkie zmiany należy zatwierdzić przyciskiem Zatwierdź na dole okna, aby zostały zapisane w systemie.

Do edytowania własności atrybutów służy interfejs dostępny na zakładce Informacje ogólne po wybraniu w Drzewie Biblioteki węzła konkretnego atrybutu. Można na nim zmienić nazwę, nazwę RDF, rolę oraz opis atrybutu.

Rysunek 4.5. Własności atrybutu

Nazwa atrybutu i jego opis są elementami wielojęzycznymi i służą do celów informacyjnych. Nazwa RDF jest unikatową nazwą wyróżniającą atrybut wewnątrz schematu Dublin Core oraz na zewnątrz systemu. Rola może zostać przypisana atrybutowi, jeżeli w systemie ma on specjalne znaczenie i jego wartość jest używana w innych kontekstach. System *dLibra* pozwala przypisać atrybutowi jedną z następujących ról:

- Autor
- Data wydania
- Format
- Identyfikator zasobu
- Język
- Opis
- Powiązania
- Prawa
- Temat i słowa kluczowe
- Typ zasobu
- Tytuł

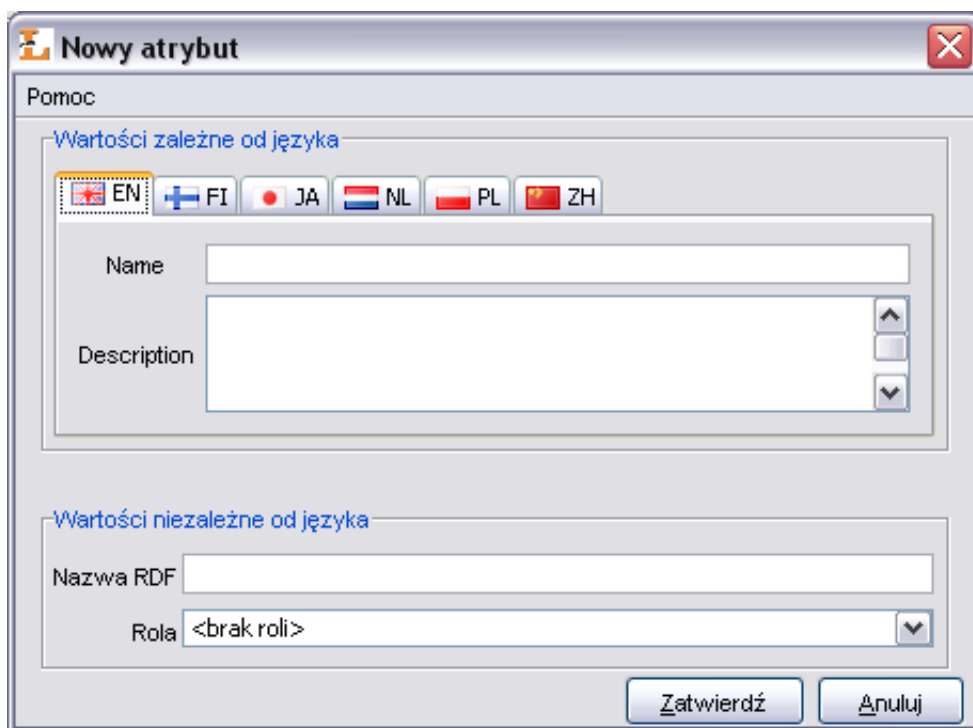
- Współtwórca
- Wydawca
- Zakres
- Źródło

4.2.3.1. Dodawanie i usuwanie atrybutów

Aby utworzyć nowy atrybut:

1. W Drzewie Biblioteki należy wybrać węzeł atrybutu do którego chcemy dodać podatrybut lub węzeł atrybutów jeśli chcemy dodać atrybut na najwyższym poziomie.
2. Należy kliknąć prawym przyciskiem na atrybut i wybrać opcję Dodaj atrybut....
3. W kreatorze nowego atrybutu należy podać nazwę i opis atrybutu dla wszystkich języków. Należy również podać nazwę RDF - unikalny identyfikator atrybutu. Aby utworzyć nowy atrybut należy nacisnąć przycisk Zatwierdź.

Rysunek 4.6. Kreator Nowego Atrybutu

Nowododany atrybut pojawi się na samym dole podatrybutów - będzie posiadał ostatnią pozycję na liście atrybutów rodzica.

Aby usunąć atrybut:

1. W Drzewie Biblioteki należy wybrać węzeł atrybutu który chcemy usunąć.

2. Kliknąć nań prawym przyciskiem i wybrać Usuń. Jeśli atrybut będzie powiązany z wartościami to system zapyta czy na pewno usunąć, jeśli nie to atrybut zostanie usunięty bez zapytania.

4.2.3.2. Edycja atrybutów

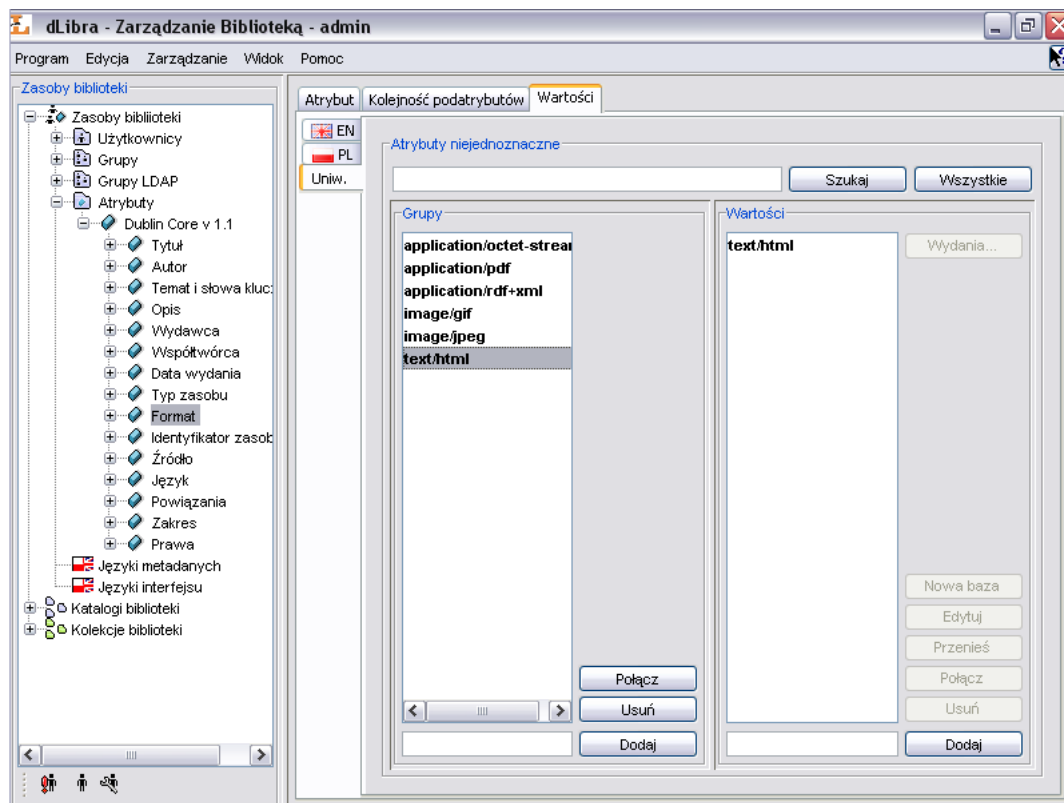
Aby zmienić własności atrybutu:

1. W Drzewie Biblioteki należy wybrać węzeł odpowiadający konkretnemu atrybutowi. Na zakładce Informacje ogólne pojawi się interfejs do zarządzania własnościami atrybutu.
2. W polach Nazwa, Nazwa RDF , Rola i Opis należy podać nowe wartości. Należy pamiętać, że nazwa i opis są atrybutami wielojęzycznymi. W przypadku wybrania roli, która jest już przypisana innemu atrybutowi pojawi się okienko z prośbą o potwierdzenie tej akcji. Przypisanie tej roli spowoduje, że jej poprzedniemu właścicielowi zostanie przypisany "brak roli".
3. Zmiany należy zatwierdzić przyciskiem Zatwierdź .

4.2.4. Zarządzanie słownikiem wartości atrybutów

Niniejszy podrozdział omawia szczegółowo funkcje i operacje umożliwiające zarządzanie słownikiem synonimów dla atrybutów, oraz opisuje kroki jakie należy podjąć, aby te operacje wykonać.

Rysunek 4.7. Zarządzanie wartościami atrybutów

Interfejs do zarządzania wartościami atrybutów jest dostępny po wybraniu węzła pojedynczego atrybutu na Drzewie Biblioteki i wejściu na zakładkę Wartości. Panel podzielony jest na dwie części - listę grup synonimów po lewej stronie oraz listę wartości w grupie po stronie prawej. Lista wartości wypełnia się wartościami po wyborze jednej z grup na liście z lewej strony. Każda lista ma dodatkowo zestaw przycisków umożliwiających wykonanie pewnych czynności na słowniku. Wszystkie dostępne akcje są omówione dokładnie w dalszej części tego rozdziału.

4.2.4.1. Zarządzanie grupami synonimów

Aby stworzyć nową grupę synonimów:

1. W polu edycji znajdującym się pod listą z grupami należy wpisać wartość, która stanie się wartością bazową w nowej grupie i jednocześnie stanowić będzie nazwę tej grupy. Nazwa nie może być już używana przez inną grupę.
2. Aby grupa została utworzona należy nacisnąć przycisk Dodaj znajdujący się pod listą z grupami.

Aby usunąć grupę synonimów:

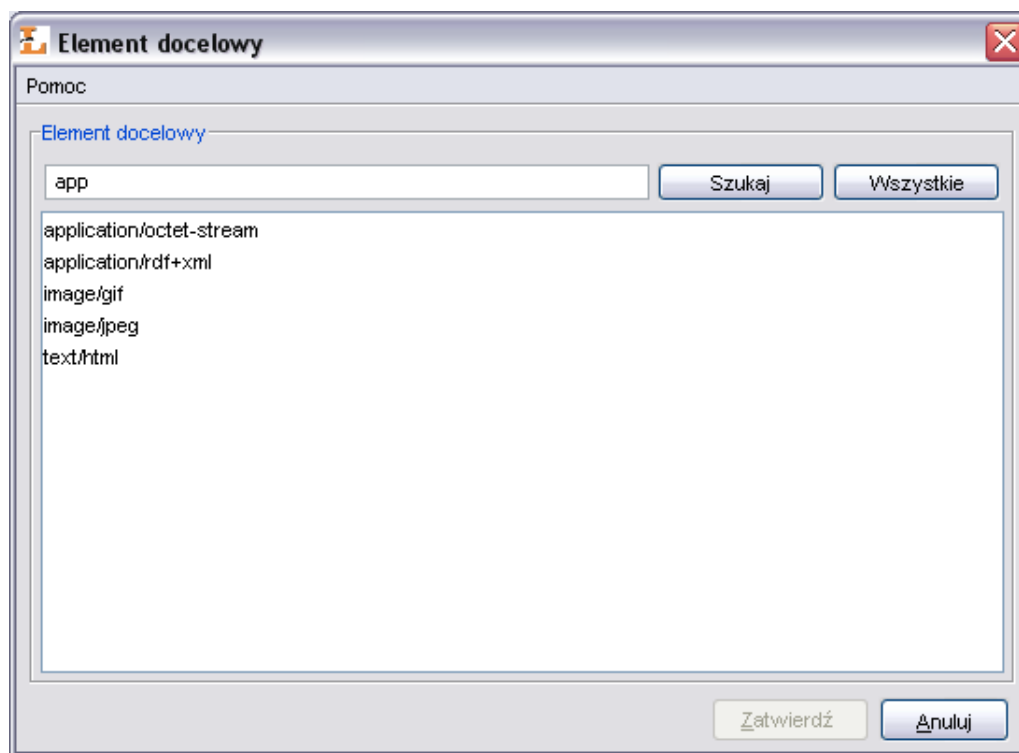
1. Na liście grup należy wybrać pojedynczą grupę.
2. Należy nacisnąć przycisk Usuń, znajdujący się obok listy grup. Po potwierdzeniu chęci usunięcia, grupa i wszystkie jej wartości zostaną usunięte z listy i z systemu.

Uwaga! Jeżeli którakolwiek z wartości znajdujących się w grupie jest powiązana z opisem bibliograficznym jakiegoś elementu biblioteki, to system nie usunie tej grupy tylko wyświetli komunikat o konieczności usunięcia wszystkich powiązań.

Aby połączyć dwie grupy synonimów:

1. Należy z listy wybrać grupę, która ma zostać połączona z inną.
2. Należy nacisnąć przycisk Połącz. Po potwierdzeniu chęci połączenia grup pojawi się nowe okienko z listą grup synonimów.
3. Z nowej listy (???) należy wybrać grupę, do której wcześniej wybrana grupa ma zostać dołączona. Pole edycji u góry okienka ułatwia wyszukiwanie grup zawierających w nazwie pewien ciąg znaków. Przycisk Wszystkie przywraca na listę wszystkie grupy z systemu.

Rysunek 4.8. Wybieranie grupy do połączenia

4. Aby zakończyć proces łączenia grup należy nacisnąć przycisk Zatwierdź. Pierwotnie wybrana grupa zostanie połączona z nową w tym sensie, że stara grupa zostanie usunięta a jej wszystkie wartości zostaną dołączone do nowej.

Uwaga! Jeżeli w docelowej grupie już znajduje się wartość o takiej samej nazwie jak którakolwiek z wartości z grupy wybranej do połączenia, to system nie połączy tych grup tylko wyświetli komunikat, że ta operacja nie mogła być wykonana. Należy przed połączeniem zadbać, aby w obu grupach nie powtarzały się nazwy wartości.

4.2.4.2. Zarządzanie wartościami atrybutów

Wszystkie operacje są wykonywane po wybraniu konkretnej grupy na liście z lewej strony.

Aby dodać wartość do grupy:

1. W polu edycji znajdującym się pod listą z wartościami należy wpisać wartość, która ma zostać dodana do grupy. Nazwa nie może być już używana przez inną wartość w tej grupie.
2. Aby wartość została dodana należy nacisnąć przycisk Dodaj znajdujący się obok pola edycji.

Aby usunąć wartość z grupy:

1. Należy wybrać z listy wartość, która ma zostać usunięta.

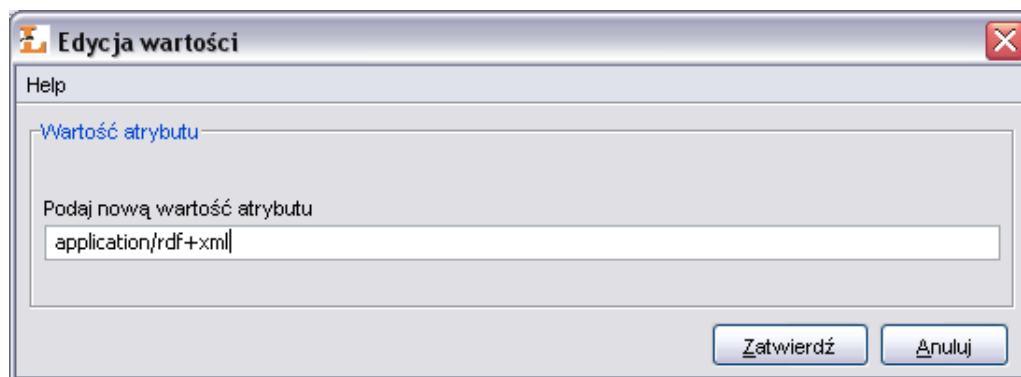
2. Należy nacisnąć przycisk Usuń znajdujący się obok listy. Wartość zostanie usunięta z listy i z systemu.

Uwaga! Jeżeli wartość ta jest powiązana z opisem bibliograficznym jakiegoś elementu biblioteki, to system nie usunie tej wartości tylko wyświetli komunikat o konieczności usunięcia wszystkich powiązań.

Aby zmienić nazwę wartości:

1. Należy wybrać z listy wartość, której nazwa ma być zmieniona.
2. Należy nacisnąć przycisk Edytuj. Pojawi się okienko umożliwiające edycję wartości atrybutu.
3. Należy podać nową nazwę dla wartości i nacisnąć przycisk Zatwierdź. Jeżeli edytowana wartość była wartością bazową w grupie, to nazwa grupy również ulegnie zmianie na nową.

Rysunek 4.9. Edycja nazwy wartości atrybutu

Aby połączyć dwie wartości w grupie:

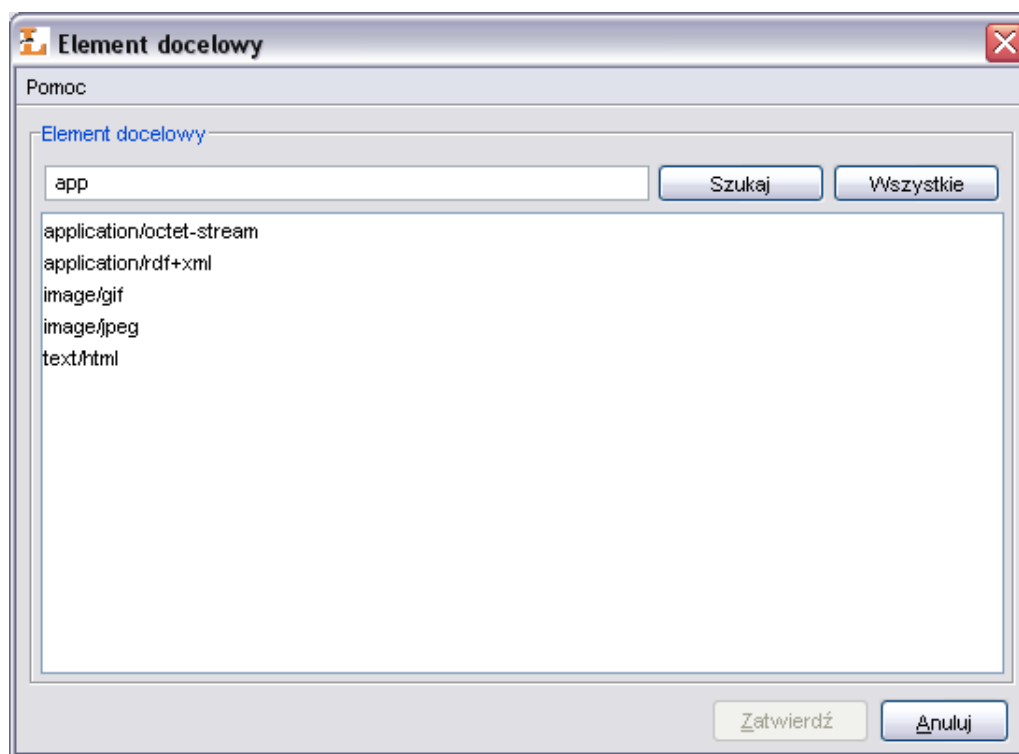
1. Z listy należy wybrać wartość, która ma zostać połączona z inną wartością.
2. Należy nacisnąć przycisk Połącz znajdujący się obok listy z wartościami. Po potwierdzeniu chęci połączenia wartości, pojawi się nowe okienko zawierające listę wartości, do których można połączyć wybraną wcześniej wartość.
3. Z nowej listy należy wybrać wartość, do której wcześniej wybrana wartość ma zostać dołączona. Pole edycji u góry okienka ułatwia wyszukiwanie wartości zawierających w nazwie pewien ciąg znaków. Przycisk Wszystkie przywraca na listę wszystkie wartości z danej grupy.
4. Aby zakończyć proces łączenia wartości należy nacisnąć przycisk Zatwierdź . Pierwotnie wybrana wartość zostanie połączona z nową w tym sensie, że stara wartość zostanie usunięta a wszystkie do niej odwołania zostaną zastąpione odwołaniami do nowej wartości.

Aby przenieść wartość do nowej grupy:

1. Należy wybrać wartość, która ma zostać przeniesiona do innej grupy.

2. Należy nacisnąć przycisk Przenieś. Po potwierdzeniu chęci przeniesienia wartości, pojawi się nowe okienko zawierające listę grup, do których można przenieść wybraną wcześniej wartość.
3. Z nowej listy należy wybrać grupę, do której wcześniej wybrana wartość ma zostać dołączona. Pole edycji u góry okienka ułatwia wyszukiwanie grup zawierających w nazwie pewien ciąg znaków. Przycisk Wszystkie przywraca na listę wszystkie grupy z systemu.

Rysunek 4.10. Przenoszenie wartości atrybutu do innej grupy

4. Aby zakończyć proces przenoszenia wartości do nowej grupy, należy nacisnąć przycisk Zatwierdź. Pierwotnie wybrana wartość zostanie przeniesiona do nowej grupy.

Uwaga! Jeżeli w docelowej grupie już znajduje się wartość o takiej samej nazwie, to system nie połączy tych grup tylko wyświetli komunikat, że ta operacja nie mogła być wykonana.

Aby zmienić wartość bazową w grupie:

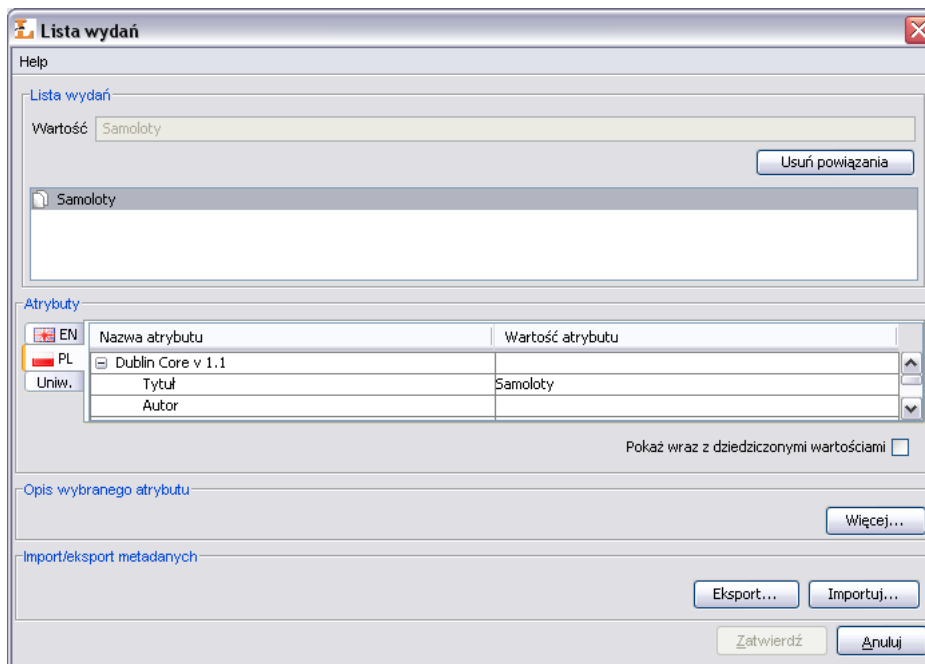
1. Należy wybrać z listy wartość, która ma się stać nową wartością bazową.
2. Należy nacisnąć przycisk Nowa baza. Wybrana wartość stanie się nową wartością bazową w grupie i tym samym grupa zmieni nazwę na nową.

Uwaga! Należy upewnić się, że nie istnieje jeszcze grupa o nazwie takiej jak wybrana właśnie wartość. Jeżeli taka grupa istnieje, to operacja zmiany wartości bazowej nie zostanie zakończona pomyślnie.

Aby usunąć powiązania wartości:

1. Należy wybrać z listy wartość, której powiązania mają zostać usunięte.
2. Należy nacisnąć przycisk Wydania.... Pojawi się nowe okienko zawierające listę wydań i katalogów, których opisy bibliograficzne są powiązane z wybraną wartością. Naciśnięcie w dowolnym momencie przycisku Anuluj cofnie poczynione zmiany.

Rysunek 4.11. Lista wydań i katalogów powiązanych z wartością

3. Należy nacisnąć przycisk Usuń powiązania. Wszystkie wydania i katalogi znikną z listy.

Uwaga! W przypadku braku praw do modyfikacji któregoś z wydań bądź katalogów, pojawi się komunikat o braku uprawnień i żadne z powiązań nie zostanie usunięte.

4. Należy nacisnąć przycisk Zatwierdź w celu zakończenia procesu usuwania powiązań.

4.2.5. Zarządzanie użytkownikami i grupami

4.2.5.1. Zarządzanie użytkownikami biblioteki

Aby utworzyć nowego użytkownika biblioteki:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać węzeł użytkowników lub węzeł użytkownika.
2. Kliknąć prawym przyciskiem i wybrać Nowy użytkownik.... Można również wybrać opcję z menu kontekstowego lub opcję Nowy użytkownik... z menu Zarządzanie.

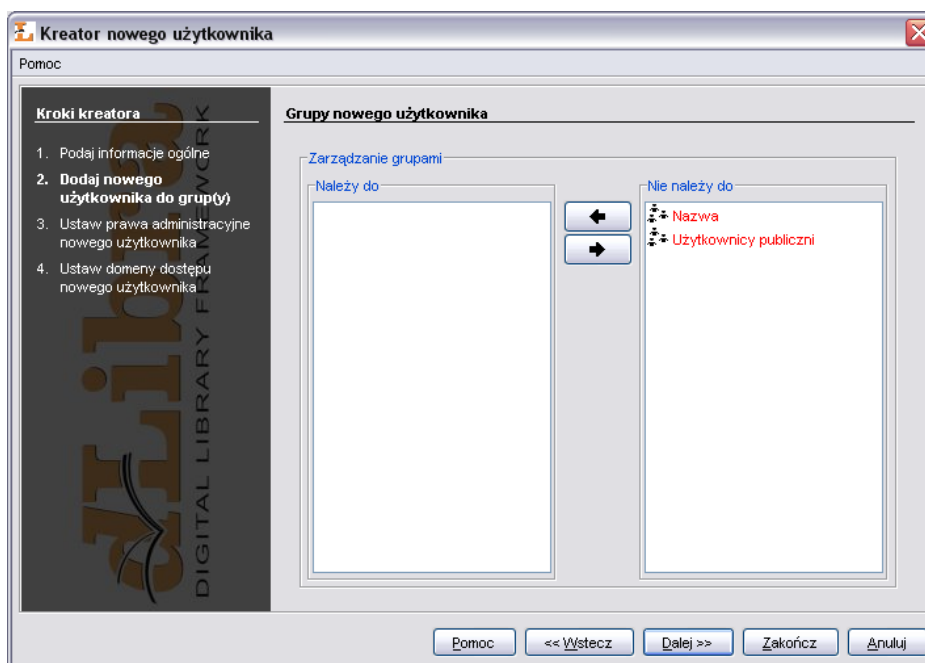
3. W pierwszym kroku kreatora (Rysunek 4.12.) należy wprowadzić dane ogólne nowego użytkownika. Konieczne jest wprowadzenie identyfikatora, adresu e-mail oraz hasła. Należy również wybrać jeden z trzech typów użytkowników:

- Administrator/redaktor - użytkownik systemu *dLibra*, może logować się do wszystkich aplikacji (w tym administratora i redaktora), z reguły jego zadaniem jest administrowaniem systemem *dLibra* lub tworzenie zawartości biblioteki
- Czytelnik - użytkownik stron WWW, nie może logować się do aplikacji administratora i redaktora, może logować się na stronie WWW i zmieniać informacje dotyczące jego konta,
- Czytelnik z ograniczeniami - ma takie same możliwości jak Czytelnik z wyłączeniem możliwości zmiany informacji dotyczących jego konta

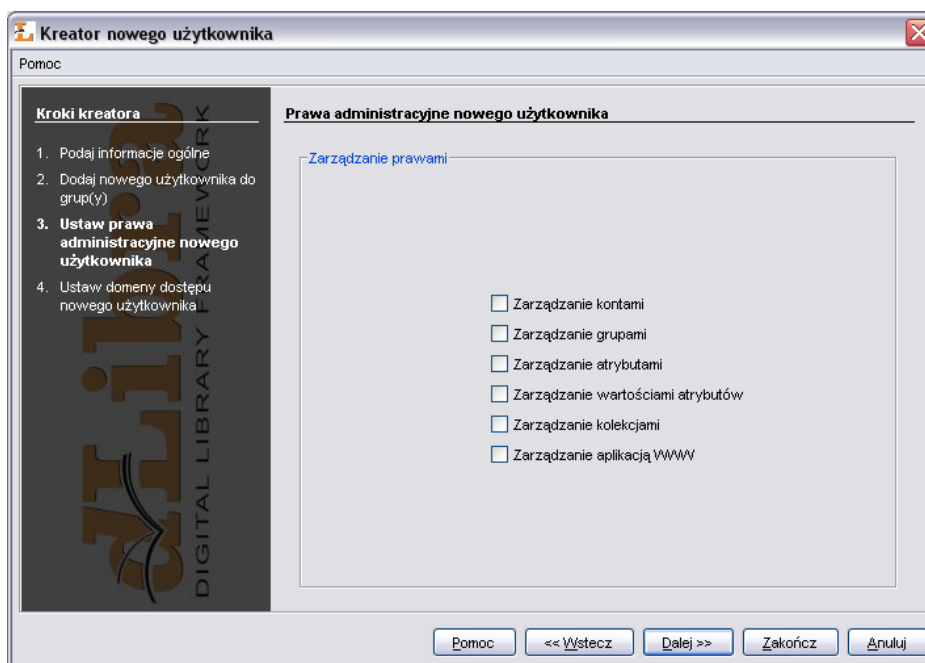
Aby przejść do następnego kroku należy wybrać przycisk Dalej. Możliwe jest również zakończenie kreatora na tym etapie przyciskając przycisk Zakończ.

Rysunek 4.12. Kreator nowego użytkownika - dane ogólne

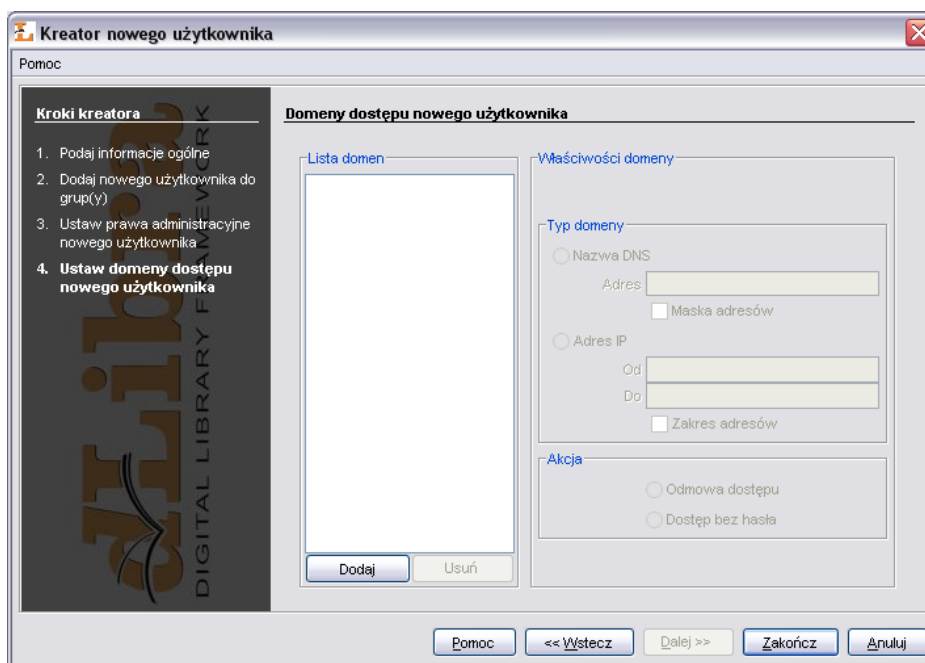
4. W kroku drugim kreatora (Rysunek 4.13.) nowego użytkownika należy przypisać użytkownika do grup. Lista Należy do zawiera grupy do których użytkownik będzie należał, lista Nie należy do zawiera grupy do których użytkownik nie będzie należał. Aby przejść do następnego kroku należy wcisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 4.13. Kreator nowego użytkownika - przypisywanie do grup

5. W kroku trzecim (Rysunek 4.14.) należy przypisać użytkownikowi prawa administracyjne (szczegółowe znaczenie praw opisane jest w). Aby przejść do następnego kroku należy wcisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 4.14. Kreator nowego użytkownika - przypisywanie praw administracyjnych

6. W kroku czwartym (Rysunek 4.15.), ostatnim, można podać domeny dostępu dla użytkownika. Zarządzanie domenami dostępu opisane jest szczegółowo w .

Rysunek 4.15. Kreator nowego użytkownika - definiowanie domen dostępu

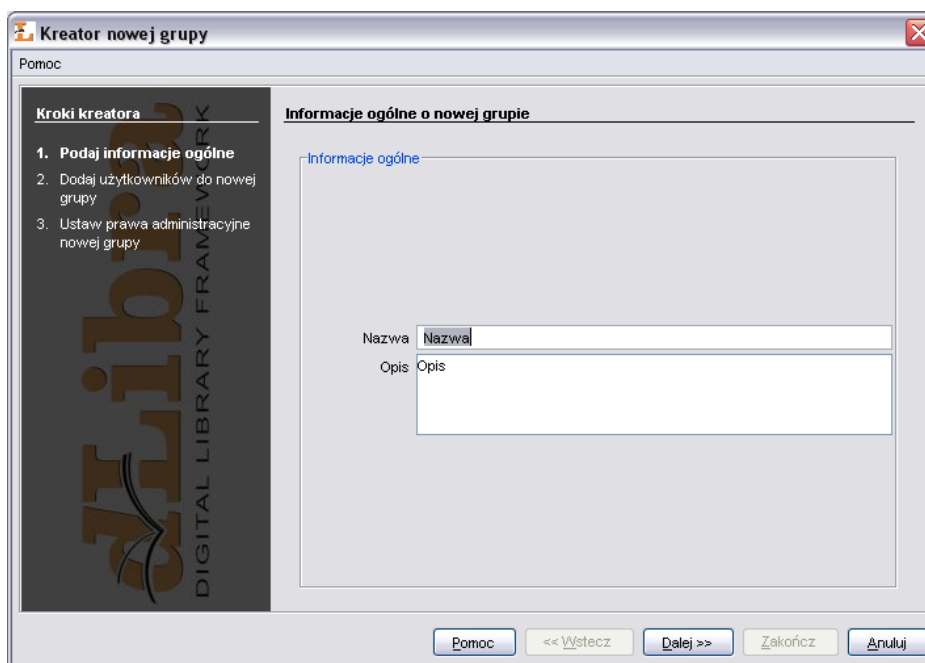
Aby usunąć użytkownika:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać użytkownika, który ma zostać usunięty.
2. Należy wybrać przycisk Usun lub użyć menu kontekstowego albo rozwijanego.

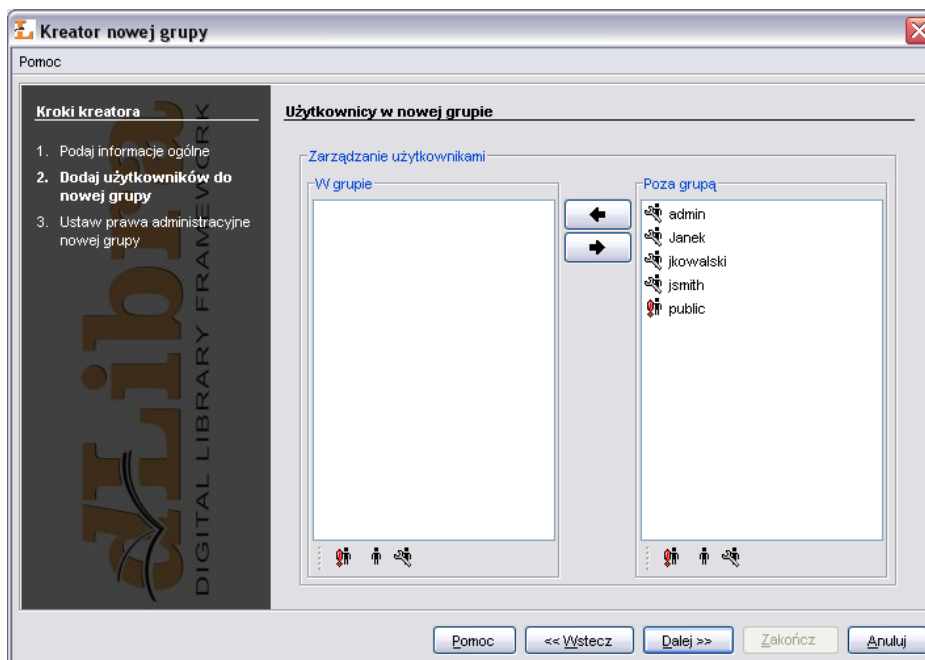
4.2.5.2. Zarządzanie grupami w bibliotece

Aby utworzyć nową grupę użytkowników:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać węzeł grup lub węzeł grupy.
2. Należy wybrać przycisk z paska narzędzi lub wybrać opcję Nowa grupa z menu kontekstowego. Można również wybrać pozycję Nowa grupa... z menu Zarządzanie.
3. W kreatorze (krok pierwszy — Rysunek 4.16.) nowej grupy należy wprowadzić dane ogólne nowej grupy (nazwa i opis). Aby zakończyć tworzenie nowej grupy na tym etapie, należy wybrać przycisk Zakończ. Aby przejść do następnego kroku kreatora należy przycisnąć przycisk Dalej .

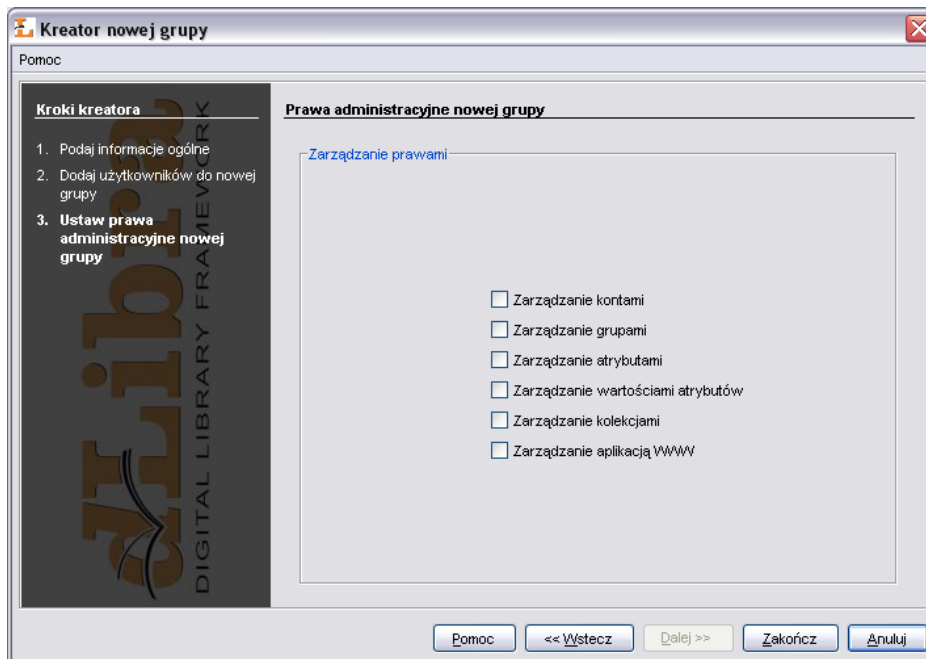
Rysunek 4.16. Kreator nowej grupy - informacje ogólne

4. W kroku drugim (Rysunek 4.17.) można przypisać użytkowników do nowej grupy. Użytkownicy, którzy znajdują się na liście oznaczonej etykietą W grupie zostaną dodani do nowej grupy. Aby przejść do następnego kroku należy przycisnąć Dalej, aby zakończyć kreator na tym etapie należy wcisnąć Zakończ.

Rysunek 4.17. Kreator nowej grupy - przypisywanie użytkowników

5. W ostatnim (Rysunek 4.18.), trzecim kroku kreatora możliwe jest przypisanie grupie praw administracyjnych. Szczegółowe informacje dotyczące znaczenia praw administracyjnych znaleźć można w . Aby stworzyć grupę należy przycisnąć przycisk Zakończ.

Rysunek 4.18. Kreator nowej grupy - przypisywanie praw administracyjnych

Aby usunąć grupę:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać grupę, która ma zostać usunięta.
2. Następnie należy wybrać przycisk Usun lub też użyć menu kontekstowego albo rozwijanego.

4.2.5.3. Zarządzanie grupami LDAP

Notatka

Aby zrozumieć poniższą sekcję wymagana jest podstawowa wiedza na temat LDAP.

Aby utworzyć nową grupę LDAP:

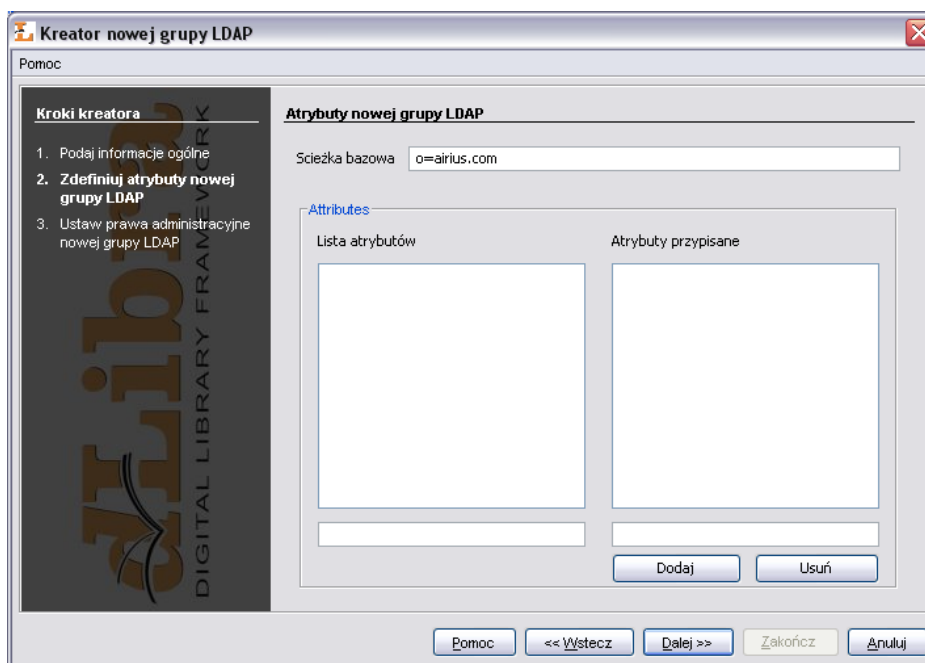
1. W drzewku biblioteki należy wybrać węzeł grup LDAP lub węzeł grupy LDAP.
2. Należy wybrać przycisk z paska narzędzi lub wybrać opcję Nowa grupa LDAP... z menu kontekstowego.
3. W pierwszym kroku kreatora nowej grupy LDAP (Rysunek 4.19.) należy wprowadzić dane ogólne nowej grupy.

Rysunek 4.19. Kreator nowej grupy LDAP - informacje ogólne

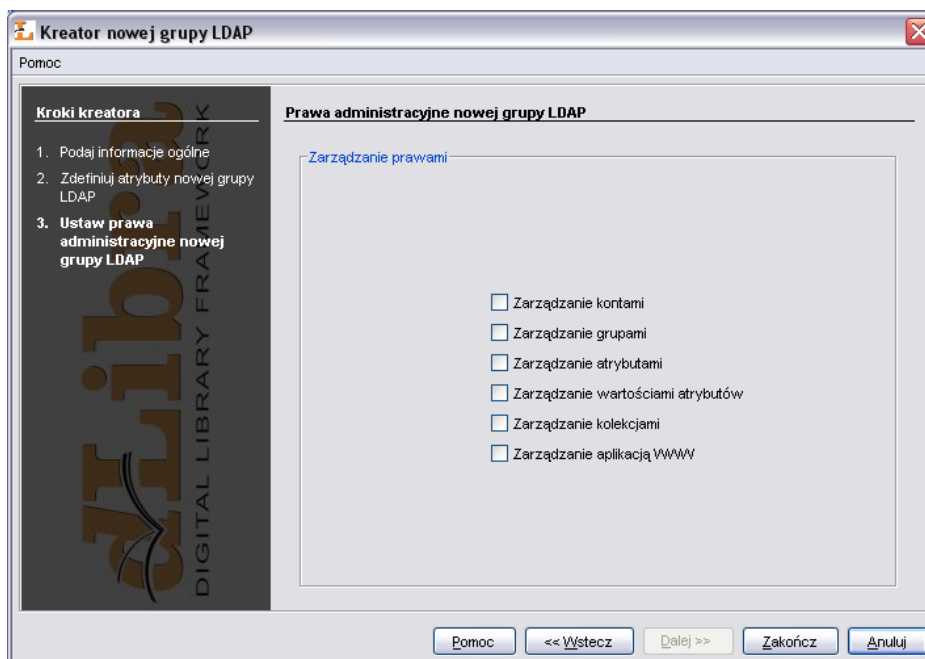
The screenshot shows a software window titled "Kreator nowej grupy LDAP". On the left, a sidebar lists the steps of the wizard: "1. Podaj informacje ogólne", "2. Zdefiniuj atrybuty nowej grupy LDAP", and "3. Ustaw prawa administracyjne nowej grupy LDAP". The main area is titled "Informacje ogólne o nowej grupie LDAP" and contains a section for "Informacje ogólne" with two text input fields: "Nazwa" and "Opis". At the bottom of the window, there are five buttons: "Pomoc", "<< Wstecz", "Dalej >>", "Zakończ", and "Anuluj".

4. W kroku drugim (Rysunek 4.20.) możliwe jest zdefiniowanie nowej grupy. Należy przypisać grupie atrybuty oraz ścieżkę bazową. Atrybuty widoczne są na liście oznaczonej etykietą Lista atrybutów. Przypisane pary atrybut-wartość widoczne są na liście Atrybuty przypisane. Aby dodać parę atrybut-wartość:
 - a. Wpisz w pole tekstowe znajdujące się pod listą Lista atrybutów nazwę atrybutu (lub wybierz atrybut z listy Lista atrybutów)
 - b. Wpisz w pole tekstowe pod listą Atrybuty przypisane nową wartość atrybutu i naciśnij przycisk Dodaj.

Aby usunąć przypisany atrybut wybierz go na liście Atrybuty przypisane i naciśnij przycisk Usuń. Aby utworzyć nową grupę LDAP na tym etapie, należy wybrać przycisk Zakończ. Aby przejść do następnego kroku należy wcisnąć przycisk Dalej.

Rysunek 4.20. Kreator nowej grupy LDAP - definiowanie grupy

5. Ostatnim krokiem (Rysunek 4.21.) jest przyznanie grupie LDAP praw administracyjnych. Aby utworzyć nową grupę należy wcisnąć przycisk Zakończ.

Rysunek 4.21. Kreator nowej grupy LDAP - przyznawanie praw administracyjnych

Aby usunąć grupę LDAP:

1. W drzewku biblioteki należy wybrać grupę LDAP, która ma zostać usunięta.

2. Następnie należy wybrać przycisk Usuń lub też użyć menu kontekstowego albo rozwijanego.

4.2.6. Zarządzanie językami

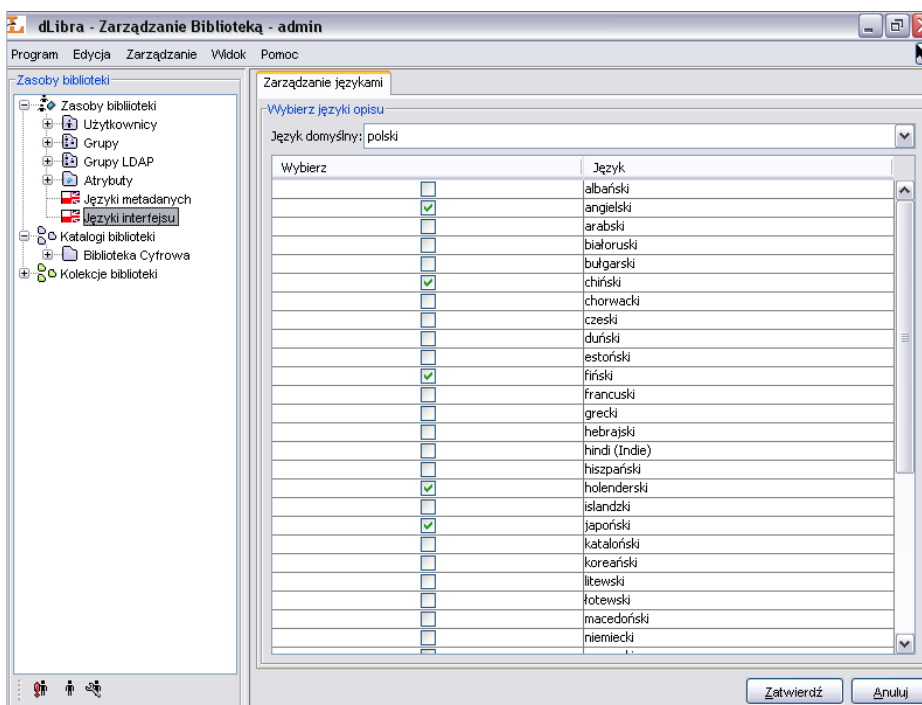
Aplikacja WWW w systemie *dLibra* może mieć różne wersje językowe - przykładowo dla osoby odwiedzającej bibliotekę cyfrową z Anglii strony WWW mają nazwy przycisków, etykiety, itd. w języku angielskim natomiast osoba odwiedzająca strony WWW z Polski widzi polskie nazwy przycisków, etykiety, itd. Języki te to języki interfejsu. Domyślnie w systemie *dLibra* dostępne są dwa języki interfejsu - angielski i polski. Aby dodać nowy język interfejsu należy przetłumaczyć nazwy etykiet, przycisków, itd. Poza tym wprowadzając np. nową kolekcję należy pamiętać o tym by wprowadzić nazwę i opis tej kolekcji we wszystkich językach interfejsu (tak by użytkownicy korzystający z stron WWW mieli spójny widok ponieważ nazwy kolekcji są wyświetlane na WWW).

W systemie *dLibra* istnieją jeszcze języki metadanych. Są to języki w których można wprowadzać metadane dotyczące wydania, czyli opis bibliograficzny wydania oraz opis i komentarz do wydania.

Na stronie WWW użytkownik ma do wyboru zarówno język interfejsu w jakim prezentowane są nazwy przycisków, etykiet, itd. jak i język metadanych dotyczący konkretnego wydania. Wybór języka metadanych jest niezależny od wyboru języka interfejsu, zatem można sobie wyobrazić sytuację w której mamy interfejs w języku angielskim a metadane wydania wyświetlamy w języku polskim.

Wybierając węzeł Języki interfejsu lub Języki metadanych (Rysunek 4.22.) możemy ustalić jakie języki wykorzystywane są w naszym systemie. Aktualnie wykorzystywane języki zaznaczone są w tabeli na panelu. Aby dodać język należy zaznaczyć odpowiadające mu pole wyboru, aby usunąć język należy odznaczyć odpowiadające mu pole wyboru. Każdy z typów języków (interfejsu i metadanych) musi mieć zdefiniowany język domyślny. Język domyślny jest używany wtedy gdy system nie posiada języka odpowiadającego użytkownikowi. Przykładowo jeśli w systemie mamy angielski (domyślny) i polski język interfejsu oraz polski (domyślny) język metadanych to użytkownik wchodzący na stronę WWW z Niemiec będzie miał prezentowany domyślny język interfejsu - angielski - oraz domyślny język metadanych - polski - ponieważ nie ma języka niemieckiego zarówno w językach metadanych jak i językach interfejsu.

Rysunek 4.22. Zarządzanie językami

4.3. Zaawansowane zarządzanie prawami

4.3.1. Wprowadzenie

W bibliotece *dLibra* stosuje się ograniczenia dostępu na trzech różnych poziomach: poziomie biblioteki, poziomie katalogu i poziomie publikacji. Ograniczenia dostępu na poziomie biblioteki dotyczą zarządzania atrybutami, użytkownikami biblioteki i zarządzania grupami. Ograniczenia na poziomie katalogu mogą się stosować do każdego katalogu w drzewku zawartości biblioteki i dotyczyć dostępności zawartości i uprawnienia do czytania i redagowania zawartości katalogu. Natomiast zarządzanie dostępem na poziomie publikacji odnosi się do poszczególnych publikacji i dotyczy przeglądania i czytania publikacji. Te trzy grupy uprawnień dostępu zostaną dokładnie omówione w tym podrozdziale.

Niezależnie od poziomu dostępu, prawa są przyznawane na zasadach użytkownika lub grupy. Użytkownik posiada prawa, które zostały mu przyznane bezpośrednio, ale również prawa wszystkich grup, których jest członkiem. Zatem jakakolwiek zmiana uprawnienia do dostępu danej grupy będzie dotyczyła każdego użytkownika należącego do tej grupy.

4.3.2. Uprawnienia na poziomie biblioteki

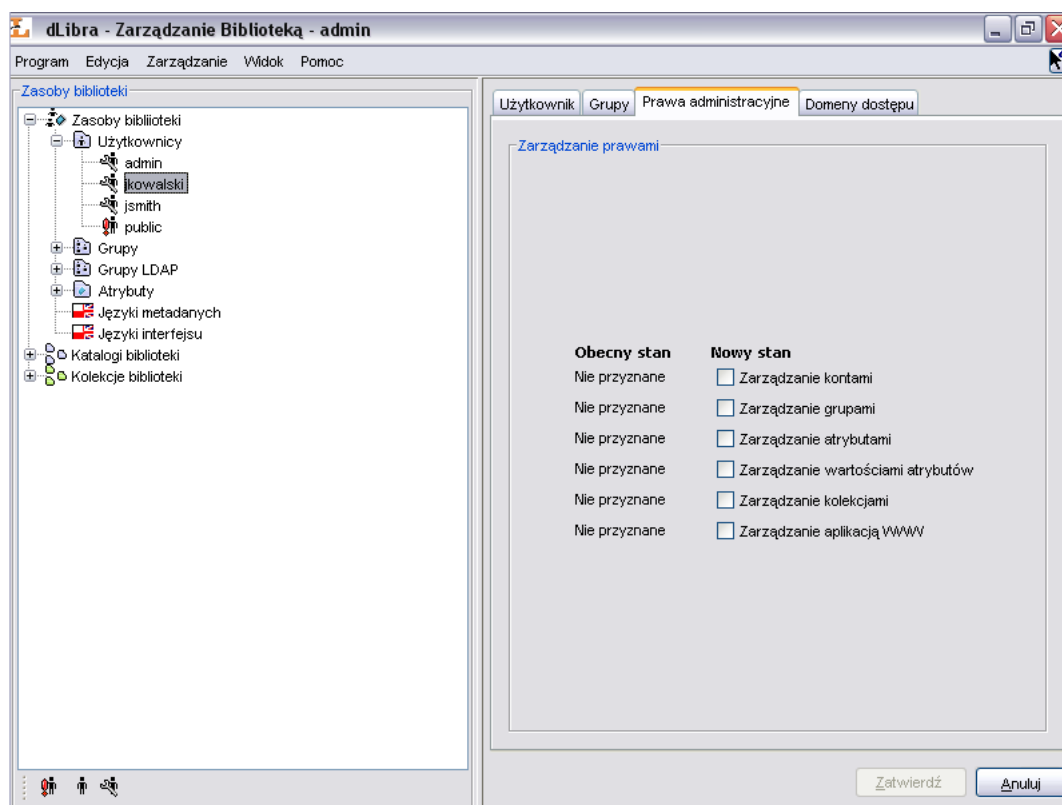
W bibliotece *dLibra* istnieje pięć rodzajów uprawnień na poziomie biblioteki (administracyjne):

- zarządzanie kontami - pozwala na tworzenie, usuwanie i dokonywanie zmian w kontach użytkowników

- zarządzanie grupami - pozwala na tworzenie, usuwanie i dokonywanie zmian w grupach użytkowników
- zarządzanie atrybutami - pozwala na tworzenie, usuwanie i dokonywanie zmian w atrybutach
- zarządzanie wartościami atrybutów - pozwala na zarządzanie słownikiem synonimów
- zarządzanie kolekcjami - pozwala na tworzenie, usuwanie i dokonywanie zmian w kolekcjach

Prawa administracyjne użytkownika można zmienić po wyborze go na „Drzewie Biblioteki” w „Oknie Własności” na zakładce Prawa Administracyjne (Rysunek 4.23.). Prawa administracyjne grupy można zmienić po wyborze go na „Drzewie Biblioteki” na zakładce Prawa administracyjne (w „Oknie Własności”).

Rysunek 4.23. Zakładka administracyjnych praw użytkownika

4.3.3. Uprawnienia na poziomie katalogu

W bibliotece *dLibra* dostęp do katalogów biblioteki jest kontrolowany dla każdego katalogu i każdego użytkownika z osobna. Oznacza to, że różni użytkownicy mogą posiadać różne uprawnienia do tego samego katalogu, jak również to, że jeden użytkownik może posiadać różny poziom dostępu do różnych katalogów. Użytkownik może uzyskać uprawnienia do katalogu na cztery różne sposoby:

- Przyznane - uprawnienia przyznane bezpośrednio

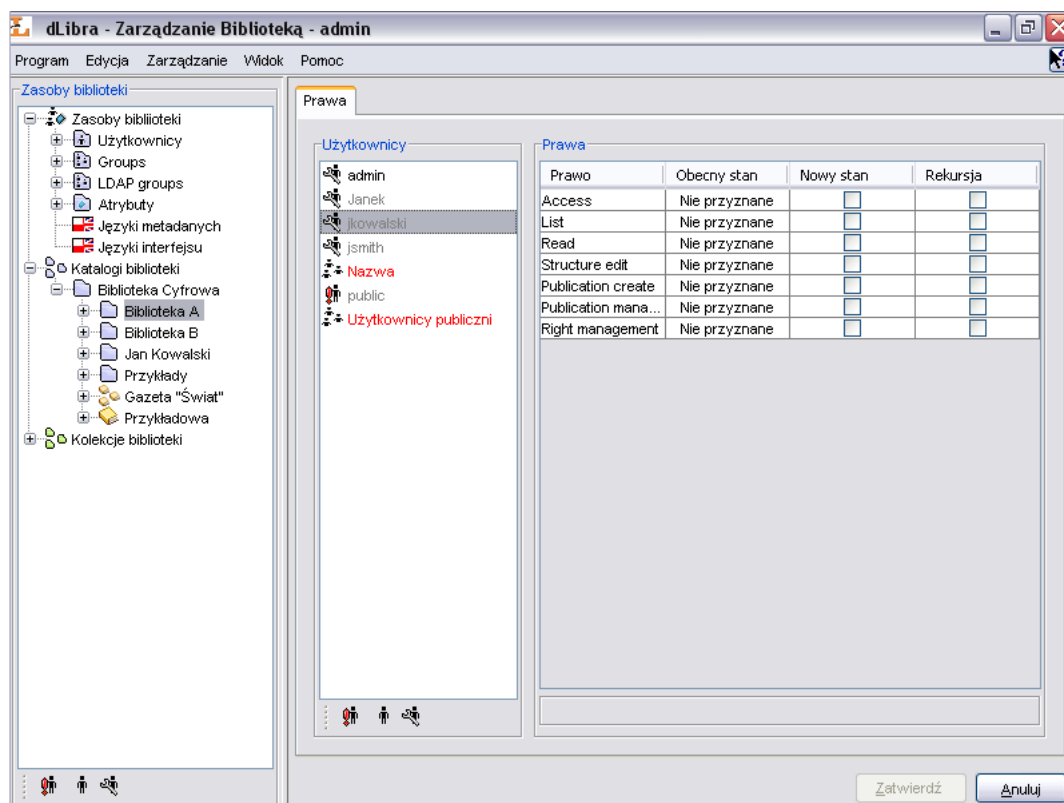
- Implikowane - uprawnienia wynikające z innego prawa przyznanego bezpośrednio (np. prawo do przeglądania listy katalogów wynika z prawa do odczytu zawartości katalogu).
- Odziedziczone - uprawnienia dziedziczone od jednego z katalogów nadrzędnych, do których prawo zostało przyznane bezpośrednio lub pośrednio.
- Od grupy - uprawnienia od grupy, do której należy użytkownik

W bibliotece *dLibra* istnieje siedem uprawnień na poziomie katalogu:

- Dostęp - dzięki niemu użytkownik widzi katalog w drzewku biblioteki. To uprawnienie *nie* jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych.
- Listowanie - umożliwia użytkownikowi przeglądanie zawartości katalogu (tj. publikacji i podkatalogów) oraz publikowanych edycji publikacji umieszczonych w katalogu. Uprawnienie to jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych. Implikuje prawo dostępu.
- Odczyt - umożliwia użytkownikowi przeglądanie wszystkich wydań (opublikowanych i nie opublikowanych) wszystkich publikacji zamieszczonych w katalogu. Uprawnienie to jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych. Implikuje prawa dostępu i listowania.
- Edycja struktury - umożliwia użytkownikowi redagowanie struktury katalogu, tj. tworzenie, przenoszenie i usuwanie podkatalogów. Prawo to jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych i implikuje prawa dostępu, listowania i odczytu.
- Tworzenie publikacji - umożliwia użytkownikowi tworzenie nowych publikacji w dziale. Prawo to jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych i implikuje prawo dostępu i listowania.
- Zarządzanie publikacjami - umożliwia użytkownikowi usuwanie publikacji z katalogu. Prawo to jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych. Implikuje prawo dostępu, listowania, odczytu i tworzenia publikacji oraz prawa przeglądania i zarządzania wszystkimi publikacjami w tym katalogu.
- Zarządzanie prawami - umożliwia użytkownikowi dokonywanie zmian w prawach dostępu do katalogu. Prawo to jest dziedziczone z katalogów nadrzędnych i implikuje prawa dostępu, listowania i odczytu.

Prawa dostępu na poziomie katalogu można zmieniać w panelu Własności Katalogu, w zakładce Prawa.

Rysunek 4.24. Edytor praw na poziomie katalogu

Na liście po lewej stronie wypisani są użytkownicy biblioteki (na czarno posiadający choć jedno prawo, na szaro nie posiadający żadnych praw) oraz grupy (na czerwono). Jeśli przycisk zostanie wybrany, użytkownicy publiczni nie są wyświetlani. Po wybraniu jednego lub wielu użytkowników lub grup, wyświetlane są ich uprawnienia do wybranego katalogu w czterech kolumnach w tabeli po prawej stronie.

- Prawo - zawiera nazwę uprawnienia
- Poprzedni stan - wyświetla stan uprawnienia przed zmianą
- Nowy stan - wyświetla stan uprawnienia po zmianie. W celu przyznania prawa wybranemu użytkownikowi należy zaznaczyć odpowiedni znacznik w tabeli.
- Rekursja - należy zaznaczyć odpowiedni znacznik w celu przyznania uprawnienia bezpośrednio do wszystkich katalogów podrzędnych wybranego katalogu.

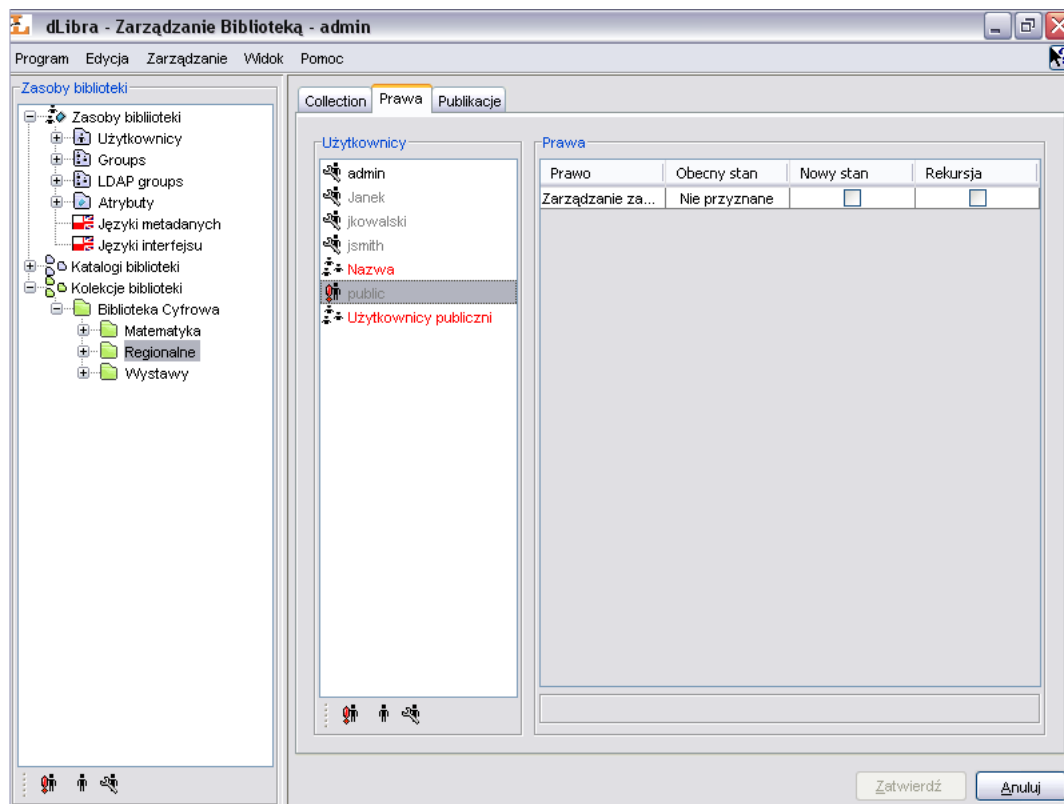
4.3.4. Uprawnienia na poziomie kolekcji

Podobnie jak w przypadku katalogów biblioteki, dostęp do kolekcji biblioteki *dLibra* jest kontrolowany w odniesieniu do każdej publikacji i każdego użytkownika z osobna. Podobnie jak w przypadku katalogów biblioteki, prawa dostępu mogą być przyznawane bezpośrednio, mogą być implikowane, dziedziczone z katalogów nadrzędnych lub od grupy (patrz poprzedni podrozdział).

W bibliotece *dLibra* istnieje jeden rodzaj uprawnień na poziomie kolekcji:

- Zarządzanie zawartością kolekcji - umożliwia użytkownikowi dodawanie i usuwanie publikacji z danej kolekcji.

Rysunek 4.25. Edytor praw na poziomie kolekcji

Prawa można modyfikować na zakładce Prawa, która znajduje się w „Oknie własności” po wybraniu kolekcji.

4.3.5. Uprawnienia na poziomie publikacji

Podobnie jak w przypadku katalogów i kolekcji biblioteki, dostęp do publikacji biblioteki *dLibra* jest kontrolowany w odniesieniu do każdej publikacji i każdego użytkownika z osobna. Różni użytkownicy mogą mieć różne uprawnienia do tej samej publikacji, a jeden użytkownik - różne poziomy uprawnienia do różnych publikacji. Podobnie jak w przypadku katalogów biblioteki, prawa dostępu mogą być przyznawane bezpośrednio, mogą być implikowane, dziedziczone z katalogów nadrzędnych lub od grupy (patrz poprzedni podrozdział).

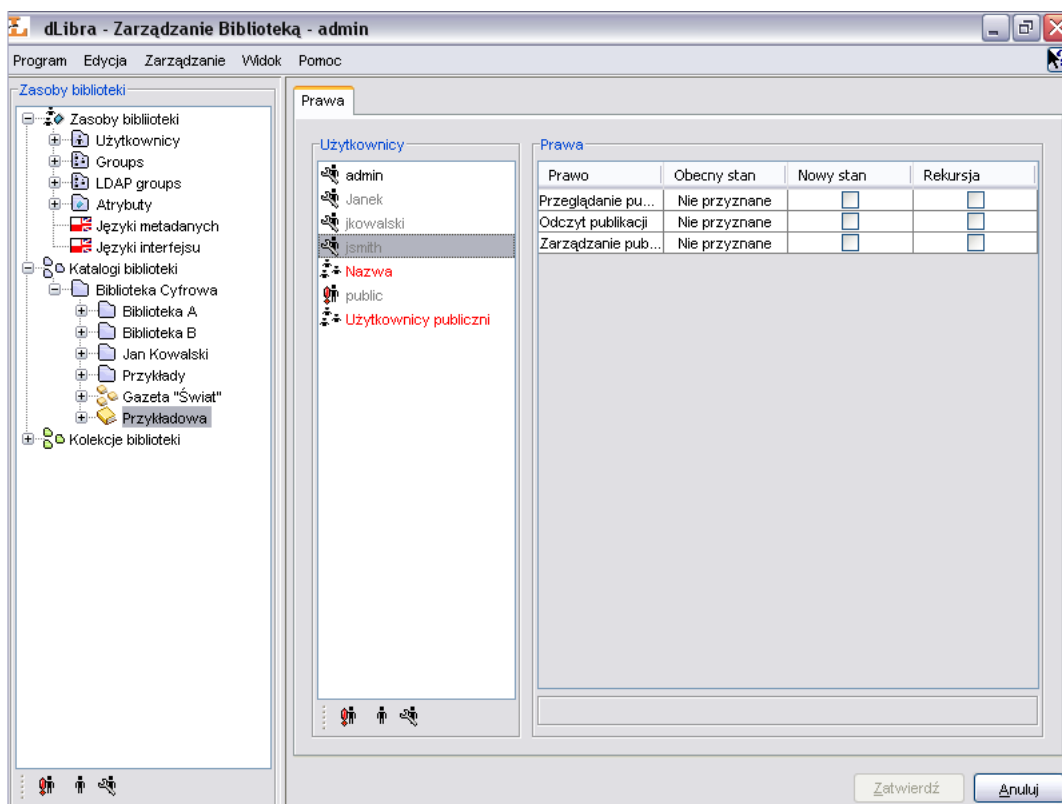
W bibliotece *dLibra* istnieją trzy rodzaje uprawnień na poziomie publikacji:

- Przeglądanie - umożliwia użytkownikowi czytanie opublikowanych wydań publikacji. Prawo jest dziedziczone po prawie do listowania katalogu, w którym istnieje dana publikacja.
- Odczyt - umożliwia użytkownikowi czytanie wszystkich wydań (opublikowanych lub nie) danej publikacji. Prawo jest dziedziczone po prawie do odczytu katalogu, w którym istnieje dana publikacja.

- Zarządzanie - umożliwia dokonywanie zmian w prawach innych użytkowników do danej publikacji. Prawo jest przyznane domyślnie twórcy publikacji w momencie jej tworzenia.

Zmian w uprawnieniach dostępu na poziomie publikacji można dokonywać w panelu Własności Publikacji, zakładka Prawa.

Rysunek 4.26. Edytor praw na poziomie publikacji

4.4. Zarządzanie domenami dostępu

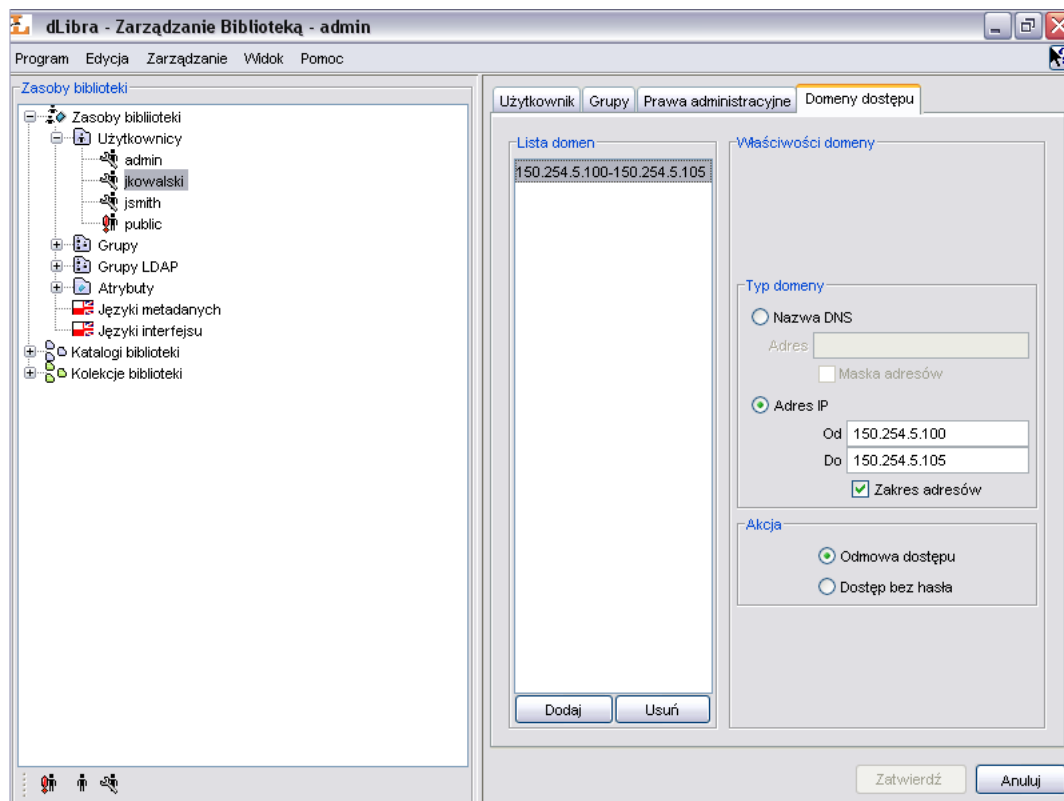
W systemie *dLibra* można zdefiniować domeny dostępu tak, aby z niektórych miejsc w Internecie istniała możliwość dostępu do biblioteki bez potrzeby identyfikacji. Z innych miejsc z kolei dostęp może być blokowany lub wymagane jest podanie prawidłowego hasła.

Najważniejszą częścią definicji domeny dostępu jest zbiór adresów, do których powinny się odnosić ograniczenia dostępu. Adres można określić poprzez podanie:

- pojedynczej nazwy DNS (np. rose.man.poznan.pl)
- maski adresu DNS (np. *.poznan.pl)
- pojedynczego adresu IP (np. 62.21.18.55)
- zakresu adresów IP (np. 62.21.17.55 - 62.21.18.55)

Dla każdego użytkownika biblioteki można zdefiniować dowolną liczbę reguł: adres -> operacja. Do wyboru są dwie operacje: pozwolenie na dostęp bez identyfikacji (bez podawania hasła) lub blokowanie dostępu. Reguły można definiować w panelu Własności użytkownika, zakładce Domeny dostępu.

Rysunek 4.27. Domeny dostępu użytkownika

Aby dodać nowe domeny dostępu, należy użyć przycisku Dodaj. Aby usunąć domeny dostępu, należy wybrać przycisk Usuń. Typ adresu i operacji można określić w panelu Własności Domeny.

Dodatek A. Rozszerzenie importu MARC

Import atrybutów z *formatu komunikacyjnego MARC 21* w rozszerzeniu MARC domyślnie opiera się na konfiguracji wbudowanej w rozszerzenie. Zamiast domyślnej konfiguracji można używać innej, zdefiniowanej w zewnętrznych plikach tekstowych. Pliki te mają format prostego zbioru właściwości.

A.1. Format pliku `marcImport.properties`

```
Title=245:${a} ${b} ${n};130;210;222;240;246;730;740;
Creator=100;110;111;
Subject=
Description=6XX;
Publisher=260a;260b;260f;
Contributor=700;710;711;
Date=260c;
Type=
Identifier=920;856u;
Source=
Language=041;546;008/35-37
Relation=250;534;440;490;800;810;811;830;
Coverage=
Rights=506;540;
```

Powyżej przedstawiona jest zawartość przykładowego pliku konfiguracyjnego `marcImport.properties`. W pliku tym można zdefiniować konfigurację MARC - przyporządkować wartości elementów z formatu MARC do atrybutów w systemie *dLibra*.

Każda linia w pliku konfiguracyjnym zawiera konfigurację importu wartości dla jednego atrybutu. W każdej linii po lewej stronie znaku równości wyspecyfikowana jest nazwa RDF atrybutu do którego zostaną przypisane wartości z elementów MARC znajdujących się po prawej stronie znaku równości. Nazwy RDF atrybutów można znaleźć w aplikacji administratora (panel edycyjny dotyczący atrybutu). Elementy, które można importować z formatu MARC to m. in. wartość podpola, określone znaki z pól kontrolnych itp. Brak którejkolwiek z nazw RDF atrybutów w pliku konfiguracyjnym jest równoznaczny z pozostawieniem przy tym atrybucie pustej listy numerów pól. W tej sytuacji do danego atrybutu nie zostanie zaimportowana żadna wartość.

Podstawowy zapis numerów pól MARC (lista po prawej stronie znaku równości), z których mają zostać zaimportowane wartości atrybutów w aplikacji, ma składnię: **AAAb**; , gdzie **AAA** jest trzycyfrowym numerem pola, a **b** jest identyfikatorem podpola. Możliwy jest również zapis łączący podpola lub pobieranie zakresu znaków z pól kontrolnych (przypadki te opisane są poniżej). Należy zwrócić uwagę, że znak ; (średnik) jest częścią niezbędną zapisu pola w konfiguracji.

Możliwe jest opuszczenie wartości podpola, jak również użycie identyfikatora wielowartościowego. Szczegóły i przykłady konfiguracji przedstawione są poniżej:

- **100;** - przykład użycia numeru pola.

Taki zapis spowoduje w przypadku pola specjalnego import wartości tego pola (należy pamiętać, że pola specjalne w formacie MARC, czyli te o wartości mniejszej niż 010,

nie posiadają nigdy identyfikatorów podpól) do danego atrybutu, a w przypadku pozostałych pól import wszystkich wartości występujących we wszystkich podpolach tego pola do danego atrybutu. Każda wartość podpola będzie zaimportowana jako oddzielna wartość atrybutu.

- **260c;** - przykład użycia numeru pola oraz identyfikatora podpola.

Taki zapis spowoduje import do atrybutu tylko wartości konkretnego podpola (w tym przypadku „c” danego pola (w tym przypadku pola „260”).

- **6XX;** - przykład użycia identyfikatora wielowartościowego.

Taki zapis spowoduje import do atrybutu wszystkich wartości pól i ich podpól z zakresu 600 - 699. W tym przypadku nie można wyspecyfikować konkretnych podpól. Możliwy jest także przykładowo zapis **65X;**, który spowoduje analogiczny import wartości pól z zakresu 650 - 659.

- **245:\${a} \${b} \${n};** - przykład łączenia podpól pola MARC w jedną wartość.

Zapis ten możemy podzielić na dwie części, które oddzielone są od siebie znakiem „:” (dwukropkiem):

1. **245** - jest to numer pola, którego podpola będą łączone w jedną wartość
2. **\${a} \${b} \${n}** - jest to szablon, który definiuje w jaki sposób łączyć podpola.

Zapis **\${a}** oznacza, że w jego miejsce ma zostać wstawiona wartość podpola „a” z pola o numerze zapisanym przez znakiem „:” - w tym przypadku pola **245**. Zatem zapis ten spowoduje, że podpola a, b oraz n zostaną połączone w jedną wartość i będą oddzielone spacją. Przykładowo jeśli podpole 245a ma wartość „wartość pierwsza”, podpole 245b ma wartość „wartość druga” oraz podpole 245n ma wartość „wartość trzecia” to wynikiem takiego zapisu będzie wartość „wartość pierwsza wartość druga wartość trzecia”. Jeżeli chcielibyśmy aby podpola te oddzielał jakikolwiek inny znak lub ciąg znaków, wystarczy je wpisać (np. **245:\${a}-\${b} podpole n: \${n};**). Jedynymi wyjątkami są znaki „;” (średnik), ukośnik „\” oraz „\$” - aby te znaki zostały poprawnie zinterpretowane należy poprzedzić je ciągiem dwóch ukośników „\\” (np. **245:\${a} \${b} \\; \${n};**).

- **008/35-37** - dotyczy tylko pól kontrolnych - oznacza pobranie zakresu znaków z pola kontrolnego.

Zapis ten składa się z dwóch części oddzielonych od siebie znakiem „/” (ukośnik):

1. **008** - jest to numer pola kontrolnego z którego pobrane zostaną wartości
2. **35-37** - jest to zakres znaków jaki zostanie pobrany z pola o numerze, który występuje przed znakiem „/”.

Zapis ten oznacza, że znaki 35, 36 oraz 37 z pola 008 będą wartością tego zapisu. Jeśli pole 008 na pozycji 35 ma znak „p”, na pozycji 36 ma znak „o” a na pozycji 37 ma znak „l” to wartością takiego zapisu będzie „pol”. Jeśli chcemy pobrać tylko jeden znak z określonej pozycji wystarczy ją wyspecyfikować po znaku „/”, np **008/30**.

A.2. Format pliku `marcImpRemChars.properties`

```
end-245b=a|b
begin-245a=OS/2
end-260c=c
```

Powyżej przedstawiony jest przykładowy plik konfiguracyjny `marcImpRemChars.properties`.

Plik ten umożliwia definiowanie ciągów znaków jakie mają być usuwane z konkretnych podpól MARC przed importowaniem ich do opisu bibliograficznego. Znaki (lub ciągi znaków) mogą być usuwane z początku (`begin`) lub z końca (`end`) podpole MARC. Ciągi znaków definiuje się używając wyrażeń regularnych. Wyrażenia regularne, które mogą być używane w mechanizmie usuwania znaków z wartości MARC muszą być zgodne z wyrażeniami regularnymi używanymi w języku Java⁴ (szczegóły można znaleźć tutaj).

Linia `end-245b=a|b` oznacza, że z końca (słowo `end`) podpole 245b (zapis 245b) zostanie usunięty znak „a” lub znak „b” (jeśli oczywiście któryś z tych znaków znajduje się na końcu wartości podpole 245b). Minus oddziela określenie miejsca z którego usuwamy znaki (w tym przypadku `end`) oraz podpole z którego te znaki będą usuwane (245b). Po znaku równości następuje specyfikacja wyrażenia regularnego (w tym przypadku `a|b`) definiującego jakie znaki mają być usuwane.

Przeanalizujmy następujący przykład: „`begin-245a=ab`”. Zapis ten spowoduje, że program redaktora usunie z początku podpole 245a ciąg znaków `ab` o ile taki ciąg zostanie znaleziony na początku wartości tego podpole. Jeśli zatem w pliku MARC pole 245a będzie miało wartość „`abBajki`” to po zastosowaniu mechanizmu usuwania znaków otrzymamy „`Bajki`” i taka właśnie wartość zostanie zaimportowana do opisu bibliograficznego.

A.3. Domyślna konfiguracja

Domyślnie rozszerzenie skonfigurowane jest następującymi plikami:

- `marcImport.properties`:

```
Title=245;130;210;222;240;246;730;740;
Creator=100;110;111;
Subject=
Description=6XX;
Publisher=260a;260b;260f;
Contributor=700;710;711;
Date=260c;
Type=
Identifier=920;856u;
Source=
Language=041;546;
Relation=250;534;440;490;800;810;811;830;
Coverage=
Rights=506;540;
```

- `marcImpRemChars.properties`

Plik ten jest domyślnie pusty.

Dodatek B. Import i eksport w formacie RDF

Notatka

Rozdział ten opisuje pliki konfiguracyjne używane eksportcie metadanych z biblioteki cyfrowej *dLibra* do formatu RDF. Jest on dedykowany dla administratorów biblioteki *dLibra*.

RDF - Resource Description Framework jest formatem umożliwiającym sformułowanie wartości pewnych własności opisywanego podmiotu. Format RDF używany jest w bibliotece *dLibra* do sformułowania metadanych publikacji. Podmiotem jest w tym przypadku publikacja, własnościami są atrybuty a wartościami własności wartości atrybutów. Więcej na temat formatu RDF można znaleźć tutaj.

B.1. Plik konfiguracyjny eksportu RDF

Istnieje jeden plik konfigurujący eksport do formatu RDF:

- `systemurl.properties` - plik powinien zawierać URL, który będzie definiował przestrzeń nazw w eksportowanym pliku

Jest to plik własności, zatem w linii znajduje się nazwa własności (zwana również kluczem) oraz jej wartość oddzielone od siebie znakiem równości (=), np.

```
wlasnosc=wartosc
```

W pliku powinna znajdować się tylko jedna linia specyfikująca URL definiujący przestrzeń nazw w pliku z metadanymi. Kluczem identyfikującym ten URL jest *systemURL*, przykładowo:

```
systemURL=http://dlibra.psnc.pl/
```

URL z reguły jest adresem WWW danej biblioteki cyfrowej. Wyeksportowany plik będzie wyglądał następująco (pomijamy same wartości, chodzi o przedstawienie miejsca w którym znajduje się wartość z klucza *systemURL*):

```
<?xml version="1.0"?>
<rdf:RDF
  xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
  xmlns:dlibra_avs="http://dlibra.psnc.pl/">
  <rdf:Description rdf:about="http://dlibra.psnc.pl/publication/376">
    <dlibra_avs:Title xml:lang="pl">Przykładowa publikacja</dlibra_avs:Title>
    <dlibra_avs:Author xml:lang="pl">Jan Kowalski</dlibra_avs:Author>
    <dlibra_avs:Format xml:lang="en">text/plain</dlibra_avs:Format>
    <dlibra_avs:Format xml:lang="pl">text/plain</dlibra_avs:Format>
  </rdf:Description>
</rdf:RDF>
```

W domyślnym pliku `systemurl.properties` znajduje się wpis:

```
systemURL=http://www.dlibra.psnc.pl
```

Dodatek C. Import metadanych z formatu XML

Funkcjonalność aplikacji redaktora i administratora można rozszerzać przy pomocy tzw. rozszerzeń. Między innymi można dodawać rozszerzenia umożliwiające import metadanych do systemu *dLibra* z zewnętrznych źródeł. Takim właśnie rozszerzeniem jest rozszerzenie umożliwiające importowanie opisu bibliograficznego z pliku zapisanego w formacie XML (informacje na temat formatu XML można znaleźć tutaj).

Rozszerzenie umożliwiające import metadanych z formatu XML bazuje na zapytaniach XQuery (informacje na temat XQuery można znaleźć tutaj). Poniższy opis zakłada, że czytelnik jest zaznajomiony z standardem XQuery.

Aby była możliwość importowania opisu bibliograficznego, rozszerzenie XML musi być odpowiednio skonfigurowane. Domyślna konfiguracja tego rozszerzenia pozwala na importowanie opisu bibliograficznego z formatu RDF oraz z formatu MASTER.

Rozszerzenie XML konfiguruje się przy użyciu dwóch plików właściwości (pliki właściwości zawierają pary klucz=wartość):

- `tests.properties` - plik zawierający zapytania XQuery testujące rodzaj pliku z którego będzie importowany opis bibliograficzny,
- `conversion.properties` - plik zawiera reguły konwersji pliku XML do metadanych w systemie *dLibra*.

Powiązanie pomiędzy tymi plikami jest bardzo ścisłe - dla każdego testu z pliku `tests.properties` istnieją reguły konwersji w pliku `conversion.properties`. Dla pliku XML z metadanymi mechanizm importu wykonuje po kolei zapytania testowe z pliku `tests.properties`. Jeśli natrafi na zapytanie, które zwraca więcej niż 0 wartości to importuje metadane z pliku XML przy użyciu reguł konwersji (z pliku `conversion.properties`) odpowiadających testowi.

W pliku `tests.properties` zamieszczone są zapytania XQuery, które sprawdzają czy dany plik z metadanymi można importować przy użyciu reguł konwersji skojarzonych z tym zapytaniem. Klucz identyfikuje reguły konwersji w pliku `conversion.properties`.

Przykładowo założmy, że mamy następujące pliki (przykład ten prezentuje domyślną konfigurację rozszerzenia):

plik `tests.properties`:

```
master=for $x in fn:doc({document})/*[fn:compare(fn:name(), 'msDescription')=0] return $x
rdf_dc=for $x in fn:doc({document})/*[fn:compare(fn:local-name(), 'RDF')=0] return $x
```

plik `conversion.properties`:

```
master.Title=for $x in fn:doc({document})//msHeading/title return $x
master.Creator=for $x in fn:doc({document})//msHeading/author return $x
master.Description=for $x in fn:doc({document})//msContents/overview return $x
master.Publisher=for $x in fn:doc({document})//msContents/respStmt/resp/name return $x
master.Contributor=for $x in fn:doc({document})//msDescription/msContents/respStmt//resp return $x
master.Date=for $x in fn:doc({document})//msHeading/origDate return $x
master.Type=for $x in fn:doc({document})//physDesc/form return $x
```


Import metadanych z formatu XML

```
master.Identifier=for $x in fn:doc({document})//msIdentifier/country/settlement/repository/idno return
master.Source=for $x in fn:doc({document})//msPart//idno return $x
master.Language=for $x in fn:doc({document})//msContents/textLang return $x
master.Language=for $x in fn:doc({document})//msContents/textLang/@otherLangs return $x
master.Rights=for $x in fn:doc({document})//msIdentifier/repository return $x

rdf_dc.Title=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Title']
rdf_dc.Creator=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Creato
rdf_dc.Subject=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Subjec
rdf_dc.Description=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='De
rdf_dc.Publisher=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Publ
rdf_dc.Contributor=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Co
rdf_dc.Date=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Date'] re
rdf_dc.Type=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Type'] re
rdf_dc.Identifier=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Ide
rdf_dc.Source=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Source
rdf_dc.Language=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Langu
rdf_dc.Relation=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Relat
rdf_dc.Coverage=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Cover
rdf_dc.Rights=for $x in fn:doc({document})//*[fn:local-name()='Description']/*[fn:local-name()='Rights
```

Jak widać, plik `conversion.properties` zawiera reguły konwersji odpowiadające testom z pliku `tests.properties`. Klucz w pliku `conversion.properties` składa się z klucza identyfikującego test w pliku `tests.properties`, kropki oraz identyfikatora atrybutu (nazwy RDF) w systemie *dLibra*. Wartości zapytań znajdujących się w pliku `conversion.properties` zostaną przypisane atrybutom o określonej nazwie RDF.

Założmy, że chcemy zaimportować plik A zawierający metadane w formacie XML. Mechanizm importu sprawdza kolejno testy znajdujące się w pliku `tests.properties`. Pierwszy test, który zwróci w wyniku listę wartości o rozmiarze większym od 0 decyduje o regułach konwersji. Założmy że był to test opatrzony kluczem `master`. Mechanizm importu wybiera reguły konwersji z pliku `conversion.properties` - wszystkie te które rozpoczynają się od słowa `master`. Następnie wartości z zapytań XQuery trafiają do odpowiedniego atrybutu, np. do atrybutu, którego nazwa RDF to `Title` trafiają wszystkie wartości z zapytania `for $x in fn:doc({document})//msHeading/title return $x`. Jeśli chcemy by dla jednego atrybutu obowiązywały dwa zapytania XQuery to należy dodać kolejną linię z zapytaniem (tak jak ma to miejsce w przypadku atrybutu `Language`).

Każde zapytanie XQuery powinno wykorzystywać ciąg znaków `{document}` do określenia dokumentu na którym wykonywane jest zapytanie. Rozszerzenie zamienia ten ciąg znaków ścieżką do pliku XML.

Dodatek D. Import metadanych z formatu BibTeX

Funkcjonalność aplikacji redaktora i administratora można rozszerzać przy pomocy tzw. rozszerzeń. Między innymi można dodawać rozszerzenia umożliwiające import metadanych do systemu *dLibra* z zewnętrznych źródeł. Takim właśnie rozszerzeniem jest rozszerzenie umożliwiające importowanie opisu bibliograficznego z pliku zapisanego w formacie BibTeX (informacje na temat formatu BibTeX można znaleźć tutaj).

Aby była możliwość importowania opisu bibliograficznego, rozszerzenie BibTeX musi być odpowiednio skonfigurowane.

Rozszerzenie BibTeX konfiguruje się przy użyciu pliku właściwości (pliki właściwości zawierają pary klucz=wartość):

- `bibtexImport.properties` - plik zawiera reguły konwersji pliku BibTeX do metadanych w systemie *dLibra*.

Przykładowo założmy, że mamy następujący plik `bibtexImport.properties`:

```
Creator=book.author
Title=*.title;*.booktitle
Description=*.note
Publisher=*.publisher
Date=*.month;*.year
Type=*.type
Subject=*.keywords
Source=*.url
Contributor=
Identifier=
Language=
Relation=
Coverage=
Rights=
```

W pliku jako klucze znajdują się nazwy RDF a jako wartości lista pól (tagów) z określonych pozycji (entry). Konkretnie pola w liście pól powinny być odseparowane znakiem średnika (;). Przykładowo (linia 1) do atrybutu `Creator` zostaną przypisane wartości z pola `author` pozycji `book` (zapis `book.author`). Jeśli chcemy importować pola z dowolnej pozycji zamiast nazwy pozycji należy wyspecyfikować znak `*`, przykładowo (linia 2) do atrybutu `Title` zostaną zaimportowane wartości z pola `title` i `booktitle` z dowolnej pozycji (zapis `*.title;*.booktitle`).

Poniżej znajduje się domyślna konfiguracja rozszerzenia BibTeX:

```
Creator=*.author
Title=*.title;*.booktitle
Description=*.note
Publisher=*.publisher
Date=*.month;*.year
Type=*.type
Subject=*.keywords
Source=*.url
Contributor=
Identifier=
Language=
Relation=
```

Import metadanych z formatu
BibTeX

Coverage=
Rights=

Dodatek E. Słownik synonimów wartości atrybutów

E.1. Idea słownika synonimów

Idea istnienia tzw. synonimów ma na celu zwiększenie możliwości mechanizmów wyszukiwania zasobów w bibliotece *dLibra*. Użytkownik wpisujący frazę, na podstawie której ma odbyć się szukania zasobu, może zdecydować się na rozszerzenie zapytania o informacje przechowywane w słowniku. Daje to z jednej strony możliwość znalezienia większej liczby potencjalnie interesujących publikacji, z drugiej uniezależnia go od specyficznego formatu zapisu niektórych wartości atrybutów w opisie bibliograficznym.

Przykładowo, użytkownik podaje w zapytaniu w polu *autor* nazwisko „Shakespeare”. Jeżeli zapytanie zostanie przetworzone bez rozszerzenia synonimowego, to odnalezione zostaną tylko publikacje, w których opisie bibliograficznym dla atrybutu *autor* występuje ciąg znaków „Shakespeare”. Jeżeli natomiast w słowniku w tej samej grupie synonimów dla tego atrybutu znajduje się także wyraz „Szekspir”, to użytkownik decydując się rozszerzyć zapytanie o informacje ze słownika, otrzyma w odpowiedzi wszystkie publikacje, które mają dla atrybutu *autor* opis „Shakespeare” lub „Szekspir”. Dzięki temu użytkownik nie musi wiedzieć, jakiej formy zapisu nazwiska tego pisarza użyli bibliotekarze przy opisywaniu publikacji. Innymi przykładami powiązań synonimowych wartości atrybutów, ułatwiających wyszukiwanie w bibliotece, mogą być: umieszczenie w jednej grupie atrybutu *format* słów „obrazek” i „zdjęcie” lub umieszczenie w jednej grupie atrybutu *język* wartości „polski”, „polish” i „pol”.

E.2. Konstrukcja słownika synonimów

System *dLibra* przechowuje tzw. Słownik synonimów wartości atrybutów. W słowniku tym znajdują się co najmniej te wszystkie wartości, które są użyte w opisach bibliograficznych zasobów biblioteki, choć słownik może zawierać także frazy nieużywane w systemie. Osobny słownik synonimów jest przechowywany dla każdego atrybutu i w każdym języku.

W obrębie danego atrybutu i dla konkretnego języka słownik podzielony jest na grupy synonimów. Każda grupa może zawierać jedną lub więcej wartości atrybutów. W założeniu wartości należące do jednej grupy powinny być synonimami, wyrazami bliskoznacznymi, lub w jakikolwiek inny sposób powiązane ze sobą. W każdej grupie wyróżniona jest jedna wartość, zwana wartością bazową. Grupa zawsze bierze swoją nazwę od wartości bazowej. W obrębie danego atrybutu nie może istnieć więcej niż jedna grupa o tej samej nazwie. W obrębie danej grupy nie może być więcej niż jedna wartość o tej samej nazwie, natomiast wartości o tej samej nazwie mogą występować w różnych grupach dla tego samego atrybutu.

Opisanie elementu biblioteki zbiorem atrybutów polega na przypisaniu tym atrybutom konkretnych wartości istniejących w słowniku. Jednemu atrybutowi może być przypisana dowolna liczba wartości. Takie podejście powoduje, że jakakolwiek zmiana wartości atrybutu (modyfikacja nazwy, usunięcie, przeniesienie do innej grupy) wpływa na opis bibliograficzny wszystkich zasobów, które używają danej wartości. Przykładowo, jeśli w systemie jest wiele publikacji, których autorem jest Mickiewicz i wszystkie one używają

Słownik synonimów wartości atrybutów

w opisie powiązania z tą samą wartością atrybutu, to poprawienie literówki w tej wartości wpłynie na naprawienie opisu wszystkich tych publikacji.

Zarządzanie Słownikiem Synonimów jest możliwe z poziomu Aplikacji Administratora.

Dodatek F. Domyślna konfiguracja aplikacji redaktora

F.1. Domyślne ustawienia programu redaktora

Program redaktora domyślnie jest ustawiony w trybie prostym () oraz dodaje automatycznie format pliku głównego do nowo importowanych metadanych.

Dodatek G. Właściwości obiektów w systemie *dLibra*

Poniżej w tabeli zostały opisane właściwości elementów w systemie *dLibra*. Wiersz zawiera następujące informacje: kolumna *Element* zawiera nazwę elementu, kolumna *Właściwość* zawiera nazwę właściwości danego elementu, kolumna *Wielojęzyczność* zawiera informacje o tym czy dana właściwość jest wielojęzyczna (*tak*) czy nie (*nie*), kolumna *Wymagana* zawiera informacje o tym czy dana wartość jest wymagana czy nie, kolumna *Opis* zawiera krótki opis danej właściwości.

Tabela G.1. Właściwości obiektów

Element	Właściwość	Widoczność	Wymagana	Opis
Katalog	Nazwa	Nie	Tak	Nazwa katalogu. Katalogi widoczne są tylko dla redaktorów.
Katalog	Uwagi	Nie	Nie	Uwagi administracyjne, np. informacje o charakterze zasobów znajdujących się w katalogu. Informacje te widoczne są tylko dla redaktorów.
Katalog	Wartości atrybutów	Tak	Nie	Opis bibliograficzny katalogu jest domyślnym opisem bibliograficznym elementów (np. publikacji), które będą tworzone w tym katalogu. Podczas tworzenia nowego elementu w katalogu, w kroku tworzenia opisu bibliograficznego zostanie wprowadzony opis katalogu - redaktor może użyć lub zmodyfikować/uzupełnić ten domyślny opis.
Katalog	Identyfikator	-	-	Identyfikator nie może być modyfikowany ponieważ jest on automatycznie przydzielany przez system. Jest to unikalny identyfikator w ramach katalogów.
Publikacja grupowa	Nazwa	Nie	Tak	Nazwa publikacji grupowej w systemie <i>dLibra</i> .
Publikacja grupowa	Uwagi	Nie	Nie	Uwagi administracyjne. Informacje te widoczne są tylko dla redaktorów.
Publikacja grupowa	Identyfikator	-	-	Identyfikator nie może być modyfikowany ponieważ jest on automatycznie przydzielany przez system. Jest to unikalny identyfikator w ramach publikacji.
Publikacja grupowa	Wartości atrybutów	Tak	Nie	Opis bibliograficzny publikacji grupowej jest dziedziczony do elementów, które się w niej znajdują. Jeśli opis bibliograficzny elementu podrzędnego nie zawiera wartości określonego atrybutu a opis publikacji grupowej zawiera taką wartość to zostanie ona automatycznie dodana do opisu elementu podrzędnego i taki uzupełniony opis jest prezentowany użytkownikowi stron WWW. Uzupełnianie opisu dzieje się automatycznie za każdym razem gdy opis wyświetlany jest na stronach WWW. Wewnętrznie w aplikacji redaktora/administratora opisy te są rozdzielone.
Publikacja planowana	Nazwa	Nie	Tak	Nazwa publikacji planowanej w systemie <i>dLibra</i> .
Publikacja planowana	Uwagi	Nie	Nie	Uwagi administracyjne. Informacje te widoczne są tylko dla redaktorów.

Właściwości obiektów w systemie
dLibra

Element	Właściwość	Ważność	Wymagana	Opis
Publikacja planowana	Link	-	-	Wartość automatycznie generowana przez system. Jest to stały link dostępu do publikacji w danej bibliotece cyfrowej. Składa się on z części „/publication/” oraz identyfikatora publikacji, np. dla publikacji o identyfikatorze 10 mamy link: „/publication/10”. Aby otworzyć informacje o publikacji na stronie WWW należy wprowadzić do przeglądarki internetowej (np. Internet Explorer, Firefox) adres WWW biblioteki cyfrowej a następnie dokleić do końca link, np. dla adresu biblioteki cyfrowej www.wbc.poznan.pl mamy: www.wbc.poznan.pl/publication/10 .
Publikacja planowana	Identyfikator	-	-	Identyfikator nie może być modyfikowany ponieważ jest on automatycznie przydzielany przez system. Jest to unikalny identyfikator w ramach publikacji.
Publikacja planowana	Wartości atrybutów	Tak	Nie	Opis bibliograficzny publikacji planowanej jest automatycznie przypisywany pierwszemu wydaniu, które jest tworzone podczas dodawania treści do tej publikacji planowanej.
Publikacja planowana	Zabezpieczona	Nie	Tak	Wartość reprezentowana jako pole wyboru. Redaktor może wstępnie zabezpieczyć publikację (zobacz ??? po więcej szczegółów) - zaznaczyć, że treść tej publikacji powinna być w zabezpieczona.
Publikacja	Nazwa	Nie	Tak	Nazwa publikacji w systemie <i>dLibra</i> .
Publikacja	Uwagi	Nie	Nie	Uwagi administracyjne. Informacje te widoczne są tylko dla redaktorów.
Publikacja	Link	-	-	Wartość automatycznie generowana przez system. Jest to stały link dostępu do publikacji w danej bibliotece cyfrowej. Składa się on z części „/publication/” oraz identyfikatora publikacji, np. dla publikacji o identyfikatorze 10 mamy link: „/publication/10”. Aby otworzyć informacje o publikacji na stronie WWW należy wprowadzić do przeglądarki internetowej (np. Internet Explorer lub Firefox) adres WWW biblioteki cyfrowej a następnie dokleić do końca link, np. dla adresu biblioteki cyfrowej www.wbc.poznan.pl mamy: www.wbc.poznan.pl/publication/10 .

Właściwości obiektów w systemie
dLibra

Element	Właściwość	Ważność	Wymagana	Opis
Publikacja	Zabezpieczona	Nie	Tak	Wartość reprezentowana jako pole wyboru. Jeśli pole jest zaznaczone to treść wydań będzie zabezpieczona przed kopiowaniem i drukowaniem na stronie WWW. Właściwość tę można zaznaczyć tylko dla publikacji, których treść jest w formacie HTML.
Publication bez treści	-	-	-	Publikacja bez treści ma takie same właściwości jak publikacja normalna, przy czym żadnej z tych właściwości nie można edytować - można tylko przeglądać.
Wydanie	Nazwa	Nie	Tak	Nazwa wydania w systemie <i>dLibra</i> .
Wydanie	Uwagi	Nie	Nie	Uwagi administracyjne. Informacje te widoczne są tylko dla redaktorów.
Wydanie	Opublikowane	Nie	Tak	Wartość reprezentowana jako pole wyboru. Jeśli jest zaznaczone to wydanie jest opublikowane - użytkownicy, którzy mają prawo przeglądania do publikacji mogą przeczytać to wydanie. Wydanie może być również opublikowane czasowo - do pewnego momentu w przyszłości kiedy to wydanie automatycznie przestaje być opublikowane.
Wydanie	Modyfikacja	-	-	Wartości nie można modyfikować - jest ona automatycznie aktualizowana przez system. Wartością jest identyfikator (login) użytkownika, który ostatnio modyfikował wydanie.
Wydanie	Rozmiar plików	-	-	Wartości nie można modyfikować - jest ona automatycznie aktualizowana przez system. Wartością jest sumaryczny rozmiar plików tego wydania.
Wydanie	Wartości atrybutów	Tak	Nie	Opis bibliograficzny wydania. Opis ten powinien dotyczyć treści, która jest przypisana do wydania. Generalnie każde wydanie powinno mieć wprowadzony opis bibliograficzny.
Wydanie	Opis	Tak	Nie	Krótki opis wydania. Opis ten jest wyświetlany na stronach WWW. Powinien zawierać opis tego co znajduje się w treści wydania (krótka charakterystyka zasobu).
Wydanie	Komentarz	Tak	Nie	Komentarz do wydania. Może być rozbudowany. Powinien zawierać informacje dodatkowe na temat zasobu, np. informacje o ewentualnych zniszczeniach, które widoczne są na zeskanowanych stronach.
Wydanie	Miniatura	Nie	Nie	Piktogram przedstawiający wydanie. Może to być, np. miniaturka skanu pierwszej strony danej pozycji.

Właściwości obiektów w systemie
dLibra

Element	Właściwość	Ważność	Wymagana	Opis
Plik	Nazwa pliku	-	-	Nazwy pliku nie można zmienić. Jest to nazwa pliku wchodzącego w skład publikacji.
Plik	Typ pliku	-	-	Typu pliku nie można zmienić. Jest to typ pliku wchodzącego w skład publikacji.
Wersja pliku	Nazwa pliku	-	-	Nazwy pliku nie można zmienić. Jest to nazwa pliku którego ta wersja dotyczy.
Wersja pliku	Rozmiar pliku	-	-	Rozmiaru pliku nie można modyfikować. Jest to rozmiar wersji pliku.
Wersja pliku	Zmodyfikowany	-	-	Wartości nie można modyfikować. Jest to data ostatniej modyfikacji wersji pliku.
Wersja pliku	Typ	-	-	Typu nie można modyfikować. Jest to typ wersji pliku.
Wersja pliku	Opis	Nie	Nie	Opis wersji pliku. Są to informacje wewnętrzne widoczne tylko dla redaktorów.
Kolekcja	Nazwa	Tak	Tak	Nazwa kolekcji w systemie <i>dLibra</i> . Nazwa ta widoczna jest na stronach WWW.
Kolekcja	Opis	Tak	Nie	Opis kolekcji. Opis widoczny jest na stronach WWW.
Kolekcja	Identyfikator OAI-PMH	Nie	Tak	Identyfikator wykorzystywany w mechanizmie wyszukiwania zasobów rozproszonych. Identyfikator ten powinien być unikalny w ramach jednego poziomu kolekcji.
Kolekcja	Uwagi	Nie	Nie	Uwagi administracyjne. Informacje te widoczne są tylko dla redaktorów.
Kolekcja	Identyfikator	-	-	Identyfikator nie może być modyfikowany ponieważ jest on automatycznie przydzielany przez system. Jest to unikalny identyfikator w ramach kolekcji.
Użytkownik	Nazwisko	Nie	Nie	Dane o użytkowniku (imie i nazwisko).
Użytkownik	e-mail	Nie	Tak	Adres e-mail użytkownika. Musi być unikalny w skali całego systemu (każdy użytkownik musi mieć inny adres e-mail).
Użytkownik	Instytucja	Nie	Nie	Dane o użytkowniku (np. instytucja w jakiej jest zatrudniony).
Użytkownik	Identyfikator	Nie	Tak	Wartość jest wprowadzana raz przy tworzeniu użytkownika, później nie można jej modyfikować. Jest to unikalny identyfikator (login) użytkownika.
Użytkownik	Hasło, potwierdź hasło	Nie	Nie	Hasło użytkownika. Pozwala na zmianę hasła dla określonego użytkownika.

Właściwości obiektów w systemie
dLibra

Element	Właściwość	Ważność	Wymagana	Opis
Użytkownik	Typ użytkownika	Nie	Tak	Wartość prezentowana w postaci listy rozwijanej. Typy użytkowników opisane są w sekcji .
Użytkownik	Data wygaśnięcia	Nie	Nie	Data po której konto użytkownika wygasa - użytkownik wtedy nie może zalogować się na swoje konto.
Użytkownik	Zablokowane	Nie	Tak	Wartość reprezentowana jako pole wyboru. Konto może być zablokowane przez administratora (pole zaznaczone) lub nie (pole odznaczone). Zablokowany użytkownik nie może logować się na swoje konto.
Użytkownik	Domeny dostępu	Nie	Nie	Domeny dostępu dla użytkownika. Możliwe jest wyspecyfikowanie adresów komputerów z których dany użytkownik będzie miał dostęp do systemu bez hasła lub będzie miał ten dostęp zablokowany.
Użytkownik	Grupy	-	-	Lista grup do których użytkownik należy.
Użytkownik	Prawa administracyjne	-	-	Prawa, które mogą być przyznane użytkownikowi. Zobacz po więcej szczegółów.
Grupa	Nazwa	Nie	Tak	Nazwa grupy w systemie <i>dLibra</i> .
Grupa	Opis	Nie	Nie	Opis grupy w systemie <i>dLibra</i> .
Grupa	Członkowie	-	-	Lista użytkowników należących do tej grupy.
Grupa	Prawa administracyjne	-	-	Prawa, które mogą być przyznane grupie. Zobacz po więcej szczegółów.
Atrybut	Nazwa	Tak	Tak	Nazwa atrybutu w systemie <i>dLibra</i> . Nazwa ta jest widoczna na stronach WWW.
Atrybut	Opis	Tak	Tak	Opis atrybutu w systemie <i>dLibra</i> . Opis jest widoczny na stronach WWW.
Atrybut	Nazwa RDF	Nie	Tak	Unikalny identyfikator atrybutu w systemie <i>dLibra</i> .
Atrybut	Rola	Nie	Nie	Rola atrybutu w schemacie Dublin Core. Atrybut może nie mieć przypisanej roli.
Atrybut	Identyfikator	Nie	Tak	Identyfikator nie może być modyfikowany ponieważ jest on automatycznie przydzielany przez system. Jest to unikalny identyfikator w ramach atrybutów.

Dodatek H. Operacje dotyczące obiektów systemu *dLibra*

Poniżej w tabeli zostały opisane operacje jakie można wykonywać na obiektach znajdujących się w aplikacji administratora/redaktora. Każdy wiersz zawiera następujące informacje: kolumna *Element* zawiera nazwę elementu, kolumna *Operacja* zawiera nazwę operacji, którą można wywołać na obiekcie, kolumna *Dostęp* zawiera informacje o tym w jaki sposób można tę operację wywołać, kolumna *Opis* zawiera krótki opis tej operacji.

Operacje dotyczące obiektów
systemu dLibra

Tabela H.1. Operacje

Element	Operacja	Dostęp	Opis
Katalog	Nowy katalog	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowego katalogu do wybranego katalogu.
Katalog	Nowa publikacja	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowej publikacji do wybranego katalogu.
Katalog	Nowa publikacja grupowa	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowej publikacji grupowej do wybranego katalogu.
Katalog	Nowa publikacja planowana	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowej publikacji planowanej do wybranego katalogu.
Katalog	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranego katalogu oraz wszystkich elementów, które się w nim znajdują.
Publikacja grupowa	Nowa publikacja planowana	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowej publikacji planowanej do wybranej publikacji grupowej.
Publikacja grupowa	Nowa publikacja	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowej publikacji do wybranej publikacji grupowej.
Publikacja grupowa	Nowa publikacja grupowa	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowej publikacji grupowej do wybranej publikacji grupowej.
Publikacja grupowa	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranej publikacji grupowej wraz z całą jej zawartością.
Publikacja planowana	Dodaj treść	Menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie treści do wybranej publikacji planowanej. Po dodaniu treści publikacja planowana staje się publikacją normalną.
Publikacja planowana	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranej publikacji planowanej.
Publikacja	Dodaj nowe wersje plików	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia dodanie nowych wersji plików do plików publikacji. Nowe wersje plików z reguły dodawane są po to by później utworzyć na ich podstawie nowe wydanie.

Operacje dotyczące obiektów
systemu dLibra

Element	Operacja	Dostęp	Opis
Publikacja	Zmień pliki	Menu podręczne	Operacja umożliwia zmianę plików publikacji. Po tej operacji publikacja posiada zupełnie nowe pliki (wyspecyfikowane w kreatorze) - stare pliki są usuwane. Aby operacja ta była dostępna publikacja musi posiadać tylko jedno wydanie, które nie może być opublikowane. Dodatkowo, żaden plik publikacji nie może mieć więcej niż jedną wersję. Ograniczenia te są po to by podmiana plików publikacji mogła odbyć się tylko na początku jej istnienia.
Publikacja	Nowe wydanie	Menu Zarządzanie, Pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia utworzenie nowego wydania publikacji. Domyślnie najnowsze wersje plików są wybrane jako te, które będą wchodziły w skład nowego wydania.
Publikacja	Pobierz pliki	Opcja dostępna tylko w trybie prostym gdy publikacja ma jedno wydanie: menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia pobranie plików wydania publikacji.
Publikacja	Usuń treść	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie treści z wszystkich wydań publikacji. Przed usunięciem treści należy podać powód jej usunięcia. Powód ten przedstawiany jest użytkownikom stron WWW, którzy odwiedzają stronę publikacji za pośrednictwem stałego punktu dostępu.
Publikacja	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie publikacji. Przed usunięciem publikacji można podać powód jej usunięcia. Powód ten przedstawiany jest użytkownikom stron WWW, którzy odwiedzają stronę publikacji za pośrednictwem stałego punktu dostępu.
Publikacja bez treści	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia całkowite usunięcie publikacji. Przed usunięciem publikacji można podać powód jej usunięcia. Powód ten przedstawiany jest użytkownikom stron WWW, którzy odwiedzają stronę publikacji za pośrednictwem stałego punktu dostępu.

Operacje dotyczące obiektów
systemu dLibra

Element	Operacja	Dostęp	Opis
Wydanie	Nowe wydanie	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia utworzenie nowego wydania na bazie wybranego wydania. W kreatorze wydania domyślnie zaznaczone są wersje plików które grupuje wydanie na którym operacja została wykonana.
Wydanie	Pobierz pliki	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia pobranie plików wydania.
Wydanie	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wydania. Wydanie może być usunięte jeśli nie jest jedynym wydaniem publikacji oraz nie jest wydaniem opublikowanym. Dodatkowo wydanie to nie może być wydaniem publikacji bez treści.
Plik	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie pliku. Plik może być usunięty gdy żadna z jego wersji nie należy do żadnego wydania.
Wersja pliku	Pobierz plik	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia pobranie treści wersji pliku.
Wersja pliku	Zmień treść pliku	Menu podręczne	Operacja umożliwia podmianę treści wersji pliku.
Wersja pliku	Usuń	Menu Zarządzanie, pasek narzędzi, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wersji pliku. Wersja pliku może zostać usunięta gdy nie jest przypisana do żadnego wydania i nie jest jedyną wersją pliku.
Kolekcja	Nowa kolekcja	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia utworzenie nowej kolekcji w wybranej kolekcji.
Kolekcja	Usuń	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranej kolekcji.
Użytkownik	Nowy użytkownik	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia utworzenie nowego użytkownika.
Użytkownik	Usuń	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranego użytkownika.
Grupa	Nowa grupa	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia utworzenie nowej grupy.
Grupa	Usuń	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranej grupy.
Atrybut	Nowy atrybut	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia utworzenie nowego atrybutu.
Atrybut	Usuń	Menu Zarządzanie, menu podręczne	Operacja umożliwia usunięcie wybranego atrybutu.

Słownik

Publikacja	Obiekt cyfrowy umieszczony w bibliotece cyfrowej.
LDAP	Lightweight Directory Access Protocol - protokół służący do lokalizacji pewnych obiektów (np. informacji o organizacji, użytkowników, plików, itp.), które pogrupowane są przy użyciu struktury drzewa.
format komunikacyjny MARC	Format pliku w jakim zapisywane są rekordy MARC w celu ich wymiany pomiędzy systemami informatycznymi.
format RDF	Resource Description Framework (RDF) - jest językiem służącym do reprezentacji informacji na stronach WWW